

ORTAÖĞRETİM

OSMANLI TÜRKÇESİ DERS KİTABI

10. SINIF

Erkan TAŞDELEN
Mehmet BUDAK
Mustafa ÇALIŞKAN
Mustafa ÖZKÖSE
Nevzat SAĞCAN
Serdal YILMAZ

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI
........................., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ....: 7059
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ...: 1212

EDİTÖR
Mustafa YANKIN

DİL UZMANI
Caner AKYURT
İbrahim SARITAŞ

GÖRSEL TASARIM UZMANI
Dr. Erdem KÖYMEN

ISBN 978-975-11-4976-3

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile birinci defa 183.357 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

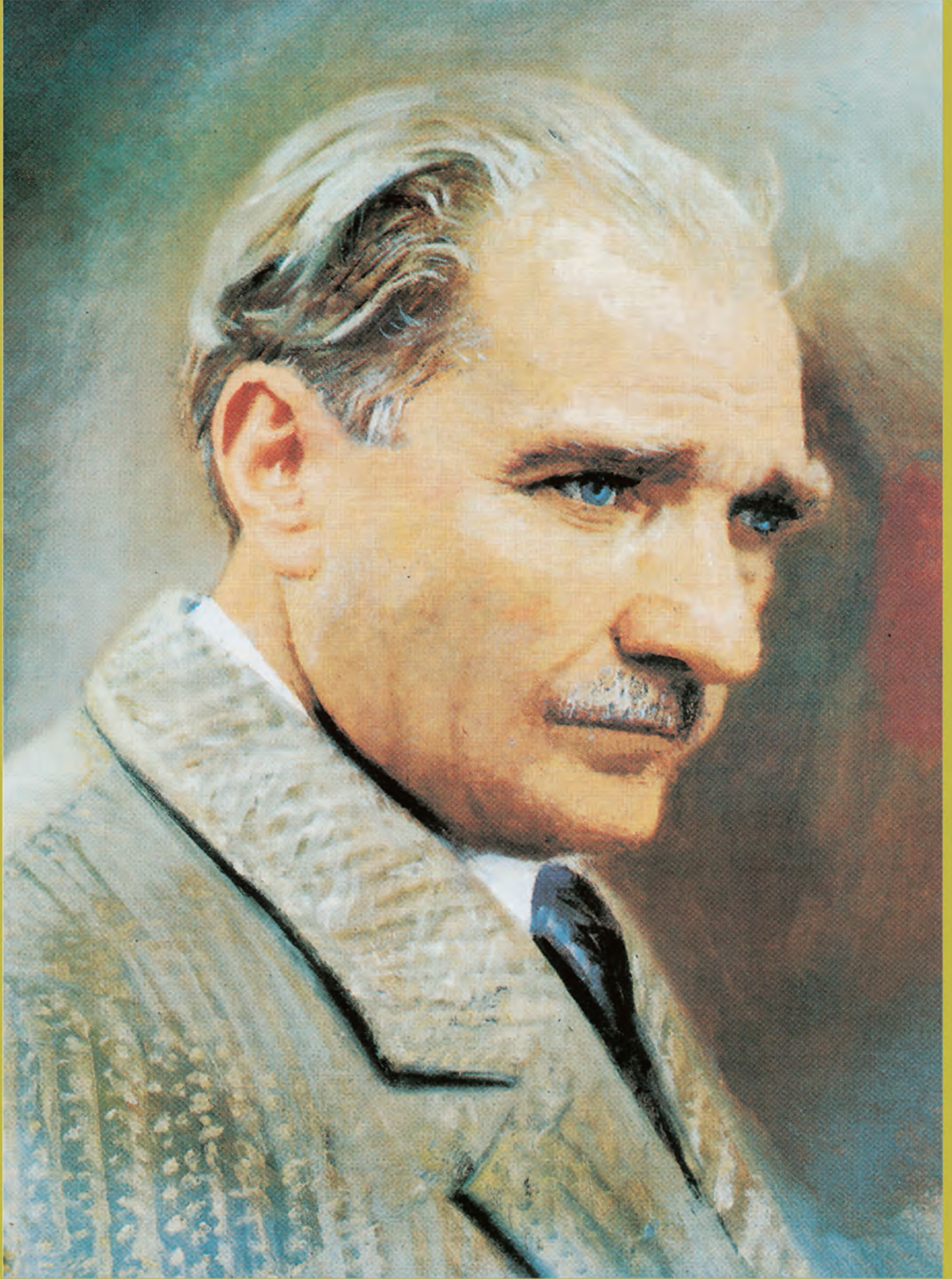
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

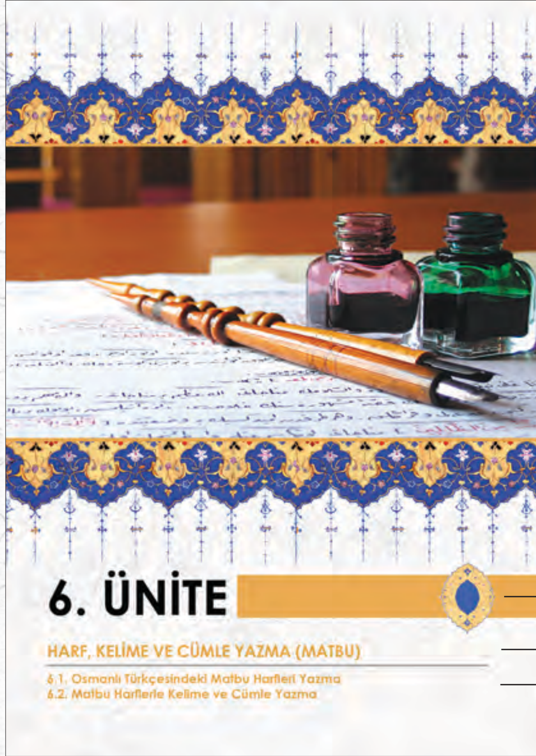
İçindekiler

5. ÜNİTE

6. ÜNİTE

KİTABIN TANITIMI

6. ÜNİTE

HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)

6.1. Osmanlı Türkçesindeki Matbu Harfleri Yazma
6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

Ünite görseli yer alır.

Ünite numarası yer alır.

Ünite ismi yer alır.

Ünitede yer alan konuların isimleri toplu olarak yer alır.

76 BEŞİNCİ ÜNİTE

5.1. Seçme Okuma Metinleri

Hazırlanalım

- Farklı tarzlarda sıkça yapılan metin okumalarının okumaya ve kelime hazinesini geliştirmeye katkıları nelerdir? Düşüncelerinizi belirtiniz.
- Okuma alışkanlığının ve okuma hızının anlama ve yorumlamaya faydaları olur mu? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Okuyalım

OKUMA METNİ 1

Aşağıdaki atasözlerini paylaşarak okuyunuz.

آتا سوزلرندن سچمه‌لر

١- آدم ایش باشنده بللی اولور.
٢- باقارسه‌ڭ باغ، باقمازسه‌ڭ طاغ اولور.
٣- أمك اولمادن یمك اولماز.
٤- أر اولان اكمكنی طاشدن چیقارر.
٥- سن ایشدن قورقما، ایش سندن قورقسون.
٦- یوكلی دوه دیڭلنمز.
٧- قسمت گوكدن زنبیلله اینمز.
٨- نرده حركت، اورده بركت.
٩- یازین باشی پیشه‌نڭ، قیشین آشی پیشر.

١- آزه قناعت ایتمه‌ین چوغی هیچ بولاماز.
٢- بر بولدی ایكی ایستر، آقچه بولدی چیقین ایستر.
٣- دوه بوینوز آراركن قولاقدن اولمش.
٤- دیلنجینڭ طوربه‌سی طولماز.

Konu başlıkları yer alır.

Öğrencilerin derse motive olmalarını, ön bilgilerini harekete geçirmelerini, işlenecek konuyu sezmelerini amaçlayan bir ya da birkaç soru yer alır.

Konuyla ilgili okuma ve incelemenin yapılacağı metinler yer alır.

İKİNCİ ÜNİTE 41

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki harflerden hangisi Kur'an alfabesinde yoktur?

A) ب B) ج C) ژ D) ط E) ق

2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde "harf grubu-ses" eşleştirmesi yanlış yapılmıştır?

A) ق ك ⟷ K

B) ه ح خ ⟷ H

C) ث س ص ⟷ S

Bilgilerin öğrenilme düzeyinin ve kazanımların gerçekleşme durumunun kontrol edildiği sorular yer alır.

74 DÖRDÜNCÜ ÜNİTE

Okuma Metni

گوزل بر خطبه

Okuma metinleri yer alır.

PROJE VE PERFORMANS GÖREVLERİ 131

2. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Kazanımlar	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harfleri adlarıyla okur. Harflerin; kelimenin başında, ortasında ve sonunda aldıkları şekilleri tanır. Kendinden sonraki harflere birleşmeyen harfleri ayırt eder. Rakamları ve noktalama işaretlerini tanır.
Beklenen Performans	Araştırma, İş birliği, Planlı Çalışma

Ölçme değerlendirme amaçlı çalışmalar yer alır.

PROJE VE PERFORMANS GÖREVLERİ 133

5. ÜNİTE PROJE GÖREVİ

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Ünite Adı	Osmanlı Türkçesiyle Yazılmış Kolay Metinler
Beklenen Performans	Araştırma, Okuma, Yorumlama ve Lügat Kullanma.
Süre	2 Ay
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Derslerle ilgili yapılacak örnek proje konularını ve proje basamaklarını kapsayan form yer alır.

Ek Etkinlikler

Öğrenilenleri pekiştirmeye yönelik ek etkinlikler yer alır.

OKUMA METİNLERİ

٩- بر چاناق قلعه شهیدی حسن ادهمك والده‌سنه صوڭ مکتوبی

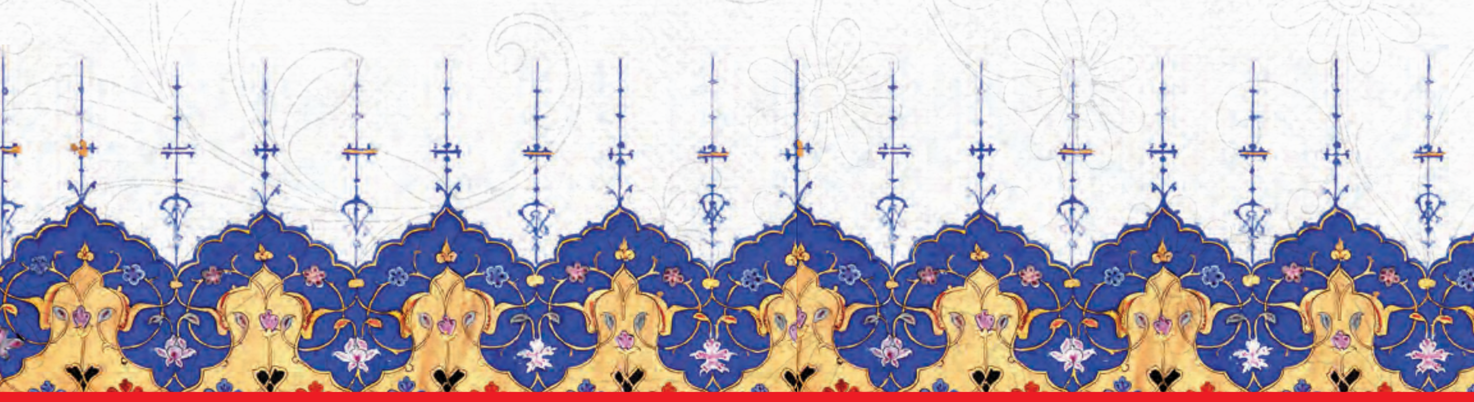
Okumayı geliştirmek ve hızlandırmak için ilave metinler yer alır.

Aşağıda adları verilen bölümlerde öğrencilerin derse etkin katılımlarını sağlayıcı farklı özelliklerdeki çalışmalar yer alır.

- Hazırlanalım
- Okuyalım
- Not Edelim
- Yorumlayalım
- Düşünelim-Yorumlayalım
- Yazalım-Konuşalım
- Pekiştirelim
- Biliyor muyuz?
- Bunları Bilelim
- Değerlendirelim
- Dikkat
- Cevaplayalım
- Araştıralım
- İş Birliği
- Bulalım
- Harf Kartları
- İnceleyelim
- Yazalım
- Eşleştirelim
- İşlemleri Yapalım
- Kelime Okuyalım
- Cümle Okuyalım
- İşaretleyelim
- Kelime Defteri
- İnceleyelim-Yazalım
- İnceleyelim-Yorumlayalım

- Konuşalım
- Tavsiye Metin
- Tartışalım
- Özetleyelim
- Karşılaştıralım-Tartışalım
- Kitap Okuyalım
- Paylaşalım
- Listeleyelim-Konuşalım
- Paragraflara Başlık Bulalım
- Listeleyelim
- Konuşalım-Paylaşalım
- Bakarak Yazalım
- Kendimizi Deneyelim
- Fotoğraflar Konuşuyor
- Tanıyalım
- Harfler Kutuda
- Rakamları Kullanıyorum
- Bulmaca Çözelim
- Sınıflandıralım
- Herkes Yerine
- Harita Oluşturalım
- Test Çözelim
- Cümle Yazalım
- Okuyalım-Yazalım
- Okuyalım-Yorumlayalım
- OKUMA METNİ — Metin Okuyalım

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM

1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe
1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?
1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri
1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri

1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe

Hazırlanalım

- "Osmanlıca" kavramı sizlere neleri çağrıştırmaktadır?
- Türkler, tarih boyunca hangi alfabeleri kullanmışlardır?

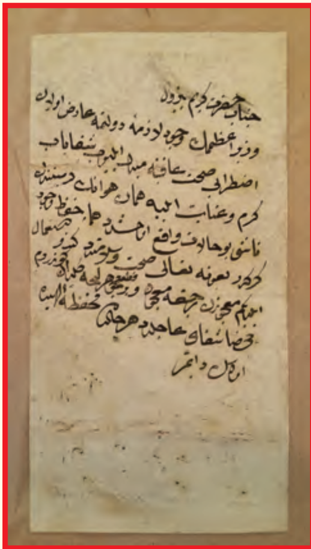

Okuyalım

"Hoş gör"

Bir hatt-ı hümayun belgesi

OSMANLI TÜRKÇESİ

Osmanlı Türkçesi, Kur'an alfabesini temel alan bir yazı dilidir. Türkler, İslamiyeti kabul ettikten sonra İslam medeniyetinin bir parçası olan Kur'an harfleriyle de tanışmış; yüzyıllarca sanat, edebiyat, din, tarih, tıp, hukuk, iktisat vb. pek çok alanda bu harflerle eserler vermişlerdir.

Osmanlı Türkçesi için yaygın olarak "Osmanlıca" tabiri de kullanılmıştır. Ancak Osmanlıca; Almanca, İngilizce, Arapça gibi Türkçeden ayrı bir dil değildir; Osmanlı Devleti sınırları içinde konuşulan ve okunup yazılan Türkçenin ta kendisidir.

Tarihçi yazar Prof. Dr. İlber Ortaylı, Osmanlı Türkçesinin yabancı dil gibi algılanmasıyla ilgili olarak şunları söylemiştir: "Osmanlıca öyle Fransızca ve Rusça gibi ayrı dil olarak anlaşılamaz, Arap harfleriyle yazılan bir Türkçedir. Her dil asırdan asıra bazı değişiklikler geçirir ama bu durum ayrı bir dilden söz etmeyi gerektirmez. Nihayet anneannemizle dedemizin mektuplaşma dilidir. Birçoğumuzun bu mektupları okutmak için ümmi köylüler gibi adam aradığı gerçektir."

Türkçe, tarihî seyri içerisinde başka dillerden -İslam dini ortak payda olduğu için özellikle de Arapça ve Farsçayı kullanan milletlerin dillerinden- etkilenmiştir. Bu etkileşim sonucu Osmanlı Türkçesinde, İslam medeniyetine ait Arapça ve Farsça asıllı kelime ve terkipler kullanılmış ancak bunların çoğu, zamanla Türkçeleşmiş veya yeni anlamlar kazanmıştır.

Osmanlı Türkçesinde çok sayıda Arapça ve Farsça unsurun bulunması, Osmanlıcanın Türkçe, Arapça ve Farsçadan oluşmuş ayrı bir dil gibi algılanmasına da sebep olmuştur. Şemseddin Sami, Lisan ve Edebiya-

Baki

Şeyh Galip (Temsilî)

Karacaoğlan (Temsilî)

Namık Kemal

tımız adlı makalesinde Osmanlı Türkçesinin ayrı bir dil gibi düşünülmesinin yanlış olduğunu şu sözleriyle açıklamıştır:

"Mübalağa etmeyerek ve sırf millî gayret dolayısıyla söylemeyerek yabancıların da tasdikiyle diyebiliriz ki millî lisanımız olan Türkçe, dünyanın en güzel lisanı değilse de en güzel lisanlarından biri olduğu şüphesizdir. Mesela İspanyolca ve Portekizcede o kadar çok Arapça kelime vardır ki bunların toplamı büyük bir cilt teşkil etmiştir. Lakin mezkûr lisanlar Arabi ile filan dilden mürekkeptir denilmeyip Latin zümresine mensup müstakil lisanlar addolunur."

Osmanlı devri Türkçesiyle ilgili yaygın düşüncelerden bir diğeri, Osmanlıcanın Arapça ve Farsça unsurlarla şekillendiği için anlaşılmaz bir dil olduğudur. "Osmanlıca denince bugün sadece hazırlıksız kişiler tarafından zor anlaşılan 'Divan Edebiyatı' dediğimiz edebiyatın dilini anlamamak gerekir. Kaldı ki Divan şairleri içinde de oldukça sade şiirler ve beyitler söyleyenlerin sayısı pek çoktur." (İ. Acar, Osmanlıca) "Osmanlı Türkçesi, Baki'nin, Nedim'in, Şeyh Galip'in, Evliya Çelebi'nin dili olduğu gibi Karacaoğlan'ın, Emrah'ın da dilidir. Naima'nın, Namık Kemal'in ve Tevfik Fikret'in de dilidir. Kısaca Osmanlı devri Türkçesi de bu dille meydana getirilmiş her çeşit eser de bizim kültürümüzün ürünleridir." (İ. Acar, Osmanlıca)

Türkçenin Arapça ve Farsçadan dil unsurları alması Türkçeyi başka bir dil yapmamıştır. Ünlü şair Attila İlhan, konuyla ilgili fikirlerini, Orta Çağ Batı Hristiyan medeniyeti dairesinde sanat ve bilim dilinin Yunanca ve Latince olduğunu, buna karşılık İslam medeniyeti dairesinde de Arapça ve Farsçanın sanat ve bilim dili hâline geldiğini belirterek şöyle açıklamıştır:

"Türkçede Arapça ve Farsça kelimelerin olması Osmanlıcayı ne Arapça ne de Farsça yapmıştır. Bunu ben tecrübe ederek yaşadım. Biz böyle yetiştirildiğimiz için bir Arap veya Acem bu şiirleri gördüğünde anlar zannediyordum. Tabii bu yanlış bir düşünceydi. Hiçbir zaman bu dillerin esareti altına girilmedi. Batı dillerinde bu daha açık bir şekilde görülüyor. Mesela Fransızca diye bir dil yok. Şimdi konuşulan yazılan Latincenin

bozulmuş şeklidir. Eğer Fransızlar (…) Fransızcadan Latince kelimeleri atmaya kalksalar geriye sadece 123 kelime kalır."

Türkler, İslam'ı kabul ettikten sonra Kur'an harflerine Türkçedeki sesleri karşılayacak yeni harfler ilave etmişler ve Kur'an harflerini temel alan yeni bir alfabe meydana getirmişlerdir. Bu yeni alfabe Müslüman Türk topluluklarında kabul görerek yaygınlaşmıştır. Karahanlılar, Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi'nde kullanılan Osmanlı Türkçesi alfabesi, daha sonra Osmanlı Beyliğinin alfabesi olmuştur. Birçok ırkı, dini, dili çatısı altında birleştiren Osmanlı Devleti, Osmanlı Türkçesini devlet dili hâline getirmiştir.

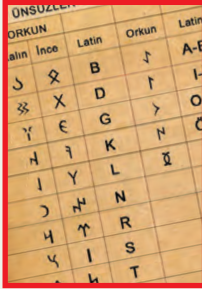
(Bu kitap için düzenlenmiştir.)

Not Edelim

Türkler, tarih boyunca aşağıdaki alfabeleri kullanmışlardır.

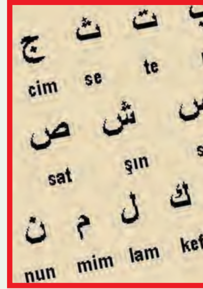
Göktürk alfabesi, Uygur alfabesi, Kur'an (Arap) alfabesi, Kiril alfabesi, Latin alfabesi.

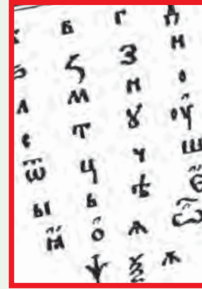
Göktürk alfabesi

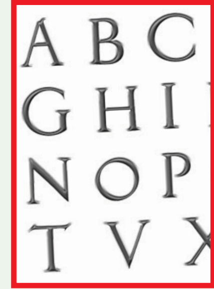

Uygur alfabesi

Kur'an alfabesi

Kiril alfabesi

Latin alfabesi

Yorumlayalım

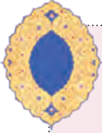

"Allah'ın emirlerinin dil ile ifade edilmiş olması, Arapçada dil ile ilgili birçok kültür faaliyeti ve unsurunun doğmasına sebep olmuştur. Kur'an daima Hz. Peygamberin zamanından itibaren ezberlenmiş ve onun doğru ve güzel olarak okunması değer verilen bir iş sayılmıştır. İslam toplumunda Kur'an'ı bütün olarak doğru ve güzel okuyanlara karşı daima saygı gösterilmiştir. Kur'an'ın doğru ve güzel olarak yazılması da değer verilen ayrı bir iş sayılmıştır. Hafızlık gibi hattatlık da asırlar boyunca devam eden, işlenen güzel ve mükemmel hâle getirilen birer kültür faaliyeti olmuştur. Arap harfleri bırakıldıktan sonra Türkiye'de hat sanatının gerileyişi, din ile kültür arasındaki münasebeti gösteren bir örnektir."

Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil

Yukarıdaki metinden yola çıkarak Kur'an ve Kur'an harflerinin kültürümüze etkisi konusunda neler söyleyebilirsiniz?

1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?

Hazırlanalım

"Osmanlıca, Türklerin yüzyıllar boyunca geliştirdikleri özgün bir dil; Arapçadan da Farsçadan da yararlanmış ama ikisi de olmamış. Yeni Türk kuşakları Osmanlıcayı anlayabilmelidir ki gelecekle geçmiş arasındaki köprüyü sağlam kurabilsinler."

Attila İlhan, Ulusal Kültür Savaşı

Yukarıdaki paragrafta Osmanlı Türkçesiyle ilgili neler söylenmektedir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Okuyalım

OSMANLI TÜRKÇESİ BİLMENİN ÖNEMİ

"Hiç", Hat: Yusuf Bilen

Türkçenin tarihî devirleri içinde bin yıllık bir geçmişi olan Osmanlı Türkçesi, atalarımızın yüzyıllar boyunca ortaya koydukları kültürel eserlere doğrudan ulaşmanın önemli bir yolu, geçmişle gelecek arasında kültürel bağlar kuran bir köprü, millî ve manevi değerlerimizin taşıyıcısıdır.

Millî kültürümüzün temelini teşkil eden eserlerimizin hemen tamamı Osmanlıcadır. Hâlbuki yeni neslimiz, kim bilir hangi dedesinden kalma bir kitap veya eski bir tapu senedinin, bir paranın, bir çeşme kitabesinin üzerindeki yazıları okumaktan mahrumdur. Tarihî bir çarşı girişindeki ya da belki her gün altından geçtiği üniversite giriş kapısındaki Osmanlıca metnin gerek muhteva gerekse estetik zevkini yudumlamaktan uzaktır.

Osmanlı arması

Ecdadımızın Osmanlı Türkçesiyle bizlere armağan ettiği sayısız güzide eser, bugün fikrî ve estetik boyutta çoğumuza -maalesef- bir turiste olduğu kadar uzak, anlamsız ve yabancıdır. Değil mahiyetlerinden, varlıklarından dahi habersiz olduğumuz milyonlarca taş baskısı ya da birçoğu sahasında otorite olmuş ve hâlâ bu vasfını koruyan el yazması nadide eserlerimiz vardır. Bu kıymetli eserlerimiz ve milyonlarca arşiv belgemiz kütüphanelerin tozlu raflarından gün ışığına çıkarılacakları günü beklemektedir.

Yedi asır cihana hükmetmiş bir milletin çocukları, önlerine konulan çevirilerin dışında atalarının bugüne

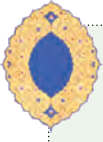

kadarki kültür birikiminden istifade edememektedirler. Bu çevirilerin birçoğunun eksik ya da hatalı olması ise ayrı bir vakadır. Şu hâlde günümüz gençliğinin hissesine, birkaç bin sene önceki kültür mirasını rahatlıkla okuyup anlayabilen diğer milletlerin gençlerine imrenmek mi düşüyor? Neden biz de kendi çocuğumuza, araştırdığı herhangi bir mevzuda ecdadının birikimine birinci elden uzanabilme imkânını tanımayalım? Çok boyutlu bir altyapıya sahip ve tarihine yabancı kalmamış, büyüklerine sevgisini ve saygısını kaybetmemiş bir nesil, geleceğe daha ümitle bakmamızın bir teminatı değil midir?

Hasılı Osmanlıcayı öğrenmek, öz yurdunda kendi kültürüne yabancı kalmış bir neslin vicdan muhasebesinde ecdadına ve tarihine karşı vadesi çoktan dolmuş bir fikir borcudur.

Muhammed Ali Ensari, Osmanlıca İmla Müfredatı
(Kısaltılıp düzenlenmiştir.)

Düşünelim-Yorumlayalım

"Osmanlı Türkçesi; Türkçe, Arapça, Farsça kelimelerden oluşan zengin bir lisandır. Unutmayalım ki Osmanlıca imparatorluk dilidir. İngilizler İngilizcede çok fazla kelime bulunmasından dolayı övünürler. Biz neden övünmeyelim? Osmanlıca da övünülmesi gereken bir lisandır. Şu an maalesef 200-250 kelime ile konuşuyoruz. Oysa eskiden 3000-5000 kelime ile konuşuyorduk. Siz 3000 kelime ile konuşamıyorsanız Fuzuli'yi, Baki'yi, Kâtip Çelebi'yi anlayamazsınız. Kâtip Çelebi'nin eserlerini okuyup anlayıp zevkine varabilmek için mükemmel Osmanlıca bilmek gerekiyor. Bugün Osmanlıca öğrenmenin gereğini kabir taşlarına kadar indirgediler; dedelerinin mezar taşlarını okuyabilmek için. Doğrudur ama sadece bundan ibaret değildir. Mezar taşlarında şiir vardır, fıkra vardır, ölüm doğum tarihleri vardır, edebî sanatlar vardır ve yazı güzelliği vardır. O başlı başına bir ilim."

Dursun Gürlek
(http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/osmanlica-kalp-krizi-gecirmis-gibi)

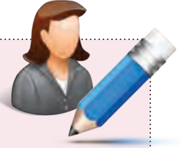
"(Osmanlıca öğretiminde) hedef alacağımız nokta, (öğrencinin) Yahya Kemal'in mensur metinlerini anlamasıdır. Ondan sonrası o gencin kendini yetiştirme gayretidir. Mesela dilimizde 'ayrılık' var, 'hicran' var, 'firak' var. Biz ikisini atmışız sadece "ayrılık"ı almışız. Oysa aralarında nüans olması lazım. Yüksek medeniyetler ve kültürler o nüanslar üzerinde yükselir."

Hayati Develi, Köklerimize Gitmek İçin Osmanlıca Şart

Yukarıdaki metinlerde Osmanlı Türkçesi öğrenmenin gerekliliği konusunda neler söylenmektedir?

Yazalım-Konuşalım

- Eş anlamlı kelime örnekleri bulup defterinize yazınız.
- Eş anlamlı kelimeler birbirlerinin yerine kullanılabilir mi? Bir dilde aynı anlama gelen veya yakın anlamlı çok sayıda kelime bulunması dil açısından bir zenginlik midir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Yorumlayalım

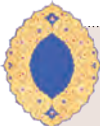

Nihad Sami Banarlı

"Türkçenin, bir halk ve edebiyat dili olarak daha Yunus Emre asrında, Şark'ın engin felsefesini nasıl kudretle terennüm ettiğini bilmeyen Türk aydını yoktur. Daha sonraki asırlarda, devirlerine göre, birer Türkçeci ve halkçı olan Fuzulilerin, Nedimlerin birçok mısrasında Türkçe, yirminci asır Türkçesini müjdeleyen hamlelerle dolu olan, asrımıza büyük misal olarak Yahya Kemal'in Süleymaniye'de Bayram Sabahı şiirini söyleyen bir dildir. Bu dil, fakir bir lisan olamaz. Bu dilin şiirlerinde Türk milletinin, bir kültür ve tefekkür dili olarak zengin, heybetli ve övünülecek kadar güzel sesli bir destan lisanı vardır."

Nihad Sami Banarlı, Türkçenin Sırları

Bu metinde anlatılanları, Osmanlı Türkçesi ile ilişkilendirerek yorumlayınız.

Yorumlayalım

"Dil taşıyıcıdır; bir milletin kültürünü, sanatını, imanını, düşünüş sistemini, yaşayış özelliklerini, sahip olduğu değerleri dünden bugüne taşıyan kutsal bir nehir gibidir."

İlhan Ayverdi, Misalli Büyük Türkçe Sözlük

Yukarıdaki ifadeden yola çıkarak dil ve kültür ilişkisi konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (139. sayfa) "Fotoğraflar Konuşuyor" etkinliğini yapabilirsiniz.

1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri

Hazırlanalım

- Gezip gördüğünüz yerlerde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere rastladınız mı? Bu tür eserleri görünce neler hissettiniz? Deneyimlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Tarihî ve kültürel eserlerimize sahip çıkmak niçin önemlidir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.
- Osmanlı Türkçesiyle ortaya konulmuş eserlerdeki bilgi birikiminden günümüzde de yararlanabilir miyiz? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

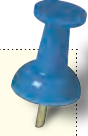

Biliyor muyuz?

- İslam ülkeleri arasında en fazla yazma eser koleksiyonuna sahip ülkenin Türkiye olduğunu,
- Arşivlerdeki evrak dışında, Türkiye'de 300.000 cilt civarında yazma eser olduğunun tahmin edildiğini,
- Yazma eser kütüphanesi olarak Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü çatısı altında faaliyet gösteren 18 kütüphaneden 7'sinin İstanbul'da olduğunu ve bu kütüphanelerde yaklaşık 105.000 adet el yazması eser bulunduğunu,
- Afganistan, Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Cezayir, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Irak, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lübnan, Macaristan, Mısır, Polonya, Portekiz, Romanya, Suriye, Yugoslavya ve Yunanistan gibi ülkelerde 100.000 cildin üzerinde Türkçe yazma eser bulunduğunu BİLİYOR MUYDUNUZ?

https://www.yazmalar.gov.tr/elyazmaciligimiz_tr.php

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesi ile Yazılmış Çeşitli Eserler

Kitaplar

Hat sanatının böylesine itibar bulmasının asıl kaynağı ve sebebi Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an'ın önceleri parşömen daha sonra kâğıt üstüne muhtelif hat nevileriyle yazılmış sayısız örneği dünyanın çeşitli müze, kütüphane ve koleksiyonlarında bulunmaktadır. Kur'an-ı Kerim ve cüzleri, enam-ı şerifler, evrad-ı şerifler, delailü'l-hayratlar hat sanatının kitap şeklinde rastlanılan dinî mahiyetteki numunelerindendir. Hadis mecmularının da hüsnühatla yazılmış seçkin örnekleri vardır. Edebî eserler arasında divanlar ve şiir mecmuları dinî olmayan yazma kitapların en geniş kesimini oluşturur.

Levhalar

19. ve 20. yüzyıllarda celi yazılarda revaç bulan levhacılık, hüsnühattın çerçevelenerek çeşitli mekânlardaki duvarlarda yer almasını sağlamış, böylece bir güzelliği hem okuma hem de seyretme imkânı vermiştir. Özellikle sülüs ve talik celileriyle ayet, hadis ve hikmetli sözler usta hattatlara yazdırıldıktan sonra etrafı tezhip ettirilmiş ve bu levhalar çerçevelenip duvarlara asılmıştır.

Hilyeler

İlk örnekleri Hafız Osman tarafından tertip edilen hilyeler, Hz. Peygamber'in (Sallallahu aleyhi ve sellem) fiziki ve ahlaki vasıflarını anlatan levhalardır. Hilyeler tanınmış ve güvenilir hadis rivayetlerinden alınan bilgilere dayanır. İlk örnekleri 1679-1680 yıllarından itibaren görülmeye başlayan hilyelerde en fazla Hz. Ali'den rivayet olan metin yazılagelmiştir.

Kitabeler

Cami, tekke, mektep, medrese, han, çeşme, hamam, sebil, kütüphane gibi herhangi bir abidenin ekseriya dış bazen de iç cephesinde yer alan veya nişan taşı, mezar taşı gibi bir dikilitaş üzerindeki yazılar hakkında bu tabir kullanılır. Çoğunlukla bulunduğu bina veya adına dikildiği şahısla ilgili bilgiler ihtiva eden kitabelerin metinleri devrin şairlerince kaleme alınır, sonra da bir hat üstadına yazdırılır. Manzumenin son bir veya iki mısraında o yılın tarihi düşülür. Bu yazılar mermer üzerine kabartma şeklinde oyularak hazırlanır.

Hattın Çelebisi Hasan Çelebi
(Derleyen: Hikmet Ülker)

Pekiştirelim

Kitabınızın “Ek Etkinlikler” bölümünde yer alan (139. sayfa) “Tanıyalım” etkinliğini yapabilirsiniz.

Değerlendirelim

Aşağıdaki parçaya göre Osmanlı Türkçesinin günümüzdeki kullanım alanları hakkında neler söylenebilir? Belirtiniz.

Millet olarak kültürümüzü bütünüyle öğrenmek, incelemek, araştırmak ve korumak en temel görevlerimizden biri olmalıdır. Çünkü dil, din, edebiyat, sanat, hayat tarzı ve tarihî değerler bir milletin varlığının ayrılmaz parçalarıdır. Arşiv ve kütüphanelerimizde ise hukuk, tıp, edebiyat, tarih, din, mimari, müzik gibi birçok alanda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış binlerce eser büyük bir inceleme ve araştırma sahası oluşturmaktadır. Bin yıllık bu kültür birikiminden faydalanmak için Osmanlı Türkçesinin öğrenilmesi önemli bir gerekliliktir.

Günümüzde üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı, tarih, ilahiyat, sanat tarihi, bilgi ve belge yönetimi (arşivcilik), kütüphanecilik gibi bölümlerinde Osmanlı Türkçesi eğitimi verilmektedir. Buralarda Osmanlı Türkçesiyle yazılı kültür mirasını okuyup anlayabilecek uzmanların yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Yorumlayalım

Yabancıların Osmanlı Türkçesini öğrenmelerini ve bu alanda araştırmalar yapmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Dikkat

"Osmanlı Türkçesi bilgisi yalnızca bir kısım bilim adamı ve arşiv uzmanı için gerekli değildir. Dilin, önce bireyin, sonra toplumun var oluşundaki yeri göz önünde tutulduğunda Türkiye’de kendisine okumuşluk, entelektüellik payesi verilen herkesin bu bilgiye sahip olması gerekir."

Hayati Develi, Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1

Cevaplayalım

Hat sanatı denilince öncelikle Kur'an-ı Kerim harfleri ile yazılmış güzel yazı sanatı akla gelir. Bu sanat, Kur'an harflerinin 6 ila 10. yüzyıllar arasında geçirdiği uzunca bir gelişme döneminden sonra ortaya çıkmıştır. Kur'an-ı Kerim'in bir araya toplanmasından sonra, İslam dininin bilime verdiği özel önemin etkisiyle çok sayıda kâtip yetişmiş; yazı da doğal olarak büyük aşamalar göstererek önemli bir sanat kolu olmuştur.

Hat sanatı, tarihî seyir içerisinde gelişmiş, mükemmelleşmiş ve güzel sanatlar arasındaki seçkin yerini almıştır. Hat sanatı, İslam kültürünün önemli unsurlarındandır. Bu sebeple ecdadımız Kur'an-ı Kerim'i güzel yazmaya çok önem vermiştir. "Kur'an-ı Kerim Hicaz'da nazil oldu, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı." sözü, bizim için en büyük iftihar vesilesidir. Osmanlı medreselerinde Amasyalı Şeyh Hamdullah, Ahmed Karahisari, Hafız Osman, Mustafa Rakım Efendi, Mahmud Celaleddin Efendi, Yesârizâde Mustafa İzzet Efendi gibi daha nice cihanşümul reisü'l-hattatin yetişmiştir. Bugün yerli ve yabancı kütüphanelerde bulunan yazma Mushafların her biri bu bakımdan ayrı bir değer ifade etmektedir.

http://www.amasya.edu.tr/media/157778/osmanl_.pdf

- Bu metne göre Osmanlı Türkçesinin hat sanatıyla ilgisi konusunda neler söyleyebilirsiniz?
- Hat sanatının yaşayan temsilcilerinden bildikleriniz var mı?

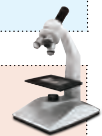
Yorumlayalım

"Kültürlü olmak demek, tarihin ve eski eserlerin terbiyesini almak, olgunlaşmak, ondan sonra yeni eserler vücuda getirmek veya ruhunu onlara açmaktır."

Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil

Yukarıdaki sözü, "Osmanlı Türkçesini öğrenmek" konusuyla ilişkilendirerek yorumlayınız.

Araştıralım

Çevrenizden, kütüphanelerden ya da internet sitelerinden Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserler bulunuz. Bulduğunuz eserleri ya da eserlerin görsellerini sınıfa getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri

Hazırlanalım

Türklerin Kur'an harflerini kabul etmesi dil ve medeniyetlerini nasıl etkilemiştir? Bu konudaki bilgilerinizi paylaşınız.

Okuyalım

OSMANLI TÜRKÇESİ VE TARİHÎ SEYRİ

Osmanlı Türkçesi, Türkiye Türkçesinin gelişme sürecinde Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan ilk dönemi de içine alarak XIII. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden dönemidir.

XI. yüzyıl ve sonrası Orta Asya Türklüğü için devamlı bir göç devridir. Bu yüzyılda Türk dili bazı gelişmeler geçirmiş ve Türkçenin çeşitli kolları ortaya çıkmıştır. Oğuz boylarının yayıldığı Anadolu'da Oğuz lehçesine dayalı yeni bir dil teşekkül etmiş ancak bu dilin gelişip edebî bir dil hüviyetini kazanması uzun bir sürede gerçekleşebilmiştir.

Anadolu Beylikleri Dönemi'nde daha çok değer kazanan Türkçe resmî dil olarak kullanılmış ve bu dille bazı eserler meydana getirilmiştir.

Osmanlılar, Anadolu ve Balkanlar'da Türk birliğini sağlamışlar; Türkçeyi de resmî dil dolayısıyla bir yazı dili hâline getirmişlerdir. XIII. yüzyıldan başlayıp günümüze kadar gelen bu yazı diline Batı Türkçesi adı verilir.

Batı Türkçesinin günümüzdeki şekillerinden biri de bugünkü Türkiye Türkçesidir.

Türkiye Türkçesi XIX. yüzyılın ortalarına kadar lisan-ı Türki, Türki ve Türkçe olarak anılmış ve Arapça, Farsça ve Türkçe unsurlarla şekillenmiştir.

Osmanlı Türkçesinin geçirdiği aşamalar:

a) Başlangıç (Eski Anadolu) Türkçesi Dönemi

Anadolu Selçukluları, Beylikler Devri ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemine rastlayan yüzyıllarda (XIII-XV. yüzyıllar) Türkçe, gramer şekilleri ve kelime hazinesi bakımından oldukça sade bir yapı gösterir.

Fuzuli

XV. yüzyılın ortalarına doğru Türkçe devlet dili, bilim ve sanat dili olma özelliğini kazanmış; olgun edebî ürünlerini vermeye başlamıştır. Bu dönemde, Arapça ve Farsçadan kelime ve tamlamalar Türkçeye girmiştir.

Sinan Paşa'nın "Tazarruname"si edebî nesir dilinin oldukça yüksek bir düzeye ulaştığını göstermektedir.

b) Klasik Dönem

XV. yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle fetihle birlikte İstanbul'un bir kültür ve medeniyet merkezi hâline gelmesiyle başlayıp XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eden dönemdir. Osmanlı Türkçesi de büyük bir devletin ilim ve sanat dili olarak Arapça ve Farsça ile rekabet edebilecek bir seviyeye erişmiştir.

Baki, Fuzuli, Nedim, Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi gibi yazar ve şairler bu dönem sanatçılarıdır.

c) Yenileşme Dönemi

XIX. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden dönemdir. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Batı uygarlığının etkisi altına girilmiş ve dilde sadeleşme hareketlerini takip eden süreç sonunda Klasik Osmanlı Türkçesi sona ermiştir.

İslam Ansiklopedisi, Osmanlı Türkçesi maddesi (Kısaltılıp düzenlenmiştir.)

Okuyalım-Yazalım

Tablodaki boş bırakılan yerleri, "Osmanlı Türkçesi ve Tarihî Seyri" başlıklı metne göre tamamlayınız.

Batı Türkçesi
(.............. - XXI. yy.)

↓

.... Dönemi
(XIII. yy. - XV. yy.)

↓

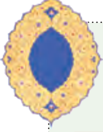
.... Dönem
(XV. yy. - ....)

↓

.... Dönemi
(................ - XX. yy.)

Değerlendirelim

"Dil, canlı bir varlıktır. Gelişir, serpilir, değişir. Kelimeler dilde hep ilk şekilleri ile kalmaz, uzun hayatları boyunca birtakım değişikliklere uğrar. Bu değişiklikler de umumiyetle ses değişiklikleridir. Mesela başlangıçta Türkçede bir "edgü" kelimesi vardı. Zamanla bu kelime "d-y" değişikliği ile "eygü" oldu. Sonra "g" düştü "eyü" oldu. Sonra düzlük yuvarlaklık uyumuna uydu "eyi" oldu. Bugün hâlâ "eyi" diyenler vardır. Nihayet sondaki "i" baştaki "e"yi, benzeşme hadisesi ile "i" yapınca kelime "iyi" oldu. İsterseniz bir misal daha verelim. Mesela eskiden "bedük" kelimesi vardı. "d-y" değişikliği ile "beyük" oldu. "b" dudak konsonantının tesiri ile "e" yuvarlaklaştı, "ö" oldu. Çünkü "e"nin yuvarlağı "ö"dür. Bu yuvarlaklaşmayı ikinci vokal olan "ü" de teşvik etti. Böylece kelime "böyük" şekline geçti. Bugün de Anadolu ağızlarında daha çok bu asli şekil olan "böyük" kullanılır. İstanbul Türkçesi ise "ö"yü daraltarak "ü" yaptı ve kelime büyük oldu.

Hasılı kelimelerde ses değişikliği daima görülebilir. Bu değişiklikler iki durumda karşımıza çıkar: Bir, eski devrelerle bugünkü Türkçe arasındaki değişiklikler ki buna tarihî değişiklikler diyebiliriz. Bir de bugünkü ağızlar ve şiveler arasında görülen değişikliklerdir ki bunlara da saha değişiklikleri diyebiliriz."

Prof. Dr. Muharrem Ergin, Üniversiteler İçin Türk Dili

"Dil, canlı bir varlıktır." sözünü, "Osmanlı Türkçesi ve Tarihî Seyri" başlıklı metinle ilişkilendirerek değerlendiriniz.

Araştıralım

Tarih ve edebiyat öğretmenlerinize danışarak X. yüzyıl ile XX. yüzyıllar arasında Osmanlı Türkçesinin oluşum ve gelişimini etkileyen olayları araştırınız.

Araştırma sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Osmanlı Türkçesi ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Osmanlı Türkçesinde çok sayıda Arapça ve Farsça kelime kullanılmıştır.

B) Türkçenin dışında Türkçeden ayrı "Osmanlıca" diye isimlendirilen bir dildir.

C) Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu geniş bir coğrafyada konuşulan bir dildir.

D) Hem konuşma dili hem de yazı dili olarak kullanılmıştır.

E) Kütüphanelerimizde, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış yüz binlerce eser vardır.

2. Bir kere kelime dağarcığımız genişleyecek. Siz bugün sıradan okumuşların öğrenemediği iki üç bin kelime daha öğrenseniz unutulmuş, eskimiş diyelim, sizin eski metinleri okuma kapasiteniz artmayacak mı, artacak. Okuduğunuzu anlayacaksınız. İkincisi, düşüncelerinizi ifade etmek istediğiniz zaman daha rahat ifade edebileceksiniz. Dilimin ucuna gelen bir kelime var ama ifade edemiyorum demeyeceksiniz artık. Geçmişteki tartışmaları da kaynağından okumuş olacaksınız. Bilgiye hem dinî hem tarihî anlamda hem devlet arşivi ve yönetimi anlamında sahih bilgiye ulaşma şansına sahip olacaksınız. Batı'da hangi aydın, liseler için yazılmış Shakespeare'i (Şekspir) okur? Ama bizdeki aydınlar anlamıyorlarsa her metnin çevirisini okumak zorunda kalıyor. Bu akıllara ziyandır.

Paragrafta verilen bilgiler, aşağıdaki hangi sorunun cevabı olabilir?

A) Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlerin Batı'dakilerden farkı nedir?

B) Osmanlı Türkçesi kelime hazinemizi nasıl zenginleştirir?

C) Osmanlı Türkçesini öğrendiğimizde bunun bize dönüşü ne şekilde, nasıl olacaktır?

D) Osmanlı Türkçesinin insanın ifade kabiliyetine etkileri nelerdir?

E) Geçmişteki ilmî ve edebî tartışmaları asıl kaynağından okumada Osmanlı Türkçesi nasıl kolaylık sağlar?

3. Aşağıda verilen Türk devletlerinden hangisi Osmanlı Türkçesi harflerini kullanmamıştır?

A) Büyük Selçuklu Devleti

B) Anadolu Selçuklu Devleti

C) Anadolu Beylikleri

D) Karahanlı Devleti

E) Uygur Devleti

4. Bazı diller vardır ki yalnız bir vatanda değil, birçok vatanda devlet kurmuş, hâkimiyet kurmuş büyük milletlerin dilidir. Bu diller, pek tabii olarak medeniyet ve hâkimiyet götürdükleri ülkelerin dillerinden aldıkları kelimelerle de zenginleşmiş büyük dillerdir. Bu milletler kendi kültür sanat ve iktidarlarını başka ülkelere yayar, dünyanın dört bucağında kendi hükümlerinin geçtiğini görüp kendi dillerinin konuşulduğunu duymanın, kendi bayraklarının dalgalandığını görmenin hazzını, gururunu tadarlar. Öte yandan, aynı ülkelerden derledikleri lüzumlu kelimeleri kendi dillerinin gramerine, estetiğine ve fonetiğine göre millîleştirerek kendi kelimeleri yaparlar. Biz bunlara öteden beri fethedilmiş ülkeler gibi fethedilmiş kelimeler diyoruz.

Bu paragraftan aşağıdaki düşüncelerden hangisi çıkarılamaz?

A) Türk dili tarihî seyri içerisinde farklı dillerden bünyesine aldığı kelimelerle zenginleşmiştir.

B) Türkçe sadece Anadolu'da değil dünyanın farklı bölgelerinde de kullanılmıştır.

C) Farklı dillerden kelimelerin Türkçeye geçişi rastgele olmamıştır.

D) Türk dili, fethedilmiş kelimelere sahip bir dildir.

E) Osmanlı Türkçesi sadece Anadolu'da yaygın olan bir konuşma dilidir.

B. Aşağıdaki cümlelerin başına yargılar doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

( ) Osmanlı Türkçesi yabancı bir dil değil, Kur'an harflerini temel alan bir yazı dilidir.

( ) "Osmanlı Türkçesi" ifadesi Türkçenin bütünü için kullanılmaktadır.

( ) Günümüzde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlerle hiç karşılaşılmamaktadır.

( ) Osmanlı Türkçesini öğrenmekle yüzlerce yıllık kültür birikimine ve milyonlarca tarihî belgeye ulaşma fırsatı yakalanmış olur.

( ) Osmanlı Türkçesi, Kuzeydoğu Türkçesinin günümüzdeki biçimidir.

C. Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

1. Türkler, ... harfleriyle İslamiyeti kabul ettiği yıllarda tanışmışlardır.
2. .... ve .... Türkçenin en fazla etkilendiği dillerden ikisidir.
3. .... Türkçesini bilmek, kültürümüzün temelini teşkil eden eserlerimizi tanımak açısından önemlidir.
4. Osmanlı Türkçesi .... taşıyıcısıdır.
5. .... sanatının kullanıldığı yazma kitaplar, levhalar, hilyeler, kitabeler gibi pek çok eser Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmıştır.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Türkçe ve Osmanlı Türkçesi arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.
2. "Ne harabi ne harabatiyim / Kökü mazide olan atiyim." (Yahya Kemal) beytini, Osmanlı Türkçesiyle ilişkilendirerek açıklayınız.
3. Günümüzde Osmanlı Türkçesi eserleri nerelerde karşımıza çıkmaktadır?

Okuma Metni

UKBÂDAN DÜNYAYA HABER

Mezar taşlarına ömrünü vakfeden Fazıl İsmail Ayanoğlu tarihî mezar taşlarının önemini şu cümlelerle dile getirir: "Ortada mevcut yüksek sanat abidelerimiz olmasaydı bile mezarlıklarımızda bulunan nihayetsiz eserler, bu milleti medeniyet göklerine çıkarmaya kâfi gelirdi." Ayanoğlu hocaya hak vermemek elde değil, elhak doğrudur. Nitekim Rahmetli Süheyl Ünver, Nihad Sami Banarlı gibi büyüklerimizin de bu görüşü destekler mahiyette çok manidar tespitleri vardır.

Gerçekten de tarihî mezar taşlarımız biyografi, hat sanatı, bezeme sanatı, taş oymacılığı, edebiyat tarihi, sosyoloji, antropoloji gibi daha birçok alanda bizlere önemli kaynak sağlayan hiçbir yerde ulaşamayacağımız belgelerdir. İnsanımızın duygularını derinden etkileyen ve kaçınılmaz gerçek olan ölüm, mezar taşı kitabelerinde; ayet-i kerime, hadis-i şerif, vecize, atasözü, nesir, şiir, temenni ve dua olarak yankı bulmuş; milletimizin hissiyatına asırlardır bu kitabeler tercüman olmuştur.

Bizim medeniyetimiz, dili olan bir medeniyettir. Bu dil esas itibarıyla vahiy merkezlidir. Beşikten mezara kadar hayatın bütün alanlarını ve hatta ahiret hayatını ihata eder. Her duruma, olgu ve olaya dair söyleyeceği mutlaka bir şey vardır.

Eski mimarimize göz attığımızda çeşme, cami, medrese, türbe, tekke, şifahane, imarethane, kütüphane, çarşı ve benzeri yapıların uygun bir yerinde, işleviyle ilgili kitabelere rastlarız. Mesela tarihî çeşmeleri incelediğimizde aşağıda zikredeceğimiz iki ayet-i kerimeden birini veya ikisini birlikte sıkça görürüz: **"Ve cealnâ minel-mâi külle şeyin hayy. / Hayatı olan her şeyi sudan yarattık."** (Enbiya 30.) **"Ve sekâhum rabbuhum şarâben tahûrâ. / Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir."** (İnsan, 21.) İşte kütüphanelerimizin giriş kapısını süsleyen manidar bir yazı: **"Fîhâ kutubun kayyimeh. / O sahifelerde dosdoğru hükümler vardır."** (Beyyine, 3.) Yine birçok camimizin ana giriş kapısında esenlik veren bir yazı daha: **"Udhulûhâ bi selâmin âminîn. / Oraya güven içinde, esenlikle girin!"** (Hicr, 46.)

Bu medeniyet dilinden tarihî mezarlıklarımız da fazlasıyla nasibini almıştır. Nasıl almasın ki? Mademki öldükten sonra dirileceğimize iman etmişiz, bu dünya hayatı bizim için kısa bir konaklama, bir gölgelikten ibarettir gayet tabiidir ki ebedî bir hayat için bu dilin söyleyeceği çok şey olmalı. Bu minvalde erken dönem mezar taşlarında sıkça rastladığımız bir hadis-i şerif metni, meseleyi tartışma bırakmayacak şekilde özetlemektedir. Sadiku'l-va'dü'l-emin Efendimiz (sav) bildiriyor: **"Müminler ölmezler! Bilakis onlar fâni âlemden baki âleme göç ederler."** Gerçekten de ölüm bir yok oluş değil, yepyeni ve sonsuz hayata yolculuktur. Sami Paşazade Sezai ise bu gerçeği şöyle ifade eder: "Mezar, sonsuzluğun kapısıdır." Evet, ukbâdan dünyaya açılan sonsuz bir kapı…

Nidayi Sevim, Yenidünya dergisi
(Düzenlenmiştir.)

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ (MATBU)

2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi
2.2. Harflerin Birleşme Durumları
2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri

2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi

Hazırlanalım

Aşağıdaki görsellerde gördüğünüz yazılar size neler çağrıştırıyor? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Dikkat

Osmanlıcanın Türkçe olduğu bilinmeli; zor, karışık ve içinden çıkılmaz olmadığı anlaşılmalıdır. Osmanlıca, bugünkü alfabeyi okuyup yazabilen herkes tarafından basit seviyede rahatlıkla öğrenilebilir. Osmanlı Türkçesi alfabesinde 34 harf vardır. Bunların başta, ortada ve sonda yazılışları hesaba katıldığında farklı işaretlerin de öğrenilmesi gerektiği ortaya çıkar. Ancak bu şekilleri öğrenmek de o kadar zor değildir.

Aşağıdaki örnekler incelenirse söylenilenler daha iyi anlaşılır:

بيليم	بيوك	دده	بابا
m i l i b	k ü y ü b	e d e d	a b a b
bilim	büyük	dede	baba

Osmanlıcanın zor tarafları, uzmanlık gerektiren alanları elbette vardır. Fakat Ömer Seyfettin'in hikâyelerini, Peyami Safa'nın romanlarını Osmanlıca baskılarından okumak için uzman olmak gerekmez.

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesi alfabesi,

- Kur'an alfabesini temel alan bir alfabedir.
- Sağdan sola doğru yazılır ve okunur.
- Kur'an alfabesine bazı harfler ilave edilerek oluşturulmuş Türkçeye mahsus bir alfabedir.

Okuyalım

Aşağıdaki tabloda verilen Osmanlı Türkçesi alfabesini sırasıyla; baştan sona, sondan başa, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru okuyunuz.

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ

ر	ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	پ	ب	ا	**HARFİN ŞEKLİ**
ra	zel	dal	hı	ha	çim	cim	se	te	pe	be	elif	**HARFİN ADI**
r	z	d	h	h	ç	c	s	t	p	b	a, e	**SES KARŞILIĞI**

ق	ف	غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ژ	ز	**HARFİN ŞEKLİ**
kaf	fe	gayın	ayın	zı	tı	dad	sad	şın	sin	je	ze	**HARFİN ADI**
k	f	g, ğ	ʿ	z	t, d	d, z	s	ş	s	j	z	**SES KARŞILIĞI**

ى	لا	ه	و	ن	م	ل	ڭ	گ	ك	**HARFİN ŞEKLİ**
ye	lamelif	he	vav	nun	mim	lam	nef (nazal ne)	gef	kef	**HARFİN ADI**
y	la	h	v	n	m	l	n	g, ğ	k	**SES KARŞILIĞI**

(Dikkat: Tabloda kırmızı olarak yazılan harfler, Kur'an alfabesinde olmayan harflerdir.)

İş Birliği

- Ders öğretmeninizin yardımıyla sınıfınızda, Kur'an alfabesini daha önceden öğrenmiş arkadaşlarınız varsa belirleyebilirsiniz.
- Kur'an alfabesini bilen arkadaşlarınızın, alfabeyi yeni öğrenen arkadaşlarınıza yardımcı olmaları için ikili gruplar oluşturabilirsiniz.

Yorumlayalım

Dine, vatana, millete ait manevi değeri olan şeylere mukaddesat (kutsal şeyler) denir. Temel ilkelerimizden biri de "mukaddesata hürmet" olmalıdır. Camilerimiz, peygamberimiz, vatanımız, bayrağımız bizim için nasıl mukaddes ise Kur'an ve Kur'an harfleri de saygı gösterilmesi gereken değerlerimizdendir. Ecdadımız, Kur'an'ın yazılmasında kullanıldığı için kâğıda bile hürmet etmiş; kâğıda ayakla basmayı hürmetsizlik saymıştır. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in Kur'an'a saygısından, ağırlandığı odada geceyi uykusuz geçirdiği de öteden beri anlatılagelmiştir.

Bu paragrafta anlatılanlarla ilgili neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazalım

Aşağıda Osmanlı Türkçesi alfabesinin harfleri karışık olarak sıralanmıştır. Harflerin adlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

ن	ش	د	ر	ب	ز	ط	ج	ا	پ	ل
....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	lam

ح	ه	س	غ	ث	ظ	ض	ت	م	و	ى
....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....

ص	خ	چ	ژ	گ	ق	ع	ك	ڭ	ذ	لا	ف
....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....

Bulalım

Kutucuklarda verilen harf gruplarının karşıladığı ortak sesi bulup boş bırakılan yerlere yazınız.

.........T.........	←	ت ط
....	←	ذ ز ض ظ
....	←	ح خ ه
....	←	ك ق
....	←	ث س ص
....	←	د ض ط
....	←	ن ڭ

Harf Kartları

Osmanlı Türkçesi alfabesini iyice öğrenmek için aşağıdaki yönergeyi takip ederek harflerle ilgili bilgilerinizi pekiştirebilirsiniz.

- Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin biçimlerini ve adlarını gösteren harf kartları hazırlayınız. (Harf biçimleri ön, harf isimleri arka tarafa yazılmalıdır.)
- Kartlardaki harfleri birbirinize sormak için ikili gruplar oluşturunuz.
- Hazırladığınız kartları kullanarak Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin biçimlerini ve adlarını birbirinize sorarak bilgilerinizi pekiştiriniz.
- Osmanlı Türkçesi alfabesinde yer alan ancak Kur'an alfabesinde olmayan harfleri birbirinden ayırt ediniz.

2.2. Harflerin Birleşme Durumları

Hazırlanalım

Düz yazı ile bitişik eğik el yazısı arasında ne gibi faklılıklar vardır? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Dikkat

Osmanlı Türkçesi alfabesinde harfler genel olarak birbirine bitiştirilerek yazılır. Harfler, bitişme sırasında kelimenin başında, ortasında ve sonunda değişik şekiller alır.

İnceleyelim

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin birleşme durumları gösterilmektedir. Tabloyu inceleyerek Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin kelime başında, ortasında ve sonunda aldığı şekilleri öğrenmeye çalışınız.

Osmanlı Türkçesi Alfabesi

Kelimenin başında ortasında sonunda	Kelime sonunda	Kelime ortasında	Kelime başında	Harfin müstakil hâli
اـاـا، ئـئـء	ـا، ء	ـا، ـئـ	ا، ئـ	ا، ء
ببب	ـب	ـبـ	بـ	ب
پپپ	ـپ	ـپـ	پـ	پ
تتت	ـت	ـتـ	تـ	ت
ثثث	ـث	ـثـ	ثـ	ث

Osmanlı Türkçesi Alfabesi				
Kelimenin başında ortasında sonunda	Kelime sonunda	Kelime ortasında	Kelime başında	Harfin müstakil hâli
ججج	ـج	ـجـ	جـ	ج
چچچ	ـچ	ـچـ	چـ	چ
ححح	ـح	ـحـ	حـ	ح
خخخ	ـخ	ـخـ	خـ	خ
د ـد ـد	ـد	ـد	د	د
ذ ـذ ـذ	ـذ	ـذ	ذ	ذ
ر ـر ـر	ـر	ـر	ر	ر
ز ـز ـز	ـز	ـز	ز	ز
ژ ـژ ـژ	ـژ	ـژ	ژ	ژ
سسس	ـس	ـسـ	سـ	س
ششش	ـش	ـشـ	شـ	ش
صصص	ـص	ـصـ	صـ	ص
ضضض	ـض	ـضـ	ضـ	ض
ططط	ـط	ـطـ	طـ	ط
ظظظ	ـظ	ـظـ	ظـ	ظ
ععع	ـع	ـعـ	عـ	ع
غغغ	ـغ	ـغـ	غـ	غ
ففف	ـف	ـفـ	فـ	ف
ققق	ـق	ـقـ	قـ	ق
ككك	ـك	ـكـ	كـ	ك
گگك	ـك	ـگـ	گـ	گ
ڭڭڭ	ـڭ	ـڭـ	ڭـ	ڭ
للل	ـل	ـلـ	لـ	ل
ممم	ـم	ـمـ	مـ	م
ننن	ـن	ـنـ	نـ	ن
و ـو ـو	ـو	ـو	و	و
ههه	ـه	ـهـ	هـ	ه
لا ـلا ـلا	ـلا	ـلا	لا	لا
ييى	ـى	ـيـ	يـ	ى

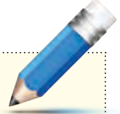
Dikkat

Aşağıdaki harfler kendinden sonra gelen harflerle birleşmez, bunların dışında kalan harfler birleşir.

ا د ذ ر ز ژ و لا

لامبه	بول	ژيلت	بزليه	رچل	ذكى	ديز	املك

Yazalım

Aşağıda verilen harflerin ses karşılıklarını ve yazım şekillerini (başta-ortada-sonda) harfin altındaki kutucuklara örnekteki gibi yazınız.

ـژ	گ	ـو	ظ	ـذ	ـكـ	ا
....	....	....	....	....	kef	....
....	....	....	....	....	ortada	....
ـر	قـ	ـبـ	ط	ـد	صـ	خ
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
پ	ـڭ	ـيـ	ـثـ	ـهـ	ـز	غ
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
ـع	ـسـ	ـفـ	چـ	ـا	ـتـ	ضـ
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
ء	جـ	ـلا	ـمـ	ـش	ـنـ	حـ
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....

Eşleştirelim

Aşağıdaki kutucuklarda ayrı ve bitişik yazılışları verilen harfleri örnekteki gibi uygun şekilde eşleştiriniz.

طاغ	ب ا ى ر ا ق
بولوط	چ ى چ ك
چيچك	ص ا ق س ا غ ا ن
صاقساغان	ب و ل و ط
بايراق	ط ا غ
ياپراق	ى ا پ ر ا ق
كونش	ك و ن ش

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (140. sayfa) "Harfler Kutuda" etkinliğini yapabilirsiniz.

İnceleyelim

Aşağıdaki tablolarda harflerin bitişik yazılışları (kelime başında, ortasında ve sonundaki şekilleri) gösterilmektedir. Harflerde meydana gelen şekil değişikliklerini, harf adlarını birbirinize söyleyerek inceleyiniz.

Kendinden sonraki harflerle birleşenler			
فلت	جيق	بشص	ب، پ، ت، ث
طبخ	مچن	جرح	ج، چ، ح، خ
عرش	چشم	سوت	س، ش
رقص	مصر	صاغ	ص، ض
وعظ	فظل	طيش	ط، ظ
مانع	قعده	عين	ع، غ
منيف	طقل	فجر	ف، ق
چيچك	پكر	گوڭل	ك، گ، ڭ
خلل	كلن	لنس	ل
الم	كمال	مشك	م
گلن	جنت	نقض	ن
پچه	تهلكه	هركس	ه
ايكى	پينير	ياز	ى

Kendinden sonraki harflerle birleşmeyenler			
كما	طاس	ابج	ا
مقد	يدام	دصل	د
اخذ	جذب	ذكى	ذ
منبر	سرچه	رجب	ر
قيز	بزل	زهر	ز
شرژ	نژط	ژلت	ژ
صفو	گوى	وند	و
اعلا	بلاد	لاشه	لا

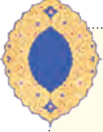

2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri

Hazırlanalım

- Rakamların günlük hayatımızdaki işlevleri nelerdir? Sözlü olarak ifade ediniz.
- Noktalama işaretlerinin okuma ve yazmaya katkıları nelerdir? Söyleyiniz.

İnceleyelim

Aşağıda Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlar verilmiştir. Tabloda verilen rakamların yazılışlarını inceleyiniz.

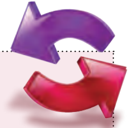
RAKAMLAR VE SAYILAR					
On bir	11	١١	Bir	1	١
On iki	12	١٢	İki	2	٢
On üç	13	١٣	Üç	3	٣
On dört	14	١٤	Dört	4	٤
On beş	15	١٥	Beş	5	٥
On altı	16	١٦	Altı	6	٦
On yedi	17	١٧	Yedi	7	٧
On sekiz	18	١٨	Sekiz	8	٨
On dokuz	19	١٩	Dokuz	9	٩
Yirmi	20	٢٠	Sıfır	0	٠
Yüz	100	١٠٠	On	10	١٠

Dikkat

- Osmanlı Türkçesinde sayılar, rakamlarla yazıldığında soldan sağa doğru yazılır ve okunur.
- Tarihlerin yazımında gün, ay, yıl kısımları yazıda olduğu gibi sağdan sola doğru (YYYY/AA/GG) sıralanır.

٥٧١	٥٧١/٠٤/٢٠
571	571/04/20
١٤٥٣	١٩٦٠/٠٤/٠٣
1453	1960/04/03
٢٠١٦	(٣٤٤) ٢١٥٠٩٧٦
2016	(344) 2150976

Eşleştirelim

Aşağıdaki rakamlarla okunuşlarını örnekteki gibi eşleştiriniz.

38	٤٥	90	٥٣
45	١٧	53	٩٠
17	٢٦	87	٦٢
26	٣٨	62	٨٧

Yazalım

Aşağıdaki saatlere bakarak saatin kaç olduğunu noktalı alanlara yazınız.

....

İnceleyelim

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi metinlerinde kullanılan noktalama işaretlerinden bazıları gösterilmiştir. Verilen noktalama işaretlerini inceleyerek günümüzdeki şekilleriyle karşılaştırınız.

NOKTALAMA İŞARETLERİ				
Ünlem	Soru işareti	Noktalı virgül	Virgül	Nokta
!	؟	؛	،	.

İnceleyelim

Aşağıda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bir metin verilmiştir. Metni inceleyerek Osmanlı Türkçesinde kullanılan noktalama işaretlerini daire içine alınız.

هم نه ایچون بنی ییللرجه بارینديرمش اولان بر یردن

— ”ئوله‌جكسك!“ دییه قوغمق؟ بو قوغولمقدر؛ بن،

كیمسه‌سز بر چوجغم، نرده گیدر یر بولورم؟

ایتمه‌يك، صوڭره صوقاقلرده پریشان اولورم!

محمد عاكف، صفحات

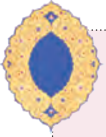
Yazalım

Osmanlı Türkçesi alfabesiyle verilen aşağıdaki rakamları, günümüz alfabesindeki rakamlarla boş bırakılan kutucuklara yazınız.

٢	٠٨	٦	١	٨	٤	٠
....	....	....	....	....	....	....

٩	٥	٤٣٧	٠١	٣	٧	٦٢
....	....	....	....	....	....	....

İşlemleri Yapalım

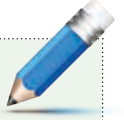

Aşağıda verilen toplama ve çıkarma işlemlerini, Osmanlı Türkçesindeki rakamları kullanarak yapınız.

٣٨	٥٦٢	٥٠	٥٦٤	٢٨١٩
٤٩	٣٦	٩٦	١٠٧	٤٠٧
+	−	+	+	+
....	....	....	....	....

Yazalım

Aşağıdaki Osmanlı Türkçesi alfabesiyle verilmiş tarih ve rakamları inceleyiniz. Tarih ve rakamların günümüz Türkçesindeki karşılıklarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

٢٠١٠/٠١/٠١	(٣١٢) ٦٤٥٠٩٧٠	٢٠١٦/٠٨/٢٦	١٩٩٧/٠٧/٢٩
....	....	....	....

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (142. sayfa) "Rakamları Kullanıyorum" etkinliğini yapabilirsiniz.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki harflerden hangisi Kur'an alfabesinde yoktur?

A) ب B) ج C) ژ D) ط E) ق

2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde "harf grubu-ses" eşleştirmesi yanlış yapılmıştır?

A) ق ك ⟷ K

B) ح خ ه ⟷ H

C) ث س ص ⟷ S

D) ز ذ ض ظ ⟷ Z

E) د ض ط ⟷ T

3. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Osmanlı Türkçesi alfabesindeki bir harfin kelime ortasındaki şekli yanlış verilmiştir?

A) ـجـ B) ـعـ C) ـصـ D) ـس E) ـقـ

4. Aşağıdaki harflerden hangisi kendinden sonra gelen harfle birleşmez?

A) ق B) و C) ط D) ى E) ح

5. "Be-elif-şın-kaf-elif-nun" harflerinin doğru bitişik şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) باشقان

B) باشقن

C) بشقان

D) پاشقان

E) باشغان

6. "٦١٠٧" sayısının karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 6024 B) 6157 C) 6107 D) 2107 E) 9017

7. "1789" sayısının Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlarla yazılışı aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

A) ١٧٨٤

B) ٩٨٧١

C) ١٧٨٩

D) ١٧٨٦

E) ٩٦٨١

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

( ) Osmanlı Türkçesi alfabesi soldan sağa doğru yazılır.

( ) "ڭ–گ–ژ–چ–پ" harfleri, Kur'an alfabesinde olmayan harflerdir.

( ) و ve ز harfleri kendinden sonra gelen harflerle birleşir.

( ) "ط" harfi, "t" ve "d" seslerini karşılar.

( ) Osmanlı Türkçesi alfabesinde rakamlar soldan sağa doğru yazılır.

( ) Osmanlı Türkçesinde noktalama işaretleri kullanılmaz.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. ....., ... ve ..... harflerinin bugünkü alfabedeki ses karşılığı "se"dir.
2. ...... kendinden sonraki harflerle birleşmeyen harflerdendir.
3. Tarihlerin yazımında gün, ay, yıl kısımları yazıda olduğu gibi .... doğru sıralanır.

3. ÜNİTE

TÜRKÇE KELİMELERİN OKUNUŞU

3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler
3.2. "Elif Okutucusu" ve "A" Sesi
3.3. "He Okutucusu" ve "E, A" Sesleri
3.4. "Vav Okutucusu" ve "O, Ö, U, Ü" Sesleri
3.5. "Ye Okutucusu" ve "I, İ" Sesleri

3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler

Hazırlanalım

- Türkçenin ünlüleri (sesli) hangileridir?
- Ses ve harf kavramları hakkında neler biliyorsunuz? Söyleyiniz.
- Ünlüleri işaretlemek için kullandığımız harfler hangileridir?

Dikkat

Dilimizdeki ünlüler, Osmanlı Türkçesinde elif, he, vav ve ye harfleriyle gösterilir. Bu harflere "okutucu harfler" denir.

İnceleyelim

Okutucu harflerin tanıtıldığı aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Örnek okumaları dikkate alarak okunuşu verilmeyen kelimeleri de siz okuyunuz.

Okutucu Harfler ve Kelime Örnekleri			
ا	ه	و	ى
"Elif" harflerini "a" olarak okuyunuz.	"He" harflerini "e" olarak okuyunuz.	"Vav" harflerini "o, ö, u, ü" seslerinden uygun olanıyla okuyunuz.	"Ye" harflerini "ı, i" seslerinden uygun olanıyla okuyunuz.
ب ا ب ا	د ه د ه	چ و ج و ق	ب ى ل ى م
بابا baba	دده dede	چوجوق çocuk	بيليم bilim
داها	ننه	بويوك	سيل ....
پاشا	دره	سوت	قيش ....
چاى	تنه كه	صوچ	ديل ....
پارماق	تپه	كومور	ييلديز ....

3.2. “Elif Okutucusu” ve “A” Sesi

Hazırlanalım

Elif harfinin kültürümüzdeki yeri hakkında neler biliyorsunuz? Söyleyiniz.

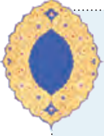

Bunları Bilelim

a) Elif okutucusu kendinden önceki harfi “A” sesiyle okutur.

بارداق	ياتاق	پازار

b) Elif harfi üzerindeki med işareti (آ) elif harfini “a” sesiyle okutur.

آل	آق	آرا	آسلان	آراچ

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

چاى	ياى	چام	آياق	آت
....	....	....	....	at ....
ياپراق	قاوال	آثلات	آغاچ	چاغلايان
....	....	....	....	....
صامان	صال	باشاران	چاقال	باشلا
....	....	....	....	....
مارت	قارتال	باغلا	باشاق	چاتلاق
....	....	....	....	....
صاچاق	طاراق	پارلاق	آپارتمان	ياناشاماز
....	....	....	....	....

Cümle Okuyalım

Elif okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki cümleleri okuyunuz.

بابام ماصال يازار.

ياشار صاغلام ماصا ياپار.

قانايان طامار جان ياقار.

بارداق بارداق آيران، قازان قازان آش وار.

طاوشان قاچار، طازى قووالار.

دال صارقار قارتال قالقار.

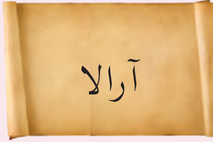
آفاجان خاقان طاش آتار.

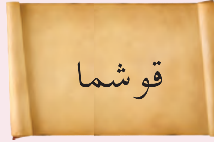

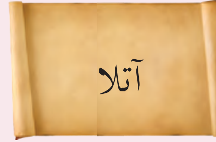

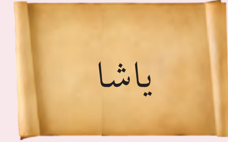
Dikkat

Fiil kök veya gövdelerinin sonundaki "a" sesi "elif" okutucusu ile gösterilir.

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tabloda verilen kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

قاوارا	قاينا	طايا	آغلا	صاقلا
....	....	....	....	....
آلما	قاپا	ييقا	بويا	صاللا
....	....	....	....	....

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını karşılarındaki noktalı alanlara yazınız.

....	آچ آرسلان آو آرار.
....	آبلاء چای یاپار.
....	پارلاق چاناق یاواش قاینار.
....	بال یاپان بال صاتار.
....	قاچ بارداق چای وار؟
....	باباجان، یاواش یاواش آكلات.

3.3. “He Okutucusu” ve “E, A” Sesleri

Hazırlanalım

- Açık hece ve kapalı hece ne demektir? Daha önce bu kavramlarla nerelerde karşılaştığınızı söyleyiniz.
- Açık ve kapalı heceleri tanımak, Osmanlı Türkçesini öğrenirken ne işimize yarayabilir?

Bunları Bilelim

a) “He” okutucusu kendinden önceki harfi “e” veya “a” sesiyle okutur.

صالچه	طامله	مارقه	سله	دره	تره

b) Kelime başlarındaki “e” sesi, elif (ا) veya elif üzerine hemze (أ) konularak gösterilir.

ارن	اكمك	ألك	أش

c) İsim ve isim eklerinin sonuna gelen “a” sesleri he okutucusu ile gösterilir.

پاره‌یه	باجه‌ده	صاغه	قازمه	چایه	پاره

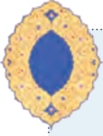

d) "He" okutucusu, ilk hecede kullanılmaz. Diğer hecelerde, genellikle hece kapalı ise terk edilir; hece açık ise kullanılır.

سرچه	جكت	دره	تپه	İlk hece
چكمه جه	پچه ته	سوه جن	تنه كه	Açık hece
تكرلك	يلك	گرچك	ببك	Kapalı hece

e) "He" okutucusu kendinden sonraki harfe birleşmez.

سرچه يه	كله بك	گله نك

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

بسله	بالطه	يله	ياره	دوه
....	....	....	....	....
يامه	بره	آرقه	كچه	تره
....	....	....	....	....
پرده	صارمه	كيپچه	باقلاوه	سرچه
....	....	....	....	....
آژانده	بكله	تارله	چشمه	ماشه
....	....	....	....	....
ألهمه	أگر	املك	أوت	أل
....	....	....	....	....
أردم	أتك	أسنك	اركك	أكلم
....	....	....	....	....

Dikkat

Okutucu harflerin ünsüz karşılıkları veya kendi sesleriyle de okunabileceğini unutmayınız. Konuyla ilgili aşağıdaki örnekleri okuyup inceleyiniz.

Ye (ى)	Vav (و)	He (ه)	Elif (ا)
يای	وار	داها	ال
يول	وازو	هيچ	ات
قايا	كيوى	هر	اكمك

İşaretleyelim

Aşağıdaki kelimelerden ikinci hecesi açık olanları bulup örnekteki gibi işaretleyiniz.

تر له مك ○	گله جك ○	د ره ده ⊗	نه دن ○
بكله مه ○	نره ده ○	بزليه لر ○	سسلنمك ○

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan noktalı alanlara yazınız.

د ره دن تكنه گچمز.

....

سپت سپت سبزه گله جك.

....

أرن أكمگه رچل سورر.

....

تپه ده بره طاقان أوده ترلر.

....

تنه كه ده پكمز وار.

....

ده م سرچه يه أكمك آتار.

....

آننه م چايده شكر، بزليه ده صالچه سور.

....

يدك تكرلك نره ده؟

....

Cümle Okuyalım

He okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki cümleleri okuyunuz.

أشك طار سمره گلهمز.

بابا أوه دترژان آل.

امل أوده سرچه بسله.

أوده بكلهمه، امره گلمز.

أسن تپهده منكشه آ چماز.

تنهكهدن باجه آز چكر.

3.4. "Vav Okutucusu" ve "O, Ö, U, Ü" Sesleri

Hazırlanalım

Vav harfinin kültürümüzdeki yeri hakkında neler biliyorsunuz? Bu konudaki bilgilerinizi paylaşınız.

Bunları Bilelim

a) "Vav" okutucusu kendinden önceki harfi "o, ö, u, ü" seslerinden biriyle okutur.

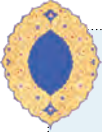
سونوك	قويون	يول	صول	تول

b) Kelime başlarındaki "o-ö-u-ü" sesleri, elif ve vav harfleriyle (او) gösterilir.

Notlar:
- Kelime başındaki "ö, ü" seslerini, "o, u" seslerinden ayırmak için elif harfinin üzerine hemze (أو) konulabilir.
- "ö, ü" sesleri, bazı kelimelerin yazımında "ئو" şeklinde işaretlenmiştir.

ئولوم	أوست	أوتو	اوزوم	اورتوك	اونوت	اويون	او

Kelime Okuyalım

Vav okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki kelimeleri okuyunuz.

ياقاموز	بولوط	قوم	صو
طوقات	طاووق	بوتون	بويوك
يورغون	قورشون	قوچ	مارول
يوصون	قونوش	چوروك	قولتوق
اوروچ	اوشومك	أورنك	اورته
اوتوز	أوستون	اوقول	اورمان
اولوق	أوركك	اورتو	اوجاق

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan noktalı alanlara yazınız.

اوجوز گوملك أوتو طوتماز.

....

اوزان چوق دوزگون قونوشيور.

....

قوش اوزون اوزون أوتر.

....

گوزل گورن گوزل دوشونور.

....

اوجوزگوملكدن دوگمه چابوق قوپار.

....

گوندوز كومور ياقان آقشام أوشور.

....

قورو اودون، كوموردن چابوق طوتوشور.

....

طوقوز چوجوق، قورقان چوبانه گولويور.

....

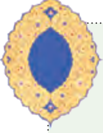
ئوركك چوجوق گولگه‌ده اوينار.

....

3.5. "Ye Okutucusu" ve "I, İ" Sesleri

Hazırlanalım

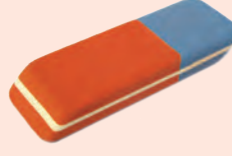
Osmanlı Türkçesi alfabesinde aynı harfin birden fazla ünlüyü okutması konusunda neler düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bunları Bilelim

a) "Ye" okutucusu kendinden önceki harfi "ı, i" seslerinden biriyle okutur.

قیریق	بیلیم	سیلگی	تیلکی

b) Kalıplaşmış bazı kelime ve eklerde okutucu "ye" harfi kullanılmaz.

برلك	آرتق	سز	بز

c) Bazı eklerin sonundaki "u,ü" sesleri "ye" okutucusu ile gösterilir.

بولدی	اوغلی	بونی	اونی
بوزلی	طوزجی	گوردیگی	اوقودیغی
قوقوسی	اویقوجی	دوشدیمی	صوچلییی

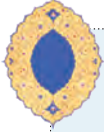

d) Bazı kelimelerin ilk hecesindeki "e" sesi, "ye" okutucusu ile gösterilir.

ایتمك	دیمك	ییمك	ویرمك

e) Kelime başlarındaki "ı, i" sesleri elif ve ye (ایـ) ile gösterilir.

ایگنه	ایشیق	ایصیرغان	ایکی

Kelime Okuyalım

Ye okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki kelimeleri okuyunuz.

پیرینچ	سیوری	گیزلی	اینجی
بیلیر	تیتیز	دیرك	گمیجی
پینیر	قیزیل	چکیچ	چیلك
قرق	گبی	سکز	دگز
برلك	قیشلق	سسسز	أریمش
اینجه	ایصی	ایرماق	ایشجی
ایپ	ایصپاناق	ایرکن	گیجه
ایلچی	ایلتی	ایرمك	ایرته‌له‌مه

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan noktalı alanlara yazınız.

تکیر کدی چاناقده‌کی أتی خیزلیجه ییدی.

....

جیلیز سیوری سینك چوجوغی ایصیردی.

....

آغزی آچیق گوزی قاپالی اویوردی.

....

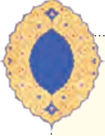
سرین صولرده درین دوشونجه‌لره طالدی.

....

ألی دار اولانك، دیلی قیصه اولور.

....

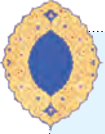

Okuyalım

Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış aşağıdaki atasözlerini okuyunuz.

- بو كونكى ايشى يارينه بيراقما.
- أكن بيچر، قونان كوچر.
- گرگين ايپ چابوق قوپار.
- درەيى گورمەدن پاچەيى صيواما.
- پيشمش آشه صوغوق صو قاتيلماز.
- چوق ياشايان دگل چوق گزن بيلير.
- صاييلى قويونى قورت قاپماز.
- ايرماق كنارينه چشمه ياپيلماز.
- آزيقسز يوله چيقانڭ ايكى كوزى ايل طوربەسنده اولور.
- ايستەديگنى سويلەين، ايستەمەديگنى ايشيتير.

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (143. sayfa) "Eşleştirelim" ve "Okuyalım" etkinliklerini yapabilirsiniz.

(Olanda hayır vardır.)

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. “بينك، قيريق، ئولوملى، اولان” **kelimelerinin okunuşları hangi seçenekte sırasıyla (sağdan sola) ve doğru olarak verilmiştir?**

A) benek, kırık, olumlu, olan

B) binek, kırık, ölümlü, olan

C) binin, kuyruk, olumlu, olan

D) bin, kırk, ölmeli, evlen

E) binek, kırık, ölümlü, ölen

2. He okutucusu (ه) **isimlerin sonunda hangi seslerle okunur?**

A) a-e sesleriyle B) ı-i sesleriyle C) u-ü sesleriyle D) e-i sesleriyle E) o-ö sesleriyle

3. Eklerin sonundaki “u, ü” sesleri “ye” okutucusu ile gösterilir.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bu kurala uygun kelime <u>yoktur?</u>

A) اوقودى B) بوزلى C) كدى D) گوزى E) طوزجى

4. Bazı kelimelerin ilk hecesindeki “e” sesi, “ye” okutucusu ile gösterilir.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bu kurala uygun bir kelime vardır?

A) ايكن B) سيويل C) شيريل D) ييمك E) يشيل

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız.

( ) Kelime başlarında “a” ünlüsü, “آ” ile gösterilir.

( ) Kelime başlarında “o ,ö ,u ,ü” ünlüleri, “اي” ile gösterilir.

( ) “ه” harfi, okutucu olarak kullanıldığında kendinden sonraki harfe birleşmez.

( ) Osmanlı Türkçesi alfabesinde “ye” harfi okutucu olarak kullanıldığı zaman “ı” ve “i” seslerini karşılar.

C. Aşağıda boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

1. Kelime içindeki “a” sesleri .... harfiyle gösterilir.

2. Kelime başlarındaki elif ve ye harfi (اي), ... seslerini karşılar.

3. Kelime başlarındaki "o, ö, u, ü" sesleri, elif harfinden sonra .... okutucusu yazılarak gösterilir.

4. Bazı eklerin sonundaki "u, ü" sesleri "vav" okutucusu yerine .... okutucusu ile gösterilir.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Osmanlı Türkçesindeki okutucu harfleri ve okutucu harflerin ses karşılıklarını söyleyiniz.

E. Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını harf (kelime avı) tablosundan bularak işaretleyiniz.

يشيل	بايرام	اوگرنجی	کدی	~~اوزون~~
ایکی	اوجاق	ایزجی	صانجاق	باغ
یاغمور	قولتوق	پیكار	آری	صاقسی

B	U	R	S	A	N	C	A	K	K	Ö	Ç	Ğ	I	V
A	Z	Y	A	K	P	B	İ	Ş	E	T	M	K	Ç	D
Ğ	Ü	İ	K	İ	A	A	Ğ	A	D	Ö	İ	O	C	A
F	P	H	S	Ö	Z	Y	E	Ş	İ	L	N	L	A	Y
N	İ	P	I	N	A	R	Ş	U	S	U	L	T	Ç	A
Y	L	İ	Ş	U	R	A	T	V	İ	N	Ü	U	Z	Ğ
K	O	L	T	Ü	Z	M	T	**U**	**Z**	**U**	**N**	K	Ş	M
Ö	C	A	K	A	E	O	D	Y	C	Z	B	İ	V	U
M	A	R	Ö	Ğ	R	E	N	C	İ	K	D	E	K	R
S	K	I	S	P	O	L	K	U	R	Ö	L	A	M	B

4. ÜNİTE

OKUMAYA YARDIMCI ESASLAR

4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu
4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik
4.3. Eklerin Okunuşu
4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu

Hazırlanalım

- "Pınar, deniz, bana, baban" gibi kelimelerdeki "n" seslerinin halk ağzındaki söylenişinde değişiklik fark ettiniz mi? Bu farklı söyleyişin sebebi ne olabilir?
- "Öğün" ve "övün" kelimelerinin anlamları ve sesleriyle ilgili olarak neler söyleyebilirsiniz?
- Kelime hazinenizi zenginleştirmeye yönelik çalışmalar için bu üniteden itibaren kendinize bir "Kelime Defteri" temin ediniz.

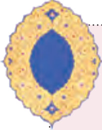

İnceleyelim

Aşağıdaki kelimeleri inceleyerek Osmanlı Türkçesinde "kef" (gef-nef) harfinin hangi sesleri karşıladığını öğreniniz.

ك (kef) "k" sesi		گ (gef) "g, ğ, v, y" sesleri				ڭ (nef) "n" sesi	
Kedi	كدى	Görme	گورمه	Güvercin	گوگرجين	Ön, Ün	اوڭ
Kömür	كومور	Gelecek	گله‌جك	Gövde	كوگده	Son	صوڭ
Ekşi	أكشى	Gezi	گزى	Seyrek	سگرك	Bin (1000)	بيڭ
Kürek	كورك	Güzel	گوزل	Leylek	لگلك	Anlama	آڭلامه
Sekiz	سكز	Gürz	گورز	Eğri	أگرى	Dinleme	ديڭله‌مه

Notlar:

- Osmanlı Türkçesi metinlerinde kef, gef ve nef harflerinin ayırıcı işaretleri çoğunlukla kullanılmaz.
- Kef harfinin v ve y karşılığı olarak kullanıldığı kelimeler sınırlı sayıdadır.

Bunları Bilelim

Nef (ڭ) Harfi:

Nef harfi, Türkçeye mahsus bir sesin işaretidir. Ses karşılığı, genizden söylenen bir "n"dir.

Nef harfi;

a) İkinci tekil / çoğul şahıs iyelik (tamlanan) eklerinde,
İkinci tekil / çoğul şahıs fiil çekim eklerinde,

گزديڭز gezdiniz	يازدڭ yazdın	آديڭز adınız	باباڭ baban

b) İsim tamlamalarında tamlayan ekinde,

سنڭ چايڭ senin çayın	آرمودڭ صاپي armudun sapı

c) Bazı kelime kök ve gövdelerinde kullanılır.

يالڭز yalnız	ياڭليش yanlış	أڭ en

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tabloda kef (gef-nef) harfinin karşıladığı sesleri örnekleyen kelimeler verilmiştir.

Kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

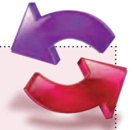
كيچه	كله بك	أركك	بيلك	كوپرو
....	....	....	....	....
كستانه	كربه تن	كيرپى	ايپك	ككليك
....	....	....	....	....
گوزلك	گرچك	گوملك	گلين	گورگو
....	....	....	....	....

گول	گولگه	گنج	گزگين	چيزگى
....	....	....	....	....
توگ	أوگله	هگبه	سيگيلجه	بگلربگى
....	....	....	....	....
گوگده	اوگمك	بوگورتلن	گلديگى	أوگوت
....	....	....	....	....
بگزه‌مك	گگيش	طوگمق	صوگره	أوگجه
....	....	....	....	....
قاپينڭ قولى	اوقويڭز	ديگله	يازدڭ	چايڭز
....	....	....	....	....

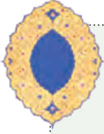
Eşleştirelim

Kutucuklarda verilen aşağıdaki ifadeleri okunuşlarıyla eşleştiriniz.

Nerede yanıldın?	سوزيڭزى طوتڭ
Denizin dibi	سزدن صوگره
Yaşlının oğlu	نره ده ياڭيلدڭ؟
Sinirlenmeyin	دڭزڭ ديبى
Sizden sonra	صاچڭزڭ رنگى
Saçınızın rengi	سيڭيرلنمه يڭ
Sözünüzü tutun	ياشلينڭ اوغلى

Cümle Okuyalım

Kef, gef ve nef harflerinin yer aldığı aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

بربريڭزه اولان سوگيڭزهيچ بيتمه‌سين.

....

هرسوزى اوستڭزه آلمايك.

....

أوفكه‌ڭ سنى يڭمه‌سين.

....

ياڭيلغى بزه، خوشلق سڭادر.

....

جانڭزى صيقان قراڭلق دوشونجه‌لرى آتك.

....

گچمشڭزده‌كى ياڭليشلردن درس آلك.

....

ايچڭزده چوق دگرلى كيشيلر وار.

....

گوجڭ، گونڭ برنده توكنير.

....

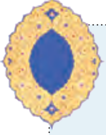

Yusuf Bilen

(Hayır ve şer her ne ki işlerse kişi kendinedir / Kimseyi hor göremez bilse kişi kendi nedir)

4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik

Hazırlanalım

"Tokmak" ve "ekmek" kelimelerindeki "k" ünsüzlerinin söyleyişlerini karşılaştırınız. Ünsüzlerin söylenişlerinde farklılık var mıdır? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

İnceleyelim

Aşağıdaki kelimeleri okuyup inceleyiniz. Kelimelerin yazılışları ve söylenişleriyle ilgili olarak nasıl bir sonuca vardığınızı açıklayınız.

ديش	سوگوت	سوس	كوك	يوك
طيش	صوغوق	صوص	قوق	يوق

Bunları Bilelim

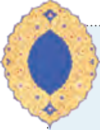
Osmanlı Türkçesi alfabesinde, bazı ünsüzlerin (d, g, ğ, h, k, s, t) kalın ve ince karşılıkları vardır. Bu kural gereği, kelime içinde "Tı (d-t), sad, gayın (g-ğ), kaf, hı" harfleri kalın ünlülerle ve "te, dal, sin, kef, gef (g-ğ), he" harfleri ince ünlülerle bir arada bulunur (Bu kuralın istisnaları vardır).

Aşağıdaki tabloları inceleyerek kalın ve ince karşılığı olan ünsüzleri öğreniniz.

İnce ünsüzleri karşılayan harfler	ه H	ك K	گ G-Ğ	س S	د D	ت T	e, i, ö, ü
Kalın ünsüzleri karşılayan harfler	خ H	ق K	غ G-Ğ	ص S	ط D	ط T	a, ı, o, u

İnce Ünsüzler	هيسى	كوروك	سورگو	دونمك	توپ
Kalın Ünsüzler	خيريلتى	قوروق	صوروغو	طوكمق	طوپ

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimeleri ince ve kalın karşılığı olan ünsüzleri göz önünde bulundurarak okuyunuz. Kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

صينير	آغلا	قوى	سيگير	أگله	كوى
....	....	....	....	....	....
صورو	چاقيل	أگرى	سورو	چكيل	آغرى
....	....	....	....	....	....
طباغى	آصقى	طوپراق	ألگى	أسكى	تكرلك
....	....	....	....	....	....

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını, boş bırakılan yerlere bugünkü alfabeyle yazınız.

ايركن قالقان يول آلير.

....

دمير طاونده دوگولور.

....

أسكى بر گله‌نك: آصقيده أكمك.

....

دگيرمنڭ صويى طاغدن گلير.

....

سوگيده گونش گبى اول.

....

هرنه اولورسه‌ڭ اول،
يا اولديغڭ گبى گورون يا گوروندیگڭ گبى اول.

....

....

4.3. Eklerin Okunuşu

Hazırlanalım

Dilimizdeki eklerin işlevleri ile ilgili neler biliyorsunuz? Söyleyiniz.

İnceleyelim

Aşağıda yapım ve çekim eki almış kelimeleri, aldıkları eklerin yazımına dikkat ederek okuyup inceleyiniz. Osmanlı Türkçesinde eklerin yazımıyla ilgili nasıl bir sonuca vardığınızı açıklayınız.

یولدن	باشده	أوه	اوقولی
yoldan	başta	eve	okulu
آننه‌مز	چایي	باباڭ	گوزم
annemiz	çayı	(senin) baban	gözüm
طولار	آتلر	طاغلری	صاچڭز
dolar (geniş zaman)	atlar (çoğul)	dağları	saçınız
بنجه	گزدیر	صاریدر	آدسز
bence	gezdir	sarıdır	adsız
آڭلادی	باقسه	صورمش	قوشجی
anladı	baksa	sormuş	kuşçu
قوشیڭز	گلیرسڭز	صورما	گورڭ
koşunuz	gelirsiniz	sorma	görün
آتله	آتلا	اویسه که	یرده کی
atla (at ile)	atla	oysaki (bağlaç)	yerdeki

Dikkat

Osmanlı Türkçesinde eklerin çoğu kalıplaşmış bir yapıya sahiptir. Kimi eklerde okutucu harfler gösterilmez. Ekler okunurken dilimizdeki ses uyumları dikkate alınmalıdır.

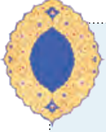

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesinde kalıplaşmış bir yapıda olan bazı ekler ve bu ekleri alan kelimeler verilmiştir. Tablodaki ekleri inceleyerek ek almış kelimeleri okuyunuz.

واراجقسکز	یورویورسکز	کورمزسکز	باقارسکز	بیلیرسکز	سکز -sınız, -siniz -sunuz, -sünüz
بیلگیسز	آدسز	گوڭلسز	طوزسز	سسسز	سز -sız, -siz -suz, -süz
ماصادر	صودر	صوغوقدر	گولدر	أکشیدر	در -dır, -dir, -dur, -dür, -tır, -tir, -tur, -tür
سودیر	قوشدیر	گزدیر	یازدیر	یرلشدیر	دیر -dır-, -dir-, -dur-, -dür-, -tır-, -tir-, -tur-, -tür-
یوزلرجه	قیصه‌جه	چوجوقجه	یاشجه	بنجه	جه -ce, -ca, -çe, -ça
گوزجی	ایپلکجی	قویوجی	آشجی	ایشجی	جی -cı, -ci, -cu, -cü, -çı, -çi, -çu, -çü
طاتلی	گوچلی	وانلی	سویملی	اویقولی	لی -lı, -li, -lu, -lü
اوقولمز	اوغلمز	باجیمز	سوزیمز	آننه‌مز	مز -mız, -miz, -muz, -müz
صوصمش	اوگرنمش	دیگله‌مش	آرامش	دوشمش	مش -mış, -miş, -muş, -müş
أزبرله‌دی	اوگرندی	یورودی	بکله‌دی	قورودی	دی -dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü
بیتکیلر	طیرناقلر	چاییرلر	چانطه‌لر	اوگرنجیلر	لر -lar, -ler
یازنجه	وارنجه	گورنجه	آڭلاینجه	دیگله‌ینجه	نجه -ınca, -ince, -unca, -ünce
آغلارمی	سنده‌می	أولچویورمی	کسدیمی	بومی	می mı, mi, mu, mü

Okuyalım

Aşağıdaki dörtlüğün okunuşunu boş bırakılan yerlere bugünkü alfabeyle yazınız.

داغلر باشی اولدی یوردم

....

گوندن گونه آرتار دردم

....

بن قره گوزلیمی گوردم

....

صیزلانوب گزر یورورم

....

كاتبی

(تورك دیلی، تورك شعری أوزل صاییسی)

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (144-145. sayfalar) "Bulmaca Çözelim" ve "Sınıflandıralım" etkinliklerini yapabilirsiniz.

4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

Hazırlanalım

- Türkçenin Arapça ve Farsçayla etkileşiminin sebebleri neler olabilir? Konuyla ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Türkçeden hangi dillere kelime geçişleri olmuştur? Konuyla ilgili bildiklerinizi söyleyiniz.

Dikkat

- Dilimize yerleşmiş Arapça ve Farsça kelimeler özellikle yazıda asıl şeklini muhafaza eder. Bu durum, Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okurken göz önünde bulundurulmalıdır.

Okuyalım

- "Dikkat" başlıklı metni, kırmızı ve mavi renkle gösterilmiş kelimeleri inceleyerek okuyunuz.
- Metinde geçen "zaman" ve "hasta" kelimelerinin kökenini sözlükten öğreniniz.
- Metinde geçen işaretlenmiş kelimeleri, kökenlerine göre (okunuşlarını defterinize yazarak) gruplandırınız ve bu kelimeri birkaç defa okuyunuz.

دقّت

صوغوق بر هواده بر اوطه‌دن ایچری گیردیگڭز زمان یاخود چیقارکن قاپی‌یی قاپامه‌یی اونوتماییڭز.

قاپی‌یی آچیق بیراقمق بویوك بر قباحت دگلدر؛ لكن فنالغه سبب اولابیله‌جك بر اهماللكدر. چونكه بوندن جریان حاصل اولور. هوا جریانی ترلی اولانلر ایچون دائما تهلكه‌در، زیرا صوغوق آلغینلغی گتیرر. صوغوق آلغینلغندن بوغاز خسته‌لغی، دیش آغریسی؛ گوگس نزله‌سی، اوكسوروك گبی بر چوق خسته‌لق حصوله گله‌بیلیر.

جمهوریت قرائتی

(حاضرلایانلر: مدحت سعدالله-نجم الدین صادق)

İnceleyelim

- Aşağıdaki tablolarda verilen Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça kelimelerin yazılışlarını ve okunuşlarını inceleyiniz.
- Okuduğunuz kelimelerin yazılışları ile bugünkü söyleyişlerini karşılaştırınız.

Arapça asıllı Türkçeleşmiş bazı kelimeler				
سؤال sual	مسئله mesele	رئيس reis	مؤمن mümin	تأثير tesir
حتّى hatta	مصطفى Mustafa	موسى Musa	عيسى İsa	كبرى kübra
بقّال bakkal	فنّ fenn	تشكّر teşekkür	حدّت hiddet	لذّت lezzet
بعضاً bazen	عيناً aynen	فكراً fikren	علماً ilmen	معناً manen

Farsça asıllı Türkçeleşmiş bazı kelimeler				
آتش ateş	گل gül (çiçek)	آيينه ayna	آرزو arzu	باغچه bahçe
جان can	بربر berber	همشيره hemşire	ماه-مه meh-mah	غنجه gonca
گرچه gerçi	مادامكه mademki	حالبوكه hâlbuki	بلكه belki	چونكه çünkü
بدخواه bedhah	دعا خوان duahan	خير خواه hayırhah	خواب hab	خواجه hâce (hoca)

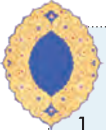

Bunları Bilelim

“ث، ح، ذ، ض، ظ، ع” harfleri Türkçe kökenli kelimelerde kullanılmaz. Bu harfler yalnızca Arapça kökenli kelimelerde kullanılır.

عالم	ظفر	رضوان	ضرر	ذوق	حقوق	ثابت

Kelime Okuyalım

1. Aşağıdaki Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okuyunuz. Okuduğunuz kelimeleri ünlüleri yönüyle değerlendiriniz.

شيرازه	چشم	حكم	مرحمت	فكر
دستور	مشهور	جانان	صالح	كريم

2. Aşağıdaki Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okuyunuz. Kelime başlarındaki elif harflerini, karşıladığı sesler yönünden değerlendiriniz.

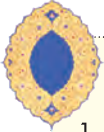
اعضا	اعصاب	آسايش	آستار	اصحاب	اصالت
اذن	انسان	اصرار	اصلاح	ايوا	ابدى
اميد	اجرت	افق	اصول	اعلان	اعتراف

3. Arapça kökenli aşağıdaki kelimeleri okuyunuz. Kelimelerdeki ayın harflerini karşıladığı sesler yönünden değerlendiriniz.

عرض	علم	عرفان	عقل	عشق
عمره	علوی	عثمان	عذر	عرق
بایع	تعمیر	تلعین	عریان	عزیر

4. Arapça kökenli aşağıdaki kelimeleri okunuşlarına dikkat ederek inceleyiniz.

ملّیت	ملکیه	طبّیه	ضرر	رمضان	قاضی	ضربه
ذوق وصفا	لیلی ومجنون	مآل	قرآن	لکن	هرون	جمهوریت

Okuyalım

1. "İki Söz" başlıklı metni, renkli yazılmış kelimelere dikkat ederek okuyunuz.
2. Aşağıdaki metinde Farsça yapılı tamlamalar da kullanılmıştır. Söz konusu tamlamaları okuyup anlamlandırmaya çalışınız.

ایکی سوز

۳۳۲ سنه سنده وطن اوغرنده بتلیس محاربه سنده یاره‌لی دوشدم. روسلر بنی اسیر ایتدیلر. خسته‌خانه‌لرنده تداوی ایتدکدن صوکره بحرِ خزر ایچنده بولونان نارگین اسمنده‌کی آطه‌یه گوتوردیلر. بو آطه‌ده بولونان طقوز بیکه یاقین اسیر ایچنده یوز یگرمی قدر صاحب‌سز اسلام چوجقلری ده واردی. بونلردن بریسنڭ فلاکتنی، "اسیر بر چوجغڭ باشنه گلنلر" نامنده‌کی کتابمده یازمشدم. چوجقلری، ایکی اسیر معلّم آرقداشمله بر باراقه‌یه طوپلایارق بر مکتب آچدم. ایشته بو رساله‌جك

اونلر ایچون یازدیغم منظومه‌لردر. برنجی دفعه باکو شهرنده طبع ایتدیرمشدم. بو دفعه ده ایکنجی طبعنی بر خاطرۀ اسارت اولارق مکتب طلبه‌لرینه اتحافاً نشر ایدییورم. قصورلرینڭ عفوینی اربابِ عرفاندن استرحام ایله‌رم.

وجدان

نجیب و ناجی ایکی قرداش
صباحلین یاواش یاواش
مکتبلرینه گیدر گلیر
ناجی بر گون گری قالیر
بابالری تجّار علی
آلیر بر اوقّه شفتالو
آننه‌لری آلوب پایلار
ناجی ایچون براز صاقلار
نجیب ایسه پاینی یر.
یاوروسنه آننه‌سی دیر
"نجیب! ناجی نره ده؟ بر باق!"
"پاینی آل رافه بیراق."
قرداشنڭ حصّه‌سنی
آلیر رافه قویار اونی
چیقوب ناجی‌یی آرایور
گزر گزر بولامایور
یورولارق دونر چابوق
أوه گیرر هیچ کیمسه یوق
رافده طباقده شفتالو
قیپ قرمزی طاتلی باللی
شفتالویه طورور باقار
هم آغزینڭ صویی آقار
شفتالویه طوغری یورور
بر سس گلیر، همن طورور
"یاپدیغڭی اللّٰه گورور،
"یاپدیغڭی اللّٰه گورور!"
نجیب اطرافنه باقار
بو سس نردن دییه آرار
قاپیلری بوتون آچار
هر کوشه‌یه بر بر باقار
هیچ کیمسه یوق. گری دونر
شفتالویه طوغری گیدر
"اللّٰه بیلیر، اللّٰه بیلیر."
دییه بر سس داها گلیر
نجیب بینه گری دونر
قورقوسندن تیر تیر تیترر
بینه باقار هیچ کیمسه یوق
دوشونه‌رك آڭلار چابوق
یوق بوراده هیچ بر انسان
بڭا بونی دیین وجدان.

معلّم عبدالرّحیم پرتو،
اسیر چوجقلره اخلاق آشیسی

Kelime Defteri

"İki Söz" başlıklı metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamlarını lügatten bularak kelime defterinize not ediniz.

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılır. Arapça ve Farsça tamlamalarda genellikle önce tamlanan sonra tamlayan öge gelir. Tamlamalar, günümüz Türkçesine aktarılırken sondan başa doğru bir sıra takip edilir.

Aşağıdaki Arapça ve Farsça tamlamaları inceleyiniz.

Acizler evi ←	Daru'l-aceze ←	دارالعجزه ←	Arapça tamlama
İslam şeyhi ←	Şeyhü'l-İslam ←	شيخ الاسلام ←	Arapça tamlama
Hayat suyu ←	Ab-ı hayat ←	آب حيات ←	Farsça Tamlama
Hâlin arzı (dilekçe) ←	Arz-ı hâl ←	عرض حال ←	Farsça tamlama

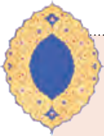

Eşleştirelim

Aşağıda verilen Arapça ve Farsça tamlamaları okunuşlarıyla eşleştiriniz.

Beyne'l-milel	مسبب الاسباب
Müsebbibü'l-esbab	درد معيشت
Atebetü'l-Hakayık	قرآن كريم
Hadimü'l-Haremeyn	بين الملل
Kur'an-ı Kerim	ضرب مثل
Derd-i maişet	خادم الحرمين
Divan-ı Hikmet	ديوان حكمت
Darb-ı mesel	عتبة الحقائق

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (146, 147 ve 148. sayfalar) "Herkes Yerine", "Harita Oluşturalım", "Okuyalım-Yazalım" ve "Eşleştirelim" etkinliklerini yapabilirsiniz.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Seçeneklerin hangisinde kelimelerdeki "kef" harflerinin hepsi "yumuşak ge" sesiyle okunur?

A) گوگرجين، گوگده، گوگرته

B) گل، گلين، سرگى

C) كسكين، چكيچ، بشيك

D) أگلنجه، أگرى، أگر

E) لگلك، سگرك، آغا بگ

2. "صوڭ" kelimesinin doğru okunuşu hangi seçenekte verilmiştir?

A) sök

B) son

C) sevk

D) sön

E) sün

3. "كورگڭزى گونشده بيراقماييڭز" cümlesinde "kef" harfinin karşıladığı seslerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) "n" sesi

B) "k" sesi

C) "v" sesi

D) "ğ" sesi

E) "g" sesi

4. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde kalın sesi karşılayan ünsüzlerden biri <u>yoktur</u>?

A) ياڭيلغى بزه، خوشلق ساڭادر

B) أوفكهڭ سنى يڭمهسين

C) اويقويهمى طالييورلر

D) قولاق طوتيڭز

E) ياغ ياغمور ياغ

5. Olumsuzluk eki olan "-siz" aşağıdaki seçeneklerin hangisinde yanlış yazılmıştır?

A) أوكسوز B) گوڭلسز C) أشسز D) صوسز E) كيمسه سز

6. "كور" kelimesinin aşağıdaki okunuşlarından hangisi yanlıştır?

A) kör B) gör C) gür D) kür E) kur

7. Aşağıdakilerden hangisi Farsça yapılı bir tamlama değildir?

A) شيخ الاسلام
B) آب حيات
C) مدينهٔ منوّره
D) درد معيشت
E) ديوان حكمت

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

( ) Gef (گ) ve nef (ڭ) harfleri Kur'an alfabesinde kullanılır.

( ) Gef (گ) harfinin ses karşılıklarından biri de "v"dir.

( ) Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça kelimeler, dilimizdeki söylenişleri dikkate alınarak yazılır.

( ) Türkçe kökenli kelimelerde "ث، ح، ذ، ض، ظ، ع" harfleri kullanılmaz.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Osmanlı Türkçesinde .... ve Farsça yapılı tamlamalar da kullanılmıştır.
2. "Su" kelimesindeki "s" sesi .... harfi ile gösterilirken "siz" kelimesindeki "s" sesi .... harfi ile gösterilir.
3. باد صبا tamlaması .... yapılı bir tamlamadır.
4. "ديوان لغات التّرك" tamlaması .... şeklinde okunur.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Kef, gef ve nef harflerinin karşıladığı sesleri söyleyiniz.
2. Kalın ve ince karşılığı olan ünsüzler konusunda bilgi veriniz.
3. Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin Türkçeye geçiş sebepleri nelerdir?

Okuma Metni

گوزل برخطبه

”أی ناس(انسانلر)! گلیگز، دیگله‌ییگز، بلله‌ییگز، عبرت آلیگز. یاشایان ئولور، ئولن فنا بولور، اولاجق اولور. یاغمور یاغار،اوتلر بیتر. چوجوقلر طوغار، آنالرینك، بابالرینك یرینی طوتار. صوگره هپسی محو(یوق) اولوب کیدر. وقوعاتك (اولانلرك) آردی آرقه‌سی کسیلمز. همن بربرینی ولی ایدر (قوغالار).

قولاق طوتیگز، دقّت ایدیگز! گوکده خبر وار، یرده عبرت آلاجق شیلر وار. یریوزی فرش ایوان (دوشنمش کنیش بر کوشك)، گوك یوزی بر یوکسك طاوان. ییلدیزلر یورور، دگزلر طورور. گلن قالماز، گیدن گلمز. عجبا واردقلری یردن خوشنود اولوب ده می قالییورلر؟ یوقسه اوراده بیراقیلوب ده درین بر اویقویه‌می طالییورلر؟

آند ایچرم اللّٰهك عندنده (قاتنده) بر دین واردرکه شیمدی بولوندیغگز دیندن داها سوکیلیدر. اللّٰهك بر گله‌جك ایلچیسی واردرکه گلمسی پك یاقین اولدی. گولکه‌سی باشگزك اوستنه گلدی. نه موتلو او کیمسه‌یه‌که اوگا ایمان ایدر، او دخی کندیسنه طوغری یولی کوستر. وای او بدبخته (قره بختلی‌یه) که اوگا عصیان و مخالفت أیله‌یه (قارشی چیقا). یازیقلر اولسون عمرلری غفلت ایچنده کچن امّتله!“

قُسْ بِنْ سَاعِده (دوزنلنمشدر.)

(احمد جودت پاشا، قصص انبیا و تواریخ خلفا)

5. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ KOLAY METİNLER

5.1. Seçme Okuma Metinleri

5.1. Seçme Okuma Metinleri

Hazırlanalım

- Farklı tarzlarda sıkça yapılan metin okumalarının okumaya ve kelime hazinesini geliştirmeye katkıları nelerdir? Düşüncelerinizi belirtiniz.
- Okuma alışkanlığının ve okuma hızının anlama ve yorumlamaya ne gibi faydaları olur? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Metin Okuyalım

OKUMA METNİ 1

Aşağıdaki atasözlerini paylaşarak okuyunuz.

آتا سوزلرندن سچمه‌لر

چالیشقانلق

١- آدم ایش باشنده بللی اولور.
٢- باقارسه‌ڭ باغ، باقمازسه‌ڭ طاغ اولور.
٣- أمك اولمادن ییمك اولماز.
٤- أر اولان أكمگنی طاشدن چیقارر.
٥- سن ایشدن قورقما، ایش سندن قورقسون.
٦- یوكلی دوه دیگلنمز.
٧- قسمت گوكدن زنبیلله اینمز.
٨- نرده حركت، اورده بركت.
٩- یازین باشی پیشه‌نڭ، قیشین آشی پیشر.

آچ گوزلیلك

١- آزه قناعت ایتمه‌ین چوغی هیچ بولاماز.
٢- بر بولدی ایكی ایستر، آقچه بولدی چیقین ایستر.
٣- دوه بوینوز آرارکن قولاقدن اولمش.
٤- دیلنجینڭ طوربه‌سی طولماز.

٥- طمعكارڭ گوزى كور اولور.
٦- گوزى بر شى طويورماز، الّا طوپراق.
٧- گوزى دانه‌ده اولان قوشڭ آياغى طوزاقدن قورتولماز.

اللّٰهڭ حكمتى

١- اللّٰه دوه‌يه قنات ويرسه‌يدى طاغى طاشى طاغيتيردى.
٢- اللّٰه كيمنه بال ويرر، پارماق ويرمز؛ كيمنه پارماق ويرر، بال ويرمز.
٣- اللّٰهڭ ايشنه قاريشيلماز.
٤- اللّٰهڭ حكمتندن سؤال صورولماز.

ايشڭ اهلى اولمق

١- آردنده يوز كوپك هاولامايان قورت، قورت صاييلماز.
٢- آلتونى صرّافه صور، جوهرى قويومجى‌يه.
٣- آو آولايانڭ كمر باغلايانڭ.
٤- أشك باش اولنجه انجام خير اولماز.
٥- ايش بيلنڭ قيليچ قوشانانڭ.

٦- باشنى عجمى بربره تسليم ايدن جيبندن پاموغى أكسيك ايتمه‌سين.
٧- حكيمسز، حاكمسز مملكتده اوتورما.
٨- وارسه هنرڭ واردر باش أوستنده يرڭ.
٩- ياريم حكيم جاندن ايدر، ياريم فقيه ديندن ايدر.

عبثله اشتغال ايتمه‌مك
(بوش، فائده‌سز ايشلرله اوغراشمامق)

١- طائفه‌نڭ عقلليسى، گميڭ دومنندن اوزاق طورور.
٢- عالمَه جلّاد لازم ايسه سڭا نه!
٣- ألڭ ايله قويماديغڭ شيئه طوقونما.
٤- ”نه بيليرم، نه گوردم“ بوندن أييسى يوقدر.
٥- يولجى يولنده گرك.

عفو ایدیجیلك

١- "آمان الله!" دینكِ گوزینه قورقو صویی صیقیلماز.

٢- آمان دیله‌ینه قیلیچ قالقماز.

٣- أگیك بوینی قیلیچ كسمز.

٤- أگیلن دال قیریلماز.

ابراهیم صاری‌طاش، الفباتیك آتا سوزلری كتابی (دوزنلنمشدر.)

Konuşalım

1. Yukarıdaki atasözlerini ifade ettikleri değerler açısından inceleyiniz.
2. Atasözlerinde hangi mesajlar verilmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (174. sayfa) "Seçme Atasözleri" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA METNİ 2

Metin Okuyalım

Aşağıdaki bilmeceleri paylaşarak okuyunuz. (Bilmecelerin cevaplarını -bildikleriniz varsa- yanlarındaki boş bırakılan alana yazabilirsiniz.)

بیلمه‌جه‌لر

١- بر اوطه‌م وار، ایچنده اوتوز ایكی صندالیه، بر خالی وار. (..........)

٢- یدی دلیكلی طوقماق، بونی بیلمه‌ین احمق. (..........)

٣- بالدن طاتلی، زهردن آجی، أییلك یاپانه دعاجی. (..........)

٤- بش قرداش بر قویویه طاش آتار. (..........)

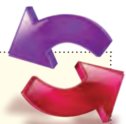
٥- نار دانه‌سی، نور دانه‌سی، درت كوشه‌نك بر دانه‌سی. (..........)

٦- ایچی طاش، طیشی طاش، ها طولاش ها طولاش. (..........)

٧- گوكدن اون ایكی قارپوز دوشدی، اون بری ینیر، بری ینمز. (..........)

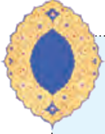
۸- یر آلتنده پاسلانماز. (..........)
۹- بر اوغلم وار، أودن أوه گزر. (..........)
۱۰- ایکیم ایکیم ایکلر، جمله عالَم دیکلر. (..........)
۱۱- پارماغی وار، جانی یوق؛ طماری وار، قانی یوق. (..........)
۱۲- طاغی وار طاشی یوق، کویی وار طامی یوق، ایرماغی وار صویی یوق. (..........)
۱۳- بر کوچوجك خمبره (قومباره)، طاشیر دوکر آنباره. (..........)
۱٤- قات أکمك قات أکمك، ایچی طولو بال أکمك. (..........)
۱۵- دال أوستنده صاری اوغلان. (..........)
۱٦- آغاچده کلیدلی صندیق. (..........)
۱۷- یشیل صندیغی آچدم، آل اپیگی صاچدم. (..........)
۱۸- دال اوجنده آتش یانار. (..........)
۱۹- صاریدر آیوه گبی، صولیدر ألما گبی. (..........)
۲۰- یر آلتنده قرمزی مناره. (..........)
۲۱- بر قیزم وار، قات قات جهازی وار. (..........)
۲۲- باقمه‌سی گوزل، آلمه‌سی أوزر. (..........)
۲۳- بر صالقیم أوزومم وار، یاریسی بیاض، یاریسی قره. (..........)
۲۳- بر تاوه‌ده ایکی بالیق، بری صیجاق، بری صوغوق. (..........)
۲۵- ألسز، آیاقسز قاپویی آچار. (..........)
۲۵- صویه دوشر ایصلانماز، یره دوشر پاسلانماز. (..........)
۲۷- لامبه دوشدی "ایس" یایدی، طباق دوشدی "طان" یایدی، آننه‌م گلدی "بول" دیدی. (..........)
نقی تیز أل، تورك خلق بیلمه‌جه‌لری

آغیز
آلتون
آیاق قابی
باش
جنّت
طاوول
دیل
ألدیون
خریطه
قاشیق
کتاب
مناره
پارماقلر
رمضان
آیوه
جوز
گیجه-گوندوز
گونش و آی
گل
خاووچ
ایشیق
استانبول
قارپوز
کیراز
لاخنه
لیمون
روزگار

Eşleştirelim

Okuduğunuz bilmecelerin cevapları yan tarafta verilmiştir. Cevaplarını bulamadığınız bilmecelerin cevaplarını ilgili bölümden bularak noktalı alanlara yazınız.

OKUMA METNİ 3

Metin Okuyalım

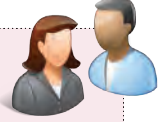
Aşağıdaki Nasrettin Hoca fıkrasını sesli olarak okuyunuz.

لطيفه

خواجه نصرالدّين افندى آق شهرده
بر گون وعظ ايچون كرسى‌يه
چيقوب:
- اى مؤمنلر! بن سزه نه
سويله‌يه‌جگم بيليرميسكز، ديمش.
جماعت:
- بيلمه‌يز، ديمه‌لرى ايله خواجه:
- سز بيلمه‌ينجه بن سزه نه
سويله‌يه‌يم، دييوب كرسيدن اينر؛
بيراقير گيدر.
يينه بر گون كرسى‌يه چيقوب اوّلكى سؤالنى تكرار ايدنجه بو سفر ده جماعت:
- بيليرز، ديرلر.
خواجه:
- مادامكه بيلييورسكز. او صورتده بنم سويله‌مكلگمه نه لزوم قالير، دير؛ يينه
بيراقير گيدر.
جماعت حيرتده قالارق:
"افندى بر داها كرسى يه چيقارسه كيممز بيليرز، كيممز بيلمه يز." ديمگه
قرار ويررلر.
خواجه يينه بر گون كرسى‌يه چيقوب بَرْ معتاد اهالى‌يه سؤال ايدوب ده
"كيممز بيليرز، كيممز بيلمه يز." جوابنى آلنجه خواجه جدّيّتنه هيچ خلل
گتيرمه‌يه‌رك:
- نه قدر اعلا. اويله ايسه بيلنگز بيلمه‌ينگزه اوگرتسين، ديمش.
لطائفِ نصرالد ين خواجه (دوزنلنمشدر.)
(حاضرلايان: بهائى-ولد چلبى ايزبوداق)

Tartışalım

1. "Latife" başlıklı fıkranın mesajını belirleyiniz.
2. Fıkrada verilen mesajın toplum hayatına katkıları neler olabilir? Tartışınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (171. sayfa) "Nasrettin Hoca'ya Sormuşlar" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Metin Okuyalım

OKUMA METNİ 4

Aşağıdaki şiiri sesli olarak okuyunuz.

سلطان سليمانه قالمايان دنيا

سلطان سليمانه قالمايان دنيا،
بو طاغلر يرندن ياريلير بر گون.
نيجه بيڭ سنه‌در چوروين جانلر،
حقّڭ امرى ايله ديريلير بر گون.

نه گوزل ياپيلدى جنّت ياپيسى،
چوق آرادم، گوروڹمدى قاپيسى.
بنم قورقديجغم يول صراط كوپروسى،
جهنّم اوستنه قورولور بر گون.

قارشيكى طاغلر ده قارلى طاغ اولسه،
چوره يانى مور سنبللى باغ اولسه،
آغا اولسه، پاشا اولسه، بگ اولسه،
ياقه‌سز گوملگه صاريلير بر گون.

بو دنياده آدم اوغليم ديرسڭ،
حلالى، حرامى طورمايوب ييرسڭ،
ييمه ايل مالنى، اير گچ ويررسڭ،
ايگنه‌دن ايپلگه صورولور بر گون.

گوكده ييلديزلرڭ اوڭى ترازو،
ئولكر ايله آشار گيدر برازى.
يارين محشرده ده صورارلر بزى،
حقّ ميزان ترازو قورولور بر گون.

قره‌جوغلان ديركه قونوب گوچرسڭ،
اجل شربتنى بر گون ايچرسڭ،
صراط كوپروسنى البت گچرسڭ،
عملڭ ألگه ويريلير بر گون.

قره جه اوغلان
(حاضرلايان: مصطفى نجاتى قره‌أر)

Konuşalım

1. "Sultan Süleyman'a Kalmayan Dünya" başlıklı şiirin konusu nedir?
2. Şiirde anlatılanlarla ilgili duygu ve düşüncelerinizi söyleyiniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (168. sayfa) "Anneciğim" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Metin Okuyalım

OKUMA METNİ 5

Aşağıdaki Kur'an ayetlerini paylaşarak okuyunuz.

ابراهيم (عليه السلام) قصّه‌سى

انعام سوره‌سى، ٧٤-٨٣. آيتلر:

٧٤- هانى ابراهيم، پدرى آذره، "پوتلرى معبودمى ايدينييورسكْ؟ بن سنى ده قومڭى ده آپ آشكار بر صاپيقلق ايچنده گوروﻳورم." ديمشدى.

٧٥- بز ابراهيمه يقيناً بيلمسى ايچون بونڭ گبى گوكلرڭ، يرڭ أڭ بويوك مُلكنى گوستريرز.

٧٦- اوڭا گيجه قراڭلغى باصنجه او، بر ييلديز گوردى. "ايشته ربّم بودر." ديدى فقط ييلديز باتنجه "بن باتان شيلرى سومم." ديدى.

٧٧- آيى طوغمش گورنجه "ايشته ربّم." ديدى. فقط آى باتنجه "ربّم بڭا هدايت ويرمزسه بن مطلق صاپيق جماعتدن اولاجغم." ديدى.

٧٨- گونشى طوغمش گورنجه بينه "ايشته ربّم! بو، داها بويوكدر." ديدى. فقط گونش باتنجه "أى قومم! بن شريك قوشديغڭز شيلردن ايليشيگمى كسدم." ديدى.

۷۹- "صوكره بن، يوزيمى؛ گوكلرى، يرى ياراتان ذاته موحّدِ پاك (تميز بر مسلمان) اولارق چويردم، بن مشركلردن ده دگلم." ديدى.

۸۰- قومى اوڭا چكه چالدى (اونڭله طارتيشمه‌يه گيريشدى). او ديديكه "الله بنى طوغرى يوله گتيرمش ايكن بڭا چكه‌مى چاليبورسكز؟ اوڭا شريك قوشديغكز شيلردن بن قورقمام مگركه ربّمك بر شيئى ديله‌مه‌سى اولا (بڭا بر فلاكت ويره). ربّمك علمى هر شيئى قوشاتمشدر. داها نصيحت قبول ايتمزميسكز؟"

۸۱- "سزه الله هيچ بر برهان اينديرمه‌مش ايكن اوڭا شريك قوشمه‌دن قورقمايورسكز ده بن شريك قوشديغكز شيلردن ناصل قورقارم؟ بو ايكى طاقيمدن هانگيسى امن و اعتماده (گوكنه) داها لايقدر. بيلسه‌كز اوڭا اوياردیكز."

۸۲- اونلركه ايمان ايدوب ايمانلرينى ظلم ايله قاريشديرمامشلردر، ايشته امن و اعتماد اونلره مخصوصدر، اونلر طوغرى يولى ده بولمشلردر.

۸۳- ايشته ابراهيمه، قومكه قارشى ويرديگمز حجّتمز (دليلمز) بودر. بز ديله‌ديگمز كيمسه‌لرى يوكسك مرتبه‌لره چيقاريرز. چونكه سنك ربّك حكيمدر، حقّيله عليمدر.

ازميرلى اسماعيل حقّى، معانئ قرآن كريم

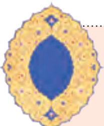
Özetleyelim

"İbrahim (Aleyhisselam) Kıssası" adlı metinde anlatılan olayları bir kez de siz anlatınız.

Kelime Defteri

"İbrahim (Aleyhisselam) Kıssası" adlı metindeki anlamını bilmediğiniz kelimeleri sınıf tahtasına listeleyiniz. Sınıf tahtasına listelediğiniz kelimelerin anlamlarını lügat yardımıyla öğrenip kelime defterinize not ediniz.

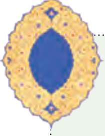

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (167. sayfa) "Lokman (Aleyhisselam) Kıssası" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA METNİ 6

Metin Okuyalım

Aşağıdaki metni sesli olarak okuyunuz.

بو حرب بويله قازانيلير!

قيش ياقلاشييوردى. جبهه‌ده‌كى ييگيتلر، قارشيلرنده‌كى دشماندن باشقه بر ده قار، روزگار و صوغوقله اوغراشاجقلردى. حالبوكه عسكرلريمز قوّتلريني هيچ اسراف ايتمه‌مك، اونلرى ممكن مرتبه راحت بولونديرمق لازمدى. كنديلرينه چاماشير، چوراب، پاموقلى حاضرلامق ايجاب ايدييوردى.

اعانه اولارق ويريلن بزلر، طوقومه‌لر، يونلر، مختار أوينه دپو ايديلمشدى. شيمدى بونلرى ديكمك، أورمك ايچون سمت قادينلريني دعوت ايدييوردق. فداكار كوى قادينلرى دعوتمزه ممنونيتله قوشديلر. ايش پك چوقدى. ياپيلاجق شيلر بر آن أوّل حاضرلانوب گوندريلمسى لازمدى. بونك ايچون زواللیلر گيجه‌لى گوندوزلى چاليشييورلردى. ايچلرنده چوق ضعيف، خسته بر قادينجغز واردى. بر گون اونى پك حالسز گوردم. "خديجه تيزه!" ديدم، "سن راحتسزسلك، برقاچ گون گلمه، أوكده براز ديكلن!" گوزلرى ياشاردى. "ايتمه اوغلم!" ديدى، "قوغما بنى، عسكر اوغوللريمه بو قدرجق بر ياردیم طوقونماسينمى؟"

"خير، تيزه‌جگم" ديدم، "سنى خسته گورويورم، گيتدكجه فنالاشمه‌كدن قورقويورم ده اونك ايچون!"

گوزلرینك یاشنی سیلدی. "نه یاپالم اوغلم؟" دیدی، "بو حرب بویله قزانیلیر!"

برقاچ گون گچمشدی. قادینلر یینه چالیشییورلردی. بردن برقاچ قادینك خدیجه تیزه‌نك باشنه طوپلاندقلرینی گوردم. قوشدم: "نه وار؟" دیدم. "هیچ... براز فنالق گلدی، شیمدی گچر!" دیدیلر. أوینه گوندرمك ایسته‌دم، یینه بوینني بوكدی، گیتمه‌مك ایچون یالواریبوردی. كندی حالنه بیراقدم. آرتق ایشلر بیتمك أوزره ایدی. صوڭ بر فعالیّت گوستریيوردق. بر صباح ایركندن گیتدم، گلنلرك گیجه أوده دیكوب گتیردكلرینی طوپلادم. خدیجه تیزه یوقدی. أبي وقت گچدی، حالا گلمه‌مشدی. قومشولرندن برینه كندیسی گبی اختیاره صوردم. محزون محزون باشنی صاللادی. "آه! اوغلم، او دون گیجه سزلره عمر!" دیدی.

"دیمك خدیجه تیزه‌ڭي نهایت غائب ایتدك أویله‌مي؟"

قادین ایچنی چكدی. "أوت!" دیدی، صوڭره بڭا باقدی.

"نه او؟ آغلایورمیسڭ؟" دییه صوردی، جواب ویرمه‌دم.

"آه... آغلا!" دیدی، "طوغریسي ابي قادیندی. آرقه‌سندن آغلاناجق قادیندی... آغلا، بز ده صباحدن بری آغلایورز..."

"او قدر سویله‌دم، سن یورولما، استراحت ایت دیدم، دیڭله‌مدی!"

"ناصل دیڭله‌سین اوغلم، ناصل دیڭله‌سین؟ بو حرب، اونڭ دیدیگی گبی آنجق بویله قزانیلیر!"

جمهوریت قرائتی
(حاضرلایانلر: مدحت سعدالله-نجم الدين صادق)

Bulalım

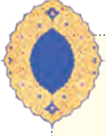
"Bu Harp Böyle Kazanılır!" başlıklı parçanın ana fikrini tespit edip söyleyiniz.

Tavsiye Metin

- Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (157. sayfa) "Cenk Şarkısı" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.
- Okumanızı hızlandırmak için bir sayfalık uygun bir metin seçebilir ve bu metni 3-4 dakikada okuyabilecek duruma gelinceye kadar tekrar edebilirsiniz.

OKUMA METNİ 7

Metin Okuyalım

Aşağıdaki şiiri sesli olarak okuyunuz.

ای اللّٰهم بنی سندن آییرما

ای اللّٰهم بنی سندن آییرما
بنی سنڭ دیدارڭدن آییرما

سنی سومك بنم دینم ایمانم
الٰهی دینی ایماندن آییرما

صاراروب صولوبن دوندم خزانه
الٰهی خزانی دالدن آییرما

شیخم گلدر بن آنڭ یاپراغی‌یم
الٰهی یاپراغی گلدن آییرما

بن اول دوست باغچه‌سنڭ بلبلی‌یم
الٰهی بلبلی گلدن آییرما

بالیغڭ جاننی صوده دیدیلر
الٰهی بالیغی صودن آییرما

اشرف اوغلی رومی كمتر قولڭدر
الٰهی قولی سلطاندن آییرما

اشرف اوغلی رومی

(حاضرلایان: مصطفی گونش)

Bulalım

1. "Ey Allah'ım Beni Senden Ayırma" başlığıyla verilen şiirin temasını bulunuz.
2. Şiirin her bir beytinden anladıklarınızı sözlü olarak ifade ediniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (165. sayfa) "Aşkına Muhammed'in" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA METNİ 8

Metin Okuyalım

Aşağıdaki metni paylaşarak okuyunuz.

دقّت

پورتاقال؛ گوزل، لذّتلی بر میوه اولدیغی ایچون هر زمان ییمیله بیلیر. لکن قابوقلرینی صوییوب یول أوستنه آتارسه‌ڭز طالغین طالغین یاخود عجله ایله یوروین بر یولجی، قابوغك أوزرینه باصار، آیاغی قایار، دوشر؛ یا قولی یا آیاغی قیریلیر. ایشته بو قباحات سزڭدر.

***

بر مردیوندن چیقارکن پارماقلغی یوقاریدن ایننلره بیراقیڭز، کندیڭز طوتمه‌یه قالقیشمایڭز. پارماقلغی طوتمق بویوك بر فنالق دگلدر؛ فقط بوندن بویوك فنالقلر حصوله گله‌بیلیر.

پارماقلغی طوتمق، مردیوندن چیقانلردن زیاده ایننلره لازم دگلمیدر؟ چیقیلیرکن دوشوله‌جك اولسه او قدر فنالغی موجب اولماز، چونکه دیزلر أوزرینه دوشولور. أگر اینیلیرکن دوشوله‌جك اولورسه بو سقوط پك بویوك فنالغه، بلکه أولومه بیله سبب اولور. خصوصیله بر اختیار یاخود بر سقط آدم دوشرسه...

***

آرابه‌ده بولونیورسکز. ألکزده بر بوش شیشه وار. بو شیشه‌یی آرابه‌دن آتییورسکز. شیشه قیریلوب پارچه‌لری، قیریقلری قالدیریمك أوستنه یاییلیور. بونده نه فنالق واردر؟

بوش و لزومسز بر شیشه‌نك قیریلمه‌سنده نه فنالق اولابیلیر؟ اوت، بو شیشه، سزك مالکزدر؛ ایسته‌دیککزی یاپابیلیرسکز.

لکن براز دوشونورسه‌کز بوندن حاصل اولاجق فنالغی بولورسکز: صوقاقلر؛ انسانلرك، حیوانلرك گچه‌جگی عمومی بر یردر. جام قیریقلری آتلرك نعللرینه، یوجیلرك قوندوره‌لرینه بر ضرر ویرمه‌سه بیله چیپلاق آیاقلری کسوب پارچه پارچه ایدر. بونك ایچون بوش شیشه‌کزی یولك اورته‌سنه آتمایکزکه کیمسه‌یه بر ضرر ویرمه‌سین.

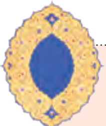
جمهوریت قرائتی
(حاضرلایانلر: مدحت سعدالله-نجم الدین صادق)

Karşılaştıralım-Tartışalım

"Dikkat" başlıklı parçada sözü edilen olayları, günlük hayattaki benzerleriyle karşılaştırınız. Basit görünen ama kötü sonuçlar doğurabilecek bu gibi olumsuz durumların çözümü için neler yapılabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Kitap Okuyalım

1. Öğretmeninizin yardımıyla Osmanlı Türkçesiyle yazılmış kitap isimleri belirleyiniz. Belirlediğiniz kitapların seviyenize uygun ve sade bir dille yazılmış olmasına dikkat ediniz.
2. İsimlerini tespit ettiğiniz kitaplardan birini temin ederek okuyunuz.
3. Okuduğunuz kitapları arkadaşlarınıza tanıtabilir veya bu kitaplardan beğendiğiniz bölümleri seçip sınıfta okuyabilirsiniz.

Metin Okuyalım

OKUMA METNİ 9

"Emine'nin Şehadeti (Kasaba İntibaları)" başlıklı metni paylaşarak okuyunuz.

امینه‌نڭ شهادتی (قصبه انطباعلری)

(قصبه، مغنیسا ولایتنه باغلی طورغودلی ایلچه‌سنڭ أسکی آدیدر. استقلال حربی گونلرنده یونان ظلمنه اوغرامش، یاقیلمش، ییقیلمشدر.)

مبارك قاننڭ ایزلری أوزرندن یورویه‌رك قصبه‌یه گیردك. شیمدی خرابه‌سی أوزرنده یللر أسن، وقتیله معمور و شن قصبه‌نڭ بیڭ بر فاجعه‌سی آراسنده اونڭ ئولومنی، کویلرڭ طاش ییغینلرینڭ أوستنده هرکس بربرینه هم آغلاتان هم قلبی ایصیتان بر افسانه گبی نقل ایدییورلردی.

أوّلا قصبه ایستاسیوننده یونان قافله‌لرینڭ سوروکله‌یوب گوتوردیگی سوگیلیلری، صباحدن آقشامه قدر بکله‌ین سیاهلی، أورتولی، حسرت یوزلی قادینلردن، صوڭره یالیلڭ آیاق اطرافنده طولاشان کیمسه‌سز چوجقلردن ایشیتدم.

کوللر آراسنده یگانه صاغلام یر ایچون سچیلن حکومت قوناغینڭ طار اوطه‌سنده، ایکی منظره آراسنده تکرار شهید امینه‌نڭ گوزل یوزی، اطرافنده‌کیلرڭ قلبنی یاقوب گیدن قادین سسی جانلاندی.

پنجره‌دن، بتون شهر جسدی أوزرنده، بتون قصبه‌نڭ یرسز یورتسز خلقنڭ أولریله، چارشی پازارلریله طاش ییغینلری أوستنده یگیدن حیاتلرینی قورمق ایچون قایناشدیغنی گورویوردم. طار صوفه‌یه آچیلان قاپیدن ده باشی صارغیلی، قولی آصقیلی، قولتوق

دگنکلی، پشتماله صاریلی، بیاض صقاللی اختیارلر، سیاه بییقلی ییگیت دلیقانلیلر، یوزلری أورتولی قادینلر گورونویور، قاپانییوردی.

قائممقام جدّی و عسکر یوزی تأثّر ایله مجادله ایدرکن سسنده یگه‌مدیگی بر تیتره‌مه‌یله اوندن بحث ایتدی:

- قرق سکز ساعت صوڭره خرابه‌لر آراسنده بولدق، دیدی. دوقتور اولمادیغی ایچون اوموزینڭ و دیزینڭ قانغرن اولمه‌یه باشلایان یاره‌سنی بن صاردم و قوجه‌سیله برابر یاشاتمق ایچون نه قدر اوغراشدق. او، بڭا جدّاً قلبی بویوك بر قادین تأثیری یاپدی. گنچ یاشنده ئوله‌جگنی بیلییوردی و اضطرابنڭ آقیتدیغی یاشلر آراسنده وطنڭ قورتولوشی ایچون سوینییوردی. ئولوم، سویندیره‌مه‌دن آرامزدن گچدی گیتدی. قوجه‌سنی شیمدی گوره‌جکسڭز، افاده ویره‌جکلر آراسنده‌در. دنیانڭ أڭ فلاکتزده انسانی!

قیللی، قالین سیاه قاشلری آلتنده ایچندن آغلایان یشیل گوزلری واردی. ناصیرلی ایشجی أللری تیتره‌یه‌رك اوموزنده‌کی، گوگسنده‌کی یاره‌لرینی گوستردی. صوڭره محزون محزون یوزیمزه باقدی:

- نه سویله‌یه‌یم، دیدی.

- وقعه‌یی باشدن آڭلات، دیدك.

همن باشلادی فقط سسی سویلرکن قلبی باشقه شیلره أرییور، گوزلری باشقه شیلر گورویوردی.

-ایشڭ خلاصه‌سی او ئولدی، بن قالدم. ایکی دفعه‌در مهاجر اولدق. بوراده دشماندن قورتولدق صاندقدی، یینه گلدی چاتدی. اما امینه، مطلق بزی گلوب قورتاراجغڭزی بیلییوردی. هپ اونی سویلردی، هپ اونی سویلردی... سزلرڭ گله‌جگنی دویدیغمز گون یونانلیلر قصبه‌یی یاقمه‌یه باشلادیلر. أوده نینه ایله امینه‌نڭ اختیار تیزه‌سی و امینه، أوچ قادین، بر ده بن واردم. کنار محله‌ده ایدك، بلکه یانغین گلمز بلکه یونانلیلر بو محلّه‌یه گلمز دییه أییجه بکله‌دك. فقط قصبه‌یی صاران آلوْ بزی ده یاقدی. باشقه محلّه‌لری صویانلر، تك توك بزم محلّه‌یه ده هجوم ایتدیلر. قادینلری آلدم، باغچه قاپیسندن، باغچه‌دن باغچه‌یه، اووه‌یه قاچیرمه‌یه چالیشدم. باغچه‌لرندن قاچدیغمز، یانان أولرڭ دومانلری آراسندن قادین فریادلری دویویوردق... دیزلریمڭ باغی چوزولمشدی. او هپ قولمه، بوینمه آصیلییوردی. بن یونان عسکرلرینڭ نعره‌لرینی، قوشوشلرینی دویدقجه "بڭا هجوم ایدرلر، سن

گنچسك، اووه‌يه قاچ!“ ديیوردم. او داها بوینمه آصیلییور، ”بن سنڭله برابر ئولورم!“ دیيوردی.

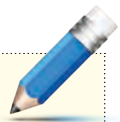
نهایت بینه پاطلیجان تارله‌سنده باشمزه أوشوشدیلر. بر طرفدن دیپجك و یومروقله بنی دوگرکن بن هایقیرییوردم: ”امینه، یاوروم الله عشقنه قاچ!“ ایکی توفك پاتلادی. ایکی اختیار قادین دوریلدی. حالا آرقه‌مدن عسکر سوگه‌رك باغیرارق بریسیله مجادله ایدییورلردی. گوزیمه ایلیشدی، امینه ألنده بر یانیق اودونله صاغه صوله، آرقه‌مده‌کیلره صالدیرییوردی. بر یونان نفری یانمده قفاسنه گلن اودونله دوشدی. بن ده طورمادن آتیلان قورشونلرله دوشدم. گوزلرم قاپانمادن اونی آیاقده اودونله گوردم. اطرافه اودون صاوورویور، یونانلیلری یاننه صوقمایوردی. صوڭره اونڭ ده ایکی قورشونله آرقه‌سنده‌کی پریشان قان ایچنده صاچلری دیدیك دیدیك، یووارلاندیغنی گوردم، صوڭره نه اولدی بیلمه‌یورم. قرق سکز ساعت صوڭره جسدینی آرارکن هنوز صاغ بولدق، اوغراشدق، اوغراشدق. امینه، بنی و ناموسنی قورتاردی اما ایشته بن قالدم، او ئولدی.

بردنبره قالقدی یالگز قائمقامه بر سلام ویردی. یریوزنده قاریسنڭ گوزلرینی کندیسیله برابر قاپایان آدمدن باشقه بر باغی یوقدی. گولگه گبی چیقدی گیتدی.

خالده ادیب آدی وار، ازمیردن بروسه یه-۱۳۳۷/۱۹۲۲ (دوزنلنمشدر.)
(شُکری ألچین-مختار توفیق اوغلی، یڭی تورك نثری آنتولوزیسی)

Yazalım

"Emine'nin Şehadeti (Kasaba İntibaları)" başlıklı metinle ilgili duygu ve düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

....

....

....

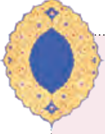
....

....

....

....

OKUMA METNİ 10

Metin Okuyalım

Aşağıdaki metni paylaşarak okuyunuz.

اوردونك دعاسی

ییلمام ئولومدن، یارادان، عسکرم
اوردومه 'غازی' دیدی پیغمبرم
بر دیلگم وار أولورم ایسترم
یوردیمه تك دوشمان آیاق باصماسین

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گوکدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

تورك أری یز سلسله‌مز قهرمان
مسلمانز حقّه طاپان مسلمان
یوتلری الله طانییانلر، آمان
مسجدیمك بوینه چاك آصماسین

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گوکدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

ملّت ایچون ایتدیمی اوردوم سفر
کوکره‌مش آرسلان کسیلیر هر نفر
دوکدیگی قاندن گوگه اورسون ظفر
طوپراغه بر طامله‌سی بوشه آقماسین

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گوکدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

ای اولو پیغمبریمز نره‌دهسك
دیگله مناره‌مده أوتن گور سسك
گل! بكا یار اولکه جهان تیتره‌سین
کیمسه دونوب سونگومه یان باقماسین

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گوکدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

محمد عاكف أرصوی، صفحات

Bulalım

"Ordunun Duası" adlı şiirde sözü edilen maddi ve manevi değerleri bulup söyleyiniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (166. sayfa) "Hakkın Sesleri'nden" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

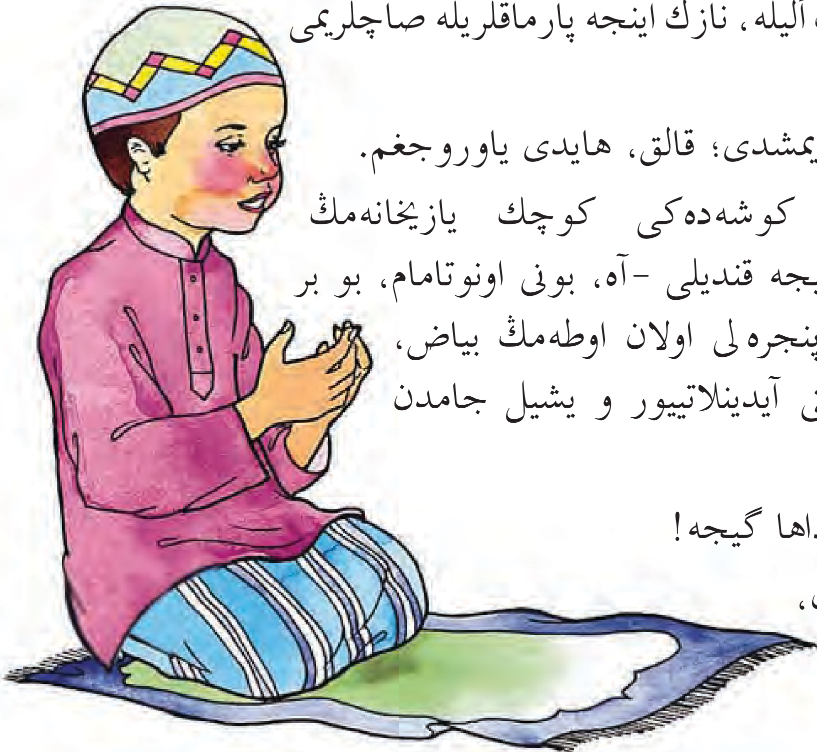
Metin Okuyalım

OKUMA METNİ 11

Aşağıdaki "İlk Namaz" başlıklı parçayı önce sessiz, daha sonra sesli olarak okuyunuz.

ايلك نماز

آه، اون بش سنه أوّل... شيمدى محيطِ تسلّيسندن نه قدر اوزاق بولونديغم آننه‌م، دنياده أڭ سوديگم، دنياده يگانه پرستش ايتديگم بو وجودِ محترم، ايشته دَرْخاطِر ايدييورم، اون بش سنه أوّل بنى ايلك صباح نمازينه قالديرمش ايدى. غالبا يينه بويله بر قيشدى. اونڭ اوطه‌سنه بيتيشيك اولان كوچك اوطه‌مده‌كى كوچك قاريوله‌مده اويوركن آلنمى اوقشايان نازك أليله، نازك اينجه پارماقلريله صاچلريمى طارايارق:

- هايدى، عمرجگم قالق، ديمشدى؛ قالق، هايدى ياوروجغم.

بن گوزلريمى آچمشدم. كوشه‌ده‌كى كوچك يازيخانه‌مڭ أوزرنده‌كى يانان كوچك گيجه قنديلى -آه، بونى اونوتامام، بو بر كدى قفاسى ايدى- ايكى پنجره‌لى اولان اوطه‌مڭ بياض، مُشَمَّع پرده‌لرينڭ اسمرلكلرينى آيدينلاتييور و يشيل جامدن گوزلريله باقييوردى.

- فقط آننه‌جگم، ديمشدم، داها گيجه!

هر وقت أوپديگى يردن، صول قاشمڭ اوجندن تكرار أوپه‌رك:

- یوق یاوروجغم، ساعت اون ایکی، صوڭره وقت گچر، دییه قولتوقلرمدن طوتارق قالدیردی. قراڭلق صوفه‌دن بر لحظه‌ده گچه‌رك اوطه‌سنه گیردك. باغداش قورمش بر زنجی‌یه بڭزه‌ین سیاه و آلچاق صوبه گورولده‌یه‌رك یانییوردی.

- آ آ آ، پروین ده قالقمش!

پروین -خدمتجیمزدی- ألنده‌کی صاری گوگومی صوبه‌نڭ أوزرندن ایندیرییوردی. اونڭ قالقاجغنه هیچ احتمال ویره‌مزدم. آننه‌م دیمشدیکه:

- پروین هر صباح قالقار.

بن هیچ قالقمادیغم حالده اونڭ هر صباح قالقمه‌سنه تعجّب ایتدم. خرقه‌می چیقاردیلر، قوللریمی صیوادیلر، آبدست لگننڭ یاننه چوملدم. آننه‌جگم:

- أویله یورولورسڭ، دییه کوچك بر ایسکمله‌یی قویدی، اوڭا اوتوردم:

- هایدی، بسمله چك.

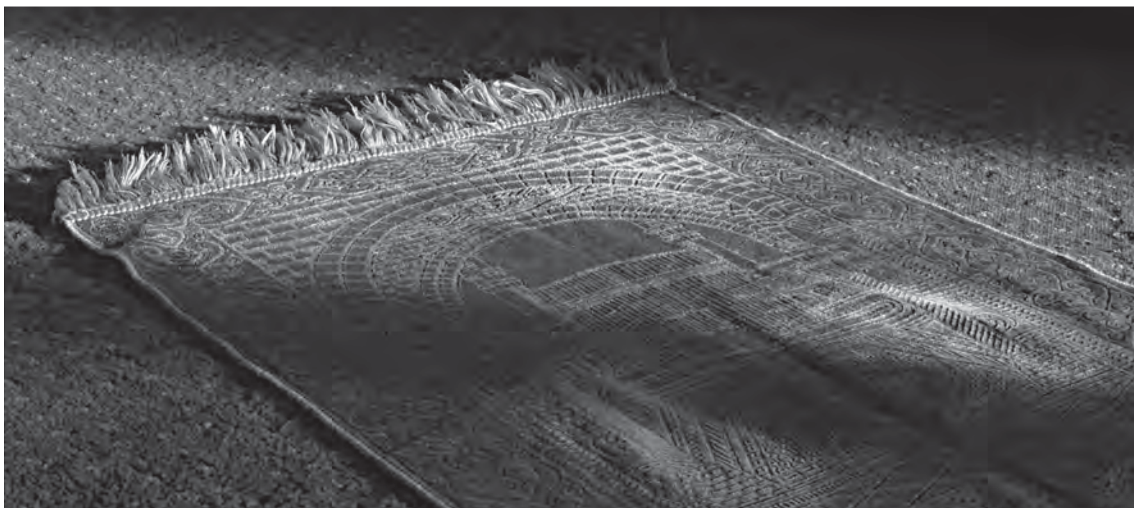
پروین، ایلیق صویی أللریمه دوکویور؛ آننه‌م باش اوجمده:

- یوزیڭی... قوللریڭی... یینه أوچ دفعه... دییه فیصیلدایور، اونوتدقجه:

- آه، هانی باشڭه مسح، گبی اخطارلرله یاڭلیشلریمی بڭا تکرار ایتدیرییوردی. آبدست بیتنجه آننه‌مله برابر یاواش بر سسله نماز دعالرینی اوقویارق قوللریمی و یوزیمی قورولادق. ایصینمق ایچون صوبه‌نڭ أوڭنه گیتمشدم. آرقه‌مه دوننجه، آننه‌می سجّاده‌یی آچییور گوردم. صوڭره باشنه یشیل باش أورتوسنی أورته‌رك بنی چاغیرمشدی:

- گل!

گیتدم. کوچوجك بن، اونڭله بر سجّاده‌ده، بر یاورو صمیمیت و سعادتیله او معزّز، حسّاس آننه وجودینڭ یاننده طوردم. ایکی لاقیردی ایله بڭا، یاپاجغمی، أوّلدن أوگرتدکلرینی تکرار ایتدی:

- ایکی رکعت سنّت. گیجه أوگرندکلرینی ضَم ایت، اونوتمادڭ یا؟
- خیر.
- هایدی.

او، افتتاح تکبیرینی، أللرینی اوموزلرینه قالدیرارق قادین گبی یاپارکن بن ده غیرِ اختیاری اونی تقلید ایتمشدم. سنّتی بیتیردکدن صوڭره بڭا:
- یاوروم، دیمشدی، سن قادینمیسڭ؟ قادینلر أویله باشلار، سن أرککسڭ، أللریڭی قولاقلریڭه گوتوره‌جکسڭ.

و حرارتلی أللریله بنم کوچك أللریمی قولاقلریمه قالدیرارق:
- ایشته بویله، دییه‌رك أرکك افتتاحنی أوگرتدی. بن ده تکبیری أویله آلوب نمازی بیتیردم.

دعا ایدرکن صوردمکه:
- ناصل دعا ایده‌جگم آننه؟

او دعا ایدییور و طوداقلری حرکت ایتدکجه باش أورتوسی ده اهتزاز ایدر گبی اولویوردی. باشنی صاللادی، دعاسنی بیتیردکدن صوڭره، داها حالا خاطرمده:
- أوّلا اسلام اولدیغم ایچون أی جنابِ واجبُ الْوجود حضرتلری سڭا حمد ایدرم دی. صوڭره وطنمزڭ دشمانلرینی پریشانَ ایتمه‌ڭی سندن استرحام ایدرم دی. صوڭره ده بوتون اذیَت چکن، خسته اولان، فلاکتده بولونان، فقیر اولان مسلمانلرڭ سلامت و صحّتلرینی سندن تمنّی ایدرم دی. کندیڭ ایچون، ایی اولمه‌ڭ و شیطانڭ یالانلرینه آلدانمامه‌ڭ ایچون دعا ایت، دیمشدی. بن بو بسیط و تورکجه دعایی ایچمدن سویله‌دم، فاتحه...

آننەم سجّادەيي طوپلايارق بڭا اويويوب اويومايايجغمى صوردى، اويقوم وارميدى؟ بونى بيلمەيوردم. جواب ويرمدم.

- هايدى أويلەيسە! گيت، كتابڭى گتير، درسڭى ديڭلەيەلم.

- پكى.

يازيخانەمڭ أوستندە آچيق طوران كتابمى قاپدم، آننەمڭ يانىنە قوشدم، هيچ ياڭليشم چيقمادى. آننەم گيجەلرى ديرديكە:

- ياتمازدن أوّل درسڭى أوچ دفعە اوقو ياوروم، اويوركن ملائكەلر سڭا اونى أوگرتير.

او ملائكەلر بو گيجە دە اويقومدە بڭا درسمى أوگرتمشلردى. آننەم مشفق آفرينلرلە صاچلريمى اوقشادى و:

- داها مكتبە چوق وقت وار، ديبە بنى كندى ياتاغنە ياتيردى. اويقوم يوقدى، آننەمە باقييوردم. آننەمى بر ملگە بڭزەتييوردم. بو تخيّلله ملائكەلرى دوشونەرك... قرآن اوقويان آننەمڭ شيمدى اطرافنە طوپلانمەلرى گرەكن ملائكەلرى مشاهدە ايدييورم ظنّ ايدەرك طالييوردم. يوزيمڭ أوستندە، آخرتدە گُللر بيتەجك و جهنّمە گيرەجك اولورسەم قطعياً يانماياجق اولان صول قاشمڭ اوجندە طاتلى بر أورپرمە دويويوردم.

آه، اون بش سنە أوّلكى صباوت و شيمديكى بن... طاتسز، نشوەسز، محبّتسز، عشقسز و هيجانسز، هر شيسز، بوش بر هيچدن داها بوش گچن حيات...

عمر سيف الدين، سچمە حكايەلر ٢

(دوزنلنمشدر.)

Paylaşalım

"İlk Namaz" başlıklı metnin ana fikrini tespit edip arkadaşlarınızla paylaşınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (164. sayfa) "Namık Kemal'den Seçme Şiirler" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA METNİ 12

Metin Okuyalım

"Peygamberimiz Efendimize Dair" başlıklı hilye-i şerifi paylaşarak okuyunuz.

پيغمبريمز أفنديمزه دائر

مبارك جسمى گوزل، هپ اعضاسى متناسب؛ آلنى، گوگسى، ايكى اوموزلرينڭ آراسى و آووچلرى گنيش، بوينى اوزون و موزون و گوموش گبى صاف، اوموزلرى، پازولرى و بالديرلرى ايرى و قالين ايدى؛ بيلكلرى اوزون، پارماقلرى اوزونجه، أللرى و پارماقلرى قالينجه ايدى. مبارك قارنى گوگسيله برابر اولوب شيشمان دگلدى؛ آياقلرينڭ آلتى چوقور اولوب دوز دگلدى. اوزونه قريب، اورته بويلى، ايرى كميكلى، ايرى گوگدەلى، گوچلى قوّتلى ايدى. نه ضعيف نه سميز، بلكه ايكيسى اورتەسى و صيق أتلى ايدى؛ مبارك جلدى ايسه ايپكدن يوموشاقدى. كمالِ اعتدال اوزره بويوك باشلى، هلال قاشلى چكمه بورونلى، آز دگرمى چهرەلى ايدى. كَيرپيكلرى اوزون، گوزلرى قره و گوزل ايدى. قاشنڭ آراسى آچيق فقط قاشلرى بربرينه قريبدى. چاتيق قاشلى دگلدى، ايكى قاشنڭ آراسنده بر طمار واريكه وقتِ غضبده قاباروب گورونوردى. اَزْهَرُ اللَّوْنْ ايدى؛ يعنى نه آق نه ده قره ياغيز، ايكيسى اورتەسى و گل گبى قرمزىيه مائل بياض نورانى برّاقدى. مبارك يوزنده نور لَمَعَانْ ايدردى. گوزلرينڭ آقنده دخى آز قرمزيلق واردى. ديشلرى اينجى گبى آبدار و تابدار اولوب سويلركن اوڭ ديشلرندن نور صاچيليور، گولركن فَمِ سعادتى بر لطيف شيمشك گبى نور صاچارق آچيلييوردى.

صاچلرى نه پك قيويرجق نه پك دوزدى. صاچلرينى اوزاتديغى وقت قولاقلرينى گچردى. صاقالى صيق و تامدى، اوزون دگلدى، بر طوتامدن زيادەسنى آليردى. عالَمِ بقايه رحلت بويوردقلرنده صاچى صاقالى هنوز آغارمغه باشلايوب، باشنده بر آز و صاقالنده يگرمى قدر بياض قيل واردى.

جسمی نظیف، قوقوسی لطیفدی؛ قوقو سورونسون سورونمه‌سین تنی و تری اڭ گوزل قوقولردن اعلی قوقاردی. بر کیمسه اونڭله مصافحه ایتسه بوتون گون اونڭ رایحهٔ طیّبه‌سنی دویاردی. مبارك أليله برچوجوغڭ باشنی مسح ایتسه رایحهٔ طیّبه‌سیله او چوجوق سائر چوجوقلر آراسنده معلوم اولوردی.

حواسّی فوق العاده قوی ایدی. پك اوزاقدن ایشیتیر و کیمسه‌نڭ گوره‌مه‌یه‌جگی مسافه‌دن گوروردی. هپ حرکاتی معتدلدی؛ بر یره عزیمتنده عجله و صاغ و صوله میل ایتمه‌یوب کمالِ وقار ایله طوغری یوله گیدر و فقط سهولت ایله یوروردی.

گولر یوزلی، طاتلی سوزلی ایدی. کیمسه‌یه فنا سوز سویله‌مز، کیمسه‌یه بدمعامله ایله‌مز و کیمسه‌نڭ سوزینی کسمزدی. ملایم و متواضعدی، خشین و غلیظ دگلدی. فقط مَهیب و وقور ایدی. بیهوده سوز سویله‌مزدی. گولمه‌سی دخی تبسّمدی.

اونی آنسزین گورن کیمسه‌ي مهابت آلیردی. اهل فضله، درجه‌لرینه گوره احترام أیلردی. اقرباسنه دخی پك زیاده اکرام ایدردی. لکن اونلری کندیلرندن افضل اولانلرڭ اوزرینه تقدیم ایتمزدی...

احمد جودت پاشا

(سلیمان شوکت، گوزل یازیلر ۱)

Listeleyelim-Konuşalım

1. “Peygamberimiz Efendimize Dair” başlıklı hilye-i şerifte Hz. Muhammed’in hangi özellikleri anlatılmıştır? Bu özellikleri sınıf tahtasına listeleyiniz.
2. Hilye-i şeriften Hz. Peygamberle ilgili neler öğrendiniz? Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kelime Defteri

“Peygamberimiz Efendimize Dair” adlı metindeki anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyiniz. Bu kelimelerin anlamlarını lügat yardımıyla öğrenip kelime defterinize yazınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (163. sayfa) “Türk Oğluna Öğütler” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Paragraflara Başlık Bulalım

Aşağıdaki paragrafları dikkatlice okuyunuz ve her bir paragraf için uygun bir başlık bulup yazınız.

....

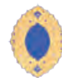
١- انسانڭ عمرى بعض آدملرڭ اويقوده ايكن قالقوب بر يره گيتمه‌سنه بڭزر: نره‌دن گلوب نره‌يه گيتديگنى و نه ايچون گيتديگنى بيلمديگى حالده يولنه دوام ايدوب گيدر. (ش. سامى، امثال)

....

٢- بر فيلسوف طلبه‌لرينى جمع ايدرك علمده انسان ايچون اڭ ايى شيئڭ هانگيسى اولديغنى صوردى. برى "عقلِ كاملدر"، ديگرى "ايى آرقداش"، أوبورى "ايى قومشودر" ديدى. فيلسوف هيچ بريگنى بگنمدى. نهايت بريسى، "ايى يوركدر" دينجه فيلسوف: "اوت" ديدى، "چونكه بو اولونجه أوبورلرينڭ ديدكلرى ده اولور." (ش. سامى، امثال)

....

٣- چين شُعَراسندن برى دييوركه: بر آدمڭ حقّنده بر فنا سوز ايشيتديگمده يورگمه ديكنلر باتار. برينڭ حقّنده بر ايى سوز ايشيتديگمده ايسه اڭ گوزل چيچكلرڭ قوقوسندن حاصل اولان لذّته مُعادل بر لذّت دويارم. (ش. سامى، امثال)

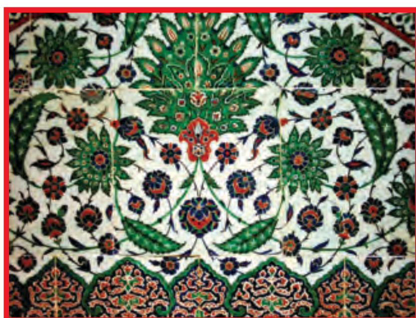
OKUMA METNİ 13

Metin Okuyalım

"Sanat" adlı şiiri sesli olarak okuyunuz.

صنعت

یالڭز سنڭ گزدیگڭ باغچه‌ده آچماز چیچك،
بزم دیاریمزده بیڭ بر بهاری صاقلار!
قولمزدن طوتارق سن ایسترسه‌ڭ بزی چك؛
اینجینیر دوز جادّه‌ده، طاغده گزن آیاقلر.

سن قبّه‌سنده اینجه بر موزائیك آرار ده
گزرسڭ قرق عصرلق برمعبدڭ ایچنی.
بزی صارصار بر ثلث یازی گورسه‌ك دیوارده،
بزه هیجان ویرر بر پارچه یشیل چینی.

سن رقصنه طالارکن ایچڭ تیترر دریندن
چیچكلی بر صحنه‌ده بر بیاض کله‌بگڭ؛
بزم ده قلبمزی قیمیلداتیر یرندن
طوپراغه دیز اوروشی طاغ گبی بر زیبگڭ.

فیرطینه‌یی آڭدیران اورکستره سسلری
بر أورپریش گتیرر سنڭ سیڭیرلریڭه،
اضطراب چکنلرڭ آجیقلی نفسلری
بزده گچر أڭ حزین بر موسیقی یرینه.

سن آڭلایان بر گوزله سوزرسڭ اوزون اوزون
یابانجی بر شهرده بر قادین هیکلنی،
بز دویارز أڭ بویوك ذوقنی روحمزڭ
گورنجه بر کویلینڭ قیوریلمایان بلنی...

باشقه صنعت بیلمه‌یز قارشیمزده طورورکن
یازیلمامش بر دستان گبی آناطولیمز.
آرقداش، بز بو یولده تورکیلر طوتدیررکن
سڭا اوغورلر اولسون... آیریلییور یولمز.

فاروق نافذ چاملی بل، خان دیوارلری

Listeleyelim

"Sanat" adlı şiirde kültürümüze ait estetik unsurlardan hangilerine değinilmiştir? Bu unsurları belirleyerek boş bırakılan yerlere yazınız.

- Sadelik, zenginlik, doğallık.
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....

Yazalım

Millî ve manevi değerlerimize nasıl sahip çıkabiliriz? Duygu ve düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Tavsiye Metin

- Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (156. sayfa) "Akıncılar" başlıklı şiiri okuyabilirsiniz.
- Okumanızı hızlandırmak için bir sayfalık uygun bir metin seçebilir ve bu metni 3-4 dakikada okuyabilecek duruma gelinceye kadar tekrar edebilirsiniz.

OKUMA METNİ 14

Metin Okuyalım

Aşağıdaki hadis-i şerifleri paylaşarak okuyunuz.

حديث شريفلر

١- رسول الله صلّى الله عليه وسلّم بويورديكه اسلام بش شى أوزرينه بنا اولونمشدر:
اللّهدن باشقه اله اولماديغنه و محمّدك (صلى الله عليه وسلّم) اللّهك رسولى
اولديغنه شهادت ايتمك، نمازى قيلمق، زكات ويرمك، حج ايتمك، رمضان
اوروجنى طوتمق.

٢- عمللر(ك قيمتى) آنجق نيتلره گوره‌در. هركسك نيت ايتديگى نه ايسه أله
گچه‌جك اولان آنجق اودر...

٣- رسول الله صلّى الله عليه وسلّمه، "عملك هانگيسى افضلدر؟" ديه صورديلر.
"الله رسولنه ايمان." بويوردى. "اوندن صوكره هانگيسى؟" ديه صورديلر.
"مقبول (اولمش، ايچنه گناه و ريا قاريشمامش) حج." جوابنى ويردى.

٤- لا اله الّا الله دييوب ده قلبنده بر آرپه آغيرلغنجه خير (يعنى ايمان) بولونان
كيمسه جهنّمدن چيقاجقدر. لا اله الّا الله دييوب ده قلبنده بر بوغداى آغيرلغنجه
خير (يعنى ايمان) بولونان كيمسه جهنّمدن چيقاجقدر.

٥- بر گون رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ميدانده اوتورويوردى. (يانِنه) برى
گلوب "ايمان نه‌در؟" ديه صوردى. "ايمان؛ اللّهه، ملكلرينه، اللّهه ملاقى اولمغه

(یعنی رؤیت اللّٰهه)، پیغمبرلرینه ایناممق، کذالك (ئولدکدن صوڭره) دیریلمگه ایناممقدر." جوابنی ویردی.

"یا اسلام نه‌در؟" دیدی. "اسلام؛ اللّٰهه عبادت ایدوب (هیچ بر شیئی) اوڭا شریك اتّخاذ ایتمه‌مك، نمازی اقامه و فرض ایدیلمش زکاتی ادا ایتمك، رمضانده ده اوروچ طوتمقدر." بویوردی.

(اوندن صوڭره) "یا احسان نه‌در؟" دییه صوردی. "اللّٰهه صانکه گورویورمش گبی عبادت ایتمکدر. اگر سن، اللّٰهی گورمه‌یورسه‌ڭ شبهه‌سز او، سنی گورور." بویوردی.

"قیامت نه زمان؟" دیدی. (بونڭ أوزرینه) بویوردیکه "بو مسئله‌ده صورولان، صوراندن داها عالِم دگلدر.

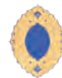
٦- "یا رسول اللّٰه، مسلمانلرڭ هانگیسی افضلدر؟" دییه سؤال ایتدیلر. "مسلمان؛ دیلیندن، ألندن مسلمانلر سلامتده قالان کیمسه‌در." جوابنی ویردیلر.

٧- هیچ بریڭز، کندیڭز ایچون آرزو ایتدیگڭزی قرداشڭز ایچون ده آرزو ایتمه‌دکجه ایمان ایتمش اولماز.

٨- حلال بللی، حرام بللیدر. ایکیسی آراسنده ده (حلالمی حرامی بللی اولمایان بر طاقیم) شبهه‌لی شیلر واردرکه چوق کیمسه‌لر اونلری بیلمزلر. شبهه‌لی شیلردن هر کیم صاقینیرسه عِرضنی (یعنی حیثیتنی) ده دیننی ده قورتارمش اولور. هر کیم شبهه‌لی شیلره طالارسه (ایچنه گیرمك یاساق اولان بگلك) قورو اطرافنده (طاوارلرینی) اوتلاتان بر چوبان گبی چوق سورمز ایچری‌یه طالابیلیر. خبریڭز اولسون، هر پادشاهڭ (کندینه مخصوص) بر قوروسی اولور. گوزیڭزی آچڭ، اللّٰهڭ یر یوزنده‌کی قوروسی ده حرام ایتدیگی شیلردر. آگاه اولیڭز، جسمڭ ایچنده بر لقمه‌جق أت (پارچه‌سی) واردرکه ایی اولورسه بتون جسد ایی اولور، بوزوق اولورسه بتون جسد بوزولور. ایشته او (أت پارچه‌سی)، قلبدر.

٩- منافقڭ علامتلری أوچدر: سوز سویلرکن یالان سویلر. وعد ایتدیگی وقت سوزنده طورماز. کندیسنه بر شی امنیت ایدیلدیگی زمان خیانت ایدر.

صحیحِ بخاری مختصری تجریدِ صریح ترجمه‌سی

Listeleyelim

Okuduğunuz hadis-i şeriflerin mesajlarını belirleyerek aşağıdaki noktalı alanlara yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....

Paragraflara Başlık Bulalım

Aşağıdaki paragrafları dikkatlice okuyunuz ve her bir paragraf için uygun bir başlık bulup yazınız.

....

١- چوق آدملر باشقه‌لرينك، كنديلرنده دخی بولونان، صفتلرينی ذمّ ايدرك حقيقتده كندی كنديلرينی ذمّ ايدرلر. بو حال، بر مايمونك آيينه‌ده گورديگی كندی صورتنك گوزلرينی چيقارمغه چاليشمه‌سنه بگزر. (ش. سامی، امثال)

....

٢- انسان يالگز آلننك تريله قازانديغنك خيرينی گورور. بريسندن بر هديه آليرسه‌ك اوڭا مقابل، اونك قيمتندن زياده مصرفله بر ضيافت ويرمگه مجبور اولورسون. برندن بر احصان آليرسه‌ك عمرك اولدقجه مُتشكّر ياخود نانكور اولاجقسك. (ش. سامی، امثال)

....

٣- قونفیچییس دییورکه: مُلکنی گرگی گبی اداره ایدن حکمدار، قطب ییلدیزینه بڭزرکه کندیسی ساکن اولدیغی حالده اطرافنده دَوَران ایدن ییلدیزلرك مُقْتَدا و رهبری مقامندەدر. بینه مشارٌ اِلَیْه دییورکه: قانون ایله اداره اولونان بر مملکتده انسان، مجرّد قانوندن اجتناب ایدرك بر فنالغی ایشلەدکدن صوڭره گیزلنمگه چالیشیر. حالبوکه تربیه و حسنِ اخلاق ایله اداره اولونان بر مملکتده انسان کندی وجداننده قورقارق فنالق ایتمکدن اجتناب ایدر. (ش. سامی، امثال)

OKUMA METNİ 15

Metin Okuyalım

"Edebiyatımızda Ramazan Hatıraları" başlıklı aşağıdaki metni paylaşarak okuyunuz.

ادبیاتمزده رمضان خاطره لری

" آغلا چشمم، آغلا، طورما... "

أوت، بیلمم بو شرقی پارچەسی نره دن، ناصل بردنبره عقلمه گلدی؟ " آغلا چشمم، آغلا، طورما... " ساعتلر وارکه کندیمه حاکم اولامایارق متّصل اونی تکرارلایور، أوده هم آشاغی یوقاری طولاشییور هم ده اونی میریلدانییورم. آه اسکی رمضانلر، چوجقلغمڭ رمضانلری! او زمانلر رمضانلر قیشه؛ قارلی، بوزلی گونلره تصادف ایدردی...

رمضانڭ اون بشندن صوڭره بوتون أو خلقنڭ اهمال ایدەمەیەجگی بر زیارت واردی: خرقهٔ شریف زیارتی. بونڭ ایچون ده تر تمیز حاضرلانیر، یوله گوڭللریمز ذکر و عبادتله طاشقین، أویله چیقاردق. فاتحی گچەرك

بعض طار صوقاقلردن طولانا طولانا نهايت بياض بر جامعنك أوڭنه وارردق. انسان ييغينلرى آراسندن يول بولوب قاپىيه ياناشمق نه گوچ ايشدى... نهايت زور زار گيرر، بم بياض حصيرلى يوللردن يورويوب يشيل آطلاسدن بر مبارك بوخچه‌يه يوز گوز سورردك. طيشاريده خلق قايناشيردى فقط بو حُجْره‌ده و اوڭا مُنْتهى دهليزلره أُخْرَوى بر سكون حكم سورردى. چيقاركن بر مدّت، يينه گرى گرى يورردك. ايشته او زمان چوجوقلغمك أڭ هيجانلى بر دمى باشلردى: آوليده اوزون اوزون پول شيشه‌لره طولديرولمش رنگارنك بويالى صولر صاتارلردى. بونلر نه ايدى؟ معناسى، خوشلغى نره سنده ايدى؟ اونى ألآن بيلمه‌يورم، تخمين ايده‌مه‌يورم غايت ابتدائى بر نوع اويونجاق ويا سوسدى فقط دَوْرڭ بتون چوجوقلرى، أوڭنده ديكيلير، قالير؛ آلماينجه گيتمزدى. بڭا،

- هايدى، أوچ دانه سچ باقالم، ديرلردى.

بر مور، بر طورونجى، بر ده صارى سچردم؛ يول بڭا اوزون گورونوردى، آه بر أوه واروب اوينامغه باشلاسه‌م... فقط بو شيشه‌لرڭ اوينامغه هيچ بر مزيتى يوقدى. همن صولرينى موصلغه بوشالتيردم؛ گرى‌يه بنكلى، طالغه‌لى و آغيز طرفى قيريق ثقيل، بيچيمسز جاملر قاليردى و ألمى، بر يريمى كسمه‌سين دييه اونلرى ده اوصولجه جق آلوب آتارلردى. فقط او بش اون دقيقه‌لق هيجان نه گوزل شيدى و يگى بر رمضانى و يگى بر خرقهٔ شريف زيارتنى بڭا نه صبرسزلقله بكلتيردى!

كيم بيلير، شيمدى، اوراسى ده نه بوم بوشدر. بلكه او رنكلى شيشه‌لرى ياپان و آلان ده قالمامشدر. آه، نه دييه‌يم؟ آغلا چشمم، آغلا. طورما!

رفيق خالد قاراى، غوغوقلى ساعت

”چوق شکر ایریشدیرنه! گونلری صیره‌لایان الله، اوروچلی اولان امّتك هیسنی یاردیمیله عفو ایتسین! رمضان دینیلدیمی، افطارك، تراویحك، سحورك خاطره گلمه‌مه‌سی ممکنمی؟ فقط آراده ماهیه، طاوول مراقلیلرینی ده اونوتمق اولماز. اونلرك ده کندیلرینه گوره أگلنجه‌لری واردر. حتّی بویوك جامعلرده قورولان ماهیه‌لری بو سنه گیجه‌سی گیجه‌سنه قید ایدرك اوغراشاجق اولانلر ده آز دگلدر. طاووله گلنجه ایپی ایستر آل اولسون ایستر مور، اوندن آماچ ”دوم تك دوم تك“ طرزنده بر سس چیقارمق اولدیغندن بکجیلرك ذکا درجه‌لرینه گوره بو آهنکده بر ریتم بولونابیلیر. یالگز محلّه بگلرینك ألنه گچمه‌ملی، گچرسه آشجی‌یه، آیوازه، ماما دادی‌یه، اختیار سوت نینه‌یه، پهلوانلق قوراللرینه، یازین بویوك دره بندلر صفاسنه طویامایان خووارده قیرینتیلرینه، بولغورلی، دودوللی، قارتال... کوی دوگونلرینه آلیشیق ذوق دوشکونی انسانلره، اورته اویونی سیرجیسنه، کَل حسنه، قنبور محمده، قومیك عارفه، ایبیشه، تحف عاطفه گوبك آتدیرمق ایشدن بیله صاییلماز.“

احمد راسم، شهر مکتوبلری

”آه، او افطار سفره‌لرینك گوزللگی! چینی طباقلر ایچنده بر چوق چیچك گبی رنك رنك طوران رچللریله، اطرافنی برر هلال گبی آلان قوقولی یاریم سیمیتلریله عادتا باغچه گوبکلرینی آگدیریرلردی. چوربه‌لرك بیبرلی بوغوسی، قیمه‌لی یومورطه‌لرك نفیس قوقوسی اوطه‌یی اشتها چوغالتان بر هوایه بورورردی. مرمر موصلغك یاننده‌کی قاییق طباقلرنده قباران طولغون گلّاجلری قارطوپلرینه بگزتیردم. باقیر مشربه‌لرله بلّور صراحیلره یاواش یاواش بوشالتیلان صولر، ایچمزده‌کی حرارته عادتا اینجه بر سرینلك چیزردی. حالا بکلنن طوپ آتیلمازدی. او بکلەمه آنلرنده بعضاً أزگین، بعضاً تیز سس ویرن اوزاق یاقین قاپی طوقماقلری، قبا شیوه‌لی دیلنجیلرك نقراتیدی. حالا خاطرمده‌در: بونلر، بوغولی بینلرده غریب بر آجیمه و رنگی بلیرسز مرحمت اویاندیرردی. قیزمق، کیمسه‌نك عقلنه گلمزدی.“

روشن اشرف أوك آیدین، دیبورلرکه

”دون گیجه اوطه‌مك پنجره سندن مناره‌لرده‌كی ’الوداع!‘ سسلرینی دیڭلركن بردنبره چوجوقلغمك رمضان صوڭلرینه طوغری گوڭلمی قاپلایان او اسكی حزننه دوشدم و اوندن صوڭره گنچلگمك، گنچلگمزڭ ایلك دوره‌سنی تشكیل ایدن او قیمتسز، او عادی و قبا ییللری خاطرلادم. چوجوقلغمدن بو صوڭ رمضانه قدر گچن زمان ظرفنده دنیایه و آخرته لایق نه یاپدق، نه ایشله‌دك؟“ دییه كندی كندیمه صوردم. آرقه‌مزده بیراقدیغمز بو اوزون یولده شبهه‌دن، تردّددن، یأس و المدن، تطمین ایدیلمه‌مش اشتهالردن و بر سورو كفر و بوش شیلردن باشقه نه وار؟ بو گونه قدر بتون عمریمزڭ خلاصهٔ معناسی هپ فتنه و نفاق دگلمیدر؟

الوداع ای رمضان، الوداع! عصر بزی آلداتدی، سن بزه كوسدڭ. حالمز نه اولاجق؟ نره‌ده شفا، نره‌ده غفران بولاجغز؟ بو ییل میلیونلرجه مسلمانڭ گوزلرندن چشمه‌لردن آقان صولر گبی یاشلر بوشانییور. سنه‌لردن بری چشمه‌لردن آقان صولر گبی میلیونلرجه مسلمانڭ طمارلرندن اولوق اولوق قانلر آقدی. بو یاشلر، بو قانلر گناهلریمزی سیلمه‌یه كافی گلیرمی؟“

یعقوب قدری قره‌عثمان اوغلی، اقدام غزته‌سی

Kelime Defteri

“Edebiyatımızda Ramazan Hatıraları” başlıklı metindeki anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyiniz. Bu kelimelerin anlamlarını lügat yardımıyla öğrenip kelime defterinize yazınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (160. sayfa) “Bir Çanakkale Şehidi Hasan Ethem'in Validesine Son Mektubu” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA METNİ 16

Metin Okuyalım

"Fatiha Tercümesi ve Tefsiri" başlıklı aşağıdaki metni önce sessiz, daha sonra sesli olarak okuyunuz.

فاتحه ترجمه‌سی و تفسیری

انسانی فنا یوللره گوتورن مردود (ردّ ایدیلمش) شیلردن تاڭری‌یه صیغینیرم.

هرکسه و خاص قوللرینه باشقه باشقه ایيلکلری اولان اللّٰهڭ آدیله باشلارم.

حمد اللّٰهه مخصوصدر. او اللّٰهکه بتون عالمَلرڭ ربّیدر، هرکسه و خاص قوللره باشقه باشقه ایيلکلری واردر. حساب گوننڭ صاحبیدر. یا رب آنجق سڭا قوللق ایدرز و آنجق سندن یاردیم ایسترز. بزی طوغری یوله؛ نعمتلره نائل ایتدیگڭ، غضبه اوغرامامش و یوللرینی شاشیرمامش کیمسه‌لرڭ یولنه گوتور. آمین.

تفسیر

... رحمن و رحیم کلمه‌لرینڭ معنالرنده فرق واردر. رحمن عمومی (هرکسه عائد)، رحیم خاصدر (أوزلدر). مثلا بر پادشاهڭ بوتون بندگاننه (قوللرینه) عمومی اولان لطفلری واردر. او اعتبار ایله رحمن صفتیله متّصفدر (نیته‌لنمشدر). بر ده خاص بنده‌لرینه مخصوص آیری، داها یوکسك و داها کبارانه (بویوکلگنه یاقیشیر) لطفلری اولابیلیرکه او وقت رحیم صفتیله متّصف اولور. ایشته جناب حقّڭ ده ایی، کوتو، حیوان، انسان، جاهل، عالم، منکر، مؤمن هرکسه شامل (قاپسایان) لطفلری واردرکه بونلر مادّی لطفلر و دنیا نعمتلریدر. بو اعتبار ایله اللّٰه رحمندر. بر ده ایی قوللرینه مخصوص نعمتلری، لطفلری واردرکه او ده عرفان

و ایمان و حسنِ اخلاق مُقْتَضِیاتیله (گركلی اولان شیلرله) حركته موفّقیتدر. او اعتبار ایله ده جناب اللّٰه رحیمدر. و بو ایضاحاتدن (آچیقلامه‌لردن) آڭلاشیلاجغی وجهیله بسم اللّٰه دیدكدن صوڭره الرحمن، الرحیم لفظلرینڭ علاوه‌سنده طوغری یولده ایلرله‌مكله مادّی معنوی، دنیوی اُخْرَوی مقاصد (آماجلر) ایچون چالیشمق یعنی دنیا ایچون آخرتی و آخرت ایچون دنیایی ترك ایتمه‌یوب هر ایكی جهتی ده حقّانیت دائره‌سنده جمع ایتمك لزومنی بیان واردر.

بویله هر جهتی گوزته‌رك ایشه باشلایان بر كیمسه طبیعی چالیشمه‌سندن بر نتیجه ألده ایدركه بو نتیجه‌دن بعض انسانلر راضی اولور، منعم حقیقی یه (گرچك نعمت ویریجی اولان اللّٰهه) حمد ایدر. بعضیلری ده طویماز، گیتدكجه حرص و احتراصنی آرتیرر. دین اسلام داها فاتحه‌نڭ ابتداسنده نتیجه‌یه رضا امر ایدر. فقط داها ایی یه، داها زیاده‌یه موفق اولمق ایچون چالیشمه‌یی ده برابر امر ایدر. زیرا الحمدللّٰه دیمكله هم رضا هم تزییدِ نعمت (نعمتڭ آرتمسی) معناسی مراد اولونور. الحمدللّٰهده رضا معناسی ظاهردر. بو رضا فلسفی اخلاق اربابنجه ده فضیلت و سعادتڭ أڭ برنجی شرطیدر.

بر نعمته حمد ایتمك او نعمتڭ قیمتنی بیلمك دیمكدر. بر شیئڭ قیمتی بیلینیرسه طبیعی حسنِ محافظه‌سنه و آرتمه‌سنه چالیشیلیر. "...لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ..." آیت جلیله‌سی ده حمد و شكرڭ زیادهٔ نعمته خدمتنی مُبیّندر (آچیقلاییجیدر). نائل اولونان نعمت ایچون قورو قورویه دیل ایله حمد ایدیلوب ده قیمتی بیلینمز و حسنِ محافظه‌سنه چالیشیلمازسه او حمدڭ جدّی اولمایاجغی ظاهردر. نعمتلرینڭ قیمتنی بیلوب حمد ایدنلره اللّٰهڭ مادّی معنوی یاردیم ایده‌جگی شبهه‌سزدر...

میلاسلی اسماعیل حقّی، قرآن ترجمه ایدیله‌بیلیر می و یڭی وادیده فاتحه ترجمه و تفسیری

Kelime Defteri

"Fatiha Tercümesi ve Tefsiri" başlıklı metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamlarını lügatten bularak kelime defterinize not ediniz.

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (149. sayfa) "Test Çözelim" etkinliğini yapabilirsiniz.

Paragraflara Başlık Bulalım

Aşağıdaki paragrafları dikkatlice okuyunuz ve her bir paragraf için uygun bir başlık bulup yazınız.

....

١- هركس بر راحت و سعادته نائل اولمغه چاليشير. لكن علمنى بيليرسه، بولونديغى حالده مسعود اولوب راحت ايده‌بيله‌جگنى و علمنى بيلمزسه، دنيايه مالك اولسه بيله مسعود اولامه‌يوب راحت ايده‌مه‌يه‌جگنى كيمسه دوشونمز. (ش. سامى، امثال)

....

٢- اييلك ايتديگڭ آدمدن فنالق گورورسه‌ڭ بينه اييلك ايتمكدن واز گچمه. مادةً غائب ايدرسه‌ڭ اخلاقجه چوق قازانيرسڭ. حالبوكه اييلگه مقابل اييلك گورورسه‌ڭ كندى اييلگندن، أوته‌كينڭ اييلگنى بعدَ التّنزيل دفتر اعمالده صفر قالير. (ش. سامى، امثال)

....

٣- مطالعه‌دن علم، سعيدن ثروت، جسارتدن نفوذ، اخلاقِ حميده‌دن رحمت تولّد ايدر. مطالعه‌سز عالِم، سعيسز زنگين، جسارتسز نفوذ صاحبى، اخلاقسز رحمتِ حقّه نائل اولمق ايسته‌ين بيهوده يورولمش اولور. (ش. سامى، امثال)

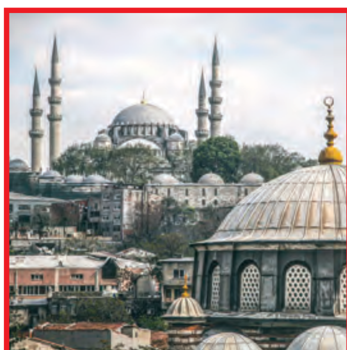

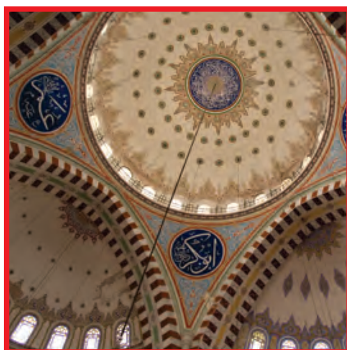
OKUMA METNİ 17

Metin Okuyalım

"Amentü" başlıklı aşağıdaki metni önce sessiz, daha sonra sesli olarak okuyunuz.

اٰمَنْتُ

أی جماعت! شو ایچنده بولونديغمز جامعه بر گوز گزديرك، باقلڭ نه‌لر وار؟ قنديل، شمعدان، سجّاده، حصير، رحله، كرسی، منبر، محراب، قاپي پنجره ، جام چرچوه، ديوار، طاوان صوڭره مناره، شادروان. بونڭ گبی داها برچوق شی دگلمی؟

شيمدی پك اعلا بيليرسڭزكه بونلرڭ هپسنڭ بر خدمتی، هپسنڭ بر حكمتی واردر. پنجره‌لر، قاپيلر صيره‌سنه گوره آچيلير، قاپانير. شمعدانلر، قنديللر يانار ياقيلير. شادروانده آبدست آلينير، مناره‌ده اذان ويريلير، سجّاده‌لر أوزرنده نماز قيلينير، منبرده خطبه اوقونور، كرسيده وعظ ايديلير. بونلرڭ هيچ بری فضله، هيچ بری لزومسز دگلدر. بونلرڭ هر بری بر ايشه يارار.

ديمككه وقتيله بورايه جامع ياپمق لازم گلمش. اوسته‌لر أولچوب بيچمشلر. دولگرلر، ديوارجيلر گلوب تمل آتمش، ديوار ياپمشلر؛ ديرك ديكمشلر. بو بناﻳﻲ قورمشلر. صوڭره ده نه لازم ايسه هپسی يرلی يرنده دوزولوب قوشولمش.

شيمدی بويله ايكن بری چيقسه ده "يوق جانم، بو جامع أويله اوسته‌نڭ، دولگرڭ ياپمه‌سيله ايتمه‌سيله اولوب بيتمه‌مشدر. بونلرڭ هپسی كندی كندينه، گليشی گوزل اولوويرمشدر. سيللر، طاشنی طوپراغنی گتيروب ييغمشدر. روزگارلر، ياغمورلر گيره چيقا بو كومبلتی‌ﻳﻲ دليك دليك ايتمش؛ پنجره‌لر آچيلمش. گونشڭ صيجاغندن بو ييغينتينڭ أوستنده‌كی چامورلر قورومش، كيره‌ميت اولمشدر. محرابی منبری، قاپيسی چاتيسی ده أويله حسابله كتابله ياپيلمامش. ناصلسه راست گله اولوويرمشدر." ديسه بو سوزه هيچ ایناﻧﻴﻠﻴﺮمی؟

بونلری دولگر، ديوارجی، صيواجی، بوياجی ياپمامش ده كندی كندينه‌می اولمش بيتمشدر؟ هيچ بو ایناﻧﻴﻼجق شيميدر؟

سويله‌يكْ ياهو! هيچ بو جامع كندى كنديني قورولورمى؟ بو قدر شيلر كندى كنديني دوزولوب قوشولورمى؟ بو اولاجق شيميدر؟ چوجقلرڭ بيله عقلى ايرركه مطلقا بونلرى بر ياپان، بر ايدن واردر.

شيمدى جامعى بيراقوب بر كره ده شو دنيايه باقڭ! سزه صورارم! بو يرلر گوكلر؛ آيلر گونشلر، ييلديزلر، ييلديريملر، بلوطلر، شيمشكلر، روزگارلر؛ قارلر ياغمورلر، طاغلر طاشلر؛ قيرلر اووه‌لر، دره‌لر تپه‌لر، ايرماقلر پيڭارلر، دڭزلر آطه‌لر، آغاچلر چيچكلر، يمشلر أكينلر، معدنلر حيوانلر، قورتلر قوشلر، باليقلر انسانلر... بونلر نه‌در، نه‌يكْ نه‌سيدر؟ باشڭزڭ أوستنده دونوب طولاشان، گوزلريڭزڭ أوڭنده اولوب بيتن شيلرى شويله بر دوشونڭ.

شيمدى عجبا بونلر نه‌دن اولمش، ناصل قورولمش، بونلرى بويله كيم ياپمش، كيم ياقيشديرمشدر؟ بر ياپان، يارادان وارميدر؟ يوقسه هپ بونلر كندى كنديني‌مى اولوويرمشدر؟ بونى گوزلجه بر دوشونڭ!

باقڭ؛ دمين آڭلادق، كسديروب آتدقكه شو جامع كندى كنديني اولمامشدر. مطلقا بر ياپانى واردر. ايشته طبقى بوڭا ايناندیغمز گبى دنيانڭ ده كندى كنديني اولماديغنه ايناناجغز. أڭى بويى ميدانده اولان بنا بيله كندى كنديني اولمازسه بو قوجه دنيا، او بويلى بوصلى انسانلر، او گوزل رنكلى چيچكلر، او يرلر، او گوكلر هيچ كندى كنديني اولورمى؟ البته بونلرڭ بر ياپانى، بر ياراتانى اولاجق.

ايشته أى جماعت، أى انسان اوغوللرى! بيلمش اولڭكه بو دنيايى بويله‌جه ياپوب، يوقدن وار ايدن ده الله تعالى حضرتلريدر.

وحيد، كويلى علمِ حالى
(دوزنلنمشدر.)

Konuşalım-Paylaşalım

1. "Amentü" başlıklı parçanın ana fikrini belirleyip sözlü olarak ifade ediniz.
2. "Amentü" başlıklı metinde anlatılanlara ilişkin duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1.

آغالق ویرمکله، ییگیتلك اورمقله.

آغریسز باش مزارده گرك.

آق آقچه قره گون ایچوندر.

آلما مظلومڭ آهنی، چیقار آهسته آهسته.

Aşağıdakilerden hangisi, verilen atasözlerinde dile getirilen konulardan biri <u>değildir</u>?

A) طوتوملیلق B) ظلم C) چالیشقانلق D) صبر E) جومردلك

2.

١-او ده ئولدیریله‌جگنی ویا زنجیره اورولارق هر یرده گزدیریله جگنی ویاخود یك کوچوك بر احتمال ایله ده اولسه باغیشلانابیله‌جگنی سویله دی.

٢-آلپ آرسلان اونڭله دوستلق قوراجغنی بیلدیره‌رك کندیسنی تسلّی ایتدی و یاننه اوتورتارق یاڭلیشلرینی آڭلاتدی.

٣-آلپ آرسلان یاره‌لی اولارق أوڭنه گتیریلن دییوژنه ناصل بر طاورانیش بکله‌دیگنی صوردی.

Numaralanmış cümlelerden bir paragraf oluşturulursa aşağıdaki sıralamalardan (sağdan sola) hangisi doğru olur?

A) ١، ٢، ٣ B) ٢، ١، ٣ C) ٢، ٣، ١ D) ٣، ١، ٢ E) ١، ٣، ٢

3.

بوینی بوکوك بر یتیم گوردیگڭ زمان اونڭ قارشیسنده کندی اولادیگڭ یوزینی أوپمه. یتیم آغلاینجه نازینی کیم چکر؟ أوفکه‌لننجه کیملر خوش گورور؟ آمان، دقّت ایت ده آغلاماسین؛ یتیم آغلادیغی زمان قوص قوجه عرش تیترر. اسیرگه‌یه‌رك اونڭ گوز یاشنی سیل، شفقتله یوزینڭ توزینی آل. اگر باشندن گولگه‌سی گیتدیسه اونی کندی گولگه‌ڭده بسله.

بن ده باشمی بابامڭ قوجاغنه یاصلادیغم زمانلر باشمده تاج واردی. وجودیمه بر سینك قونسه قاچ کیشینڭ گوڭلی پریشان اولوردی. اویسه‌که شیمدی دشمانلره اسیر دوشسه‌م دوستلرمدن کیمسه بڭا یار اولماز. یتیم چوجوقلرڭ دردینی بن بیلیرم. چونکه چوجوقلغمده بابام باشمدن گیتمشدی.

Bu metinden aşağıdakilerden hangisi <u>çıkarılamaz</u>?

A) یتیملره صاحب چیقیلمسی گرکدیگی

B) یتیم اولانلرڭ یتیم چوجقلرڭ دردینی آڭلادقلری

C) آننه و بابالرڭ کندی چوجوقلرینه ایلگی گوستریرکن یتیملرڭ یاننده داها دقّتلی طاورانمه لری

D) یتیم چوجوقلرڭ دیگر انسانلره گوره داها چوق دشمانلری اولدیغی

E) کیشینڭ باباسنڭ حمایه‌سنده‌کی گونلرینڭ أوزلمله آڭیلاجق زمانلر اولدیغی

4.

بر دیدیگگی
ایکی ایتمه‌یه‌یم دییه
أویله چیرپیندمکه
و سنی أویله سودم، سڭا
او قدر ایصیندمکه
اوصانمادم، یورولمادم، چکینمه‌دم.

گون اولدی قیردڭ،
اینجینمه‌دم.
ایلك اوپونجاغڭ
بن اولدم یاوروم،
صوڭ اویونجاغڭ
بن اولدم!

Bu şiirde üzerinde söz söylenen temel duygu aşağıdakilerden hangisidir?

A) چوجوقلر

B) چوجوقلر و اویونجاقلر

C) انسان سوگیسی

D) حیاتڭ زورلقلری

E) آننه شفقتی

B.

أوچ آرقداش اكمكلرى سوته طوغرايوب ييمكدەدرلر. خواجه ايله بريسى سوته اكمك طوغرامقله مشغولدر. ديگرى ايسه توم اخطارلرينه رغماً بونلرك طوغراديغى اكمگى قاشيق قاشيق آتيشديرمقدەدر. نهايت خواجه قيزار، سوته اكمك باصديغى ألندەكى كيچەيى 'يا ستّار!' دييەرك حريفك قفاسنه اينديرير. آدم آنندە موص مور كسيلوب اورايه ييغيلى ويرر.

ايى زمان گچدكدن صوڭره سفره طوپلانير، ضيافت صوڭه ايرر. خواجه آدمك صومورتقان بر يوزله صوصمش اولديغنى گورنجه صوك درجه حيرتله شويله دير:

— نه طوغرار، نه باصار، نه ألنى چاناقدن كسر؛ بر كيچه اورورسەڭ ايشته بويله كوسر.

Bu metinle ilgili aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" işareti koyunuz.

( ) نصرالدّين خواجه فقرەلرى كولتور دگرلريمزدندر.

( ) متندەكى اخطار كلمەسى ياشلى آڭلامنه گلمكدەدر.

( ) ستّار اللّهڭ گوزل اسملرندن اولوب چوقجه أورتن، گيزلەين معناسندەدر.

( ) فقرەنڭ قونوسى ايى آرقداش سچيمنڭ أونميدر.

C. Metinde boş bırakılan yerleri, parantez içinde verilen uygun ifadelerle (okunuşlarını yazarak) doldurunuz.

(چكردم، بويننه، هيچ بر شى، قورديغم، بوتون، باقڭ، أوه، صوصمەيى، صوڭسزه)

بر گون ________ أوگرندم. أويله بر صوصدمكه بلكه ________ قدر صوصاجقدم. چونكه صوصمق بنم كوچوجك دنيامده بابامله ________ ايلتيشيم طرزيدى.

شيمدى ________، آڭلاتايم. بابام آقشاملرى ________ يورغون دونردى. بن ________ گون أوده صيقيلير، اونڭ گليشنى ايپله ________. داها او قاپيدن گيرر گيرمز همن ________ آتيلير و اونڭله اوينامق ايستردم. بابام صاريلير، أوپر و داها بن ________ آڭلامادن "هادى اوطەكه گيت!" ديردى.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Atasözlerinin millî ve manevi değerlerin aktarılmasındaki rolü nedir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.
2. Metinleri daha iyi anlamak ve anlamlandırmak için neler yapılması gerekir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

6. ÜNİTE

HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)

6.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesindeki Matbu Harfleri Yazma
6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

6.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesindeki Matbu Harfleri Yazma

Hazırlanalım

İlkokulda yazmayı öğrenirken ne tür çalışmalar yapmıştınız?

Bir insan, okuma ve yazmayı ne kadar zamanda öğrenebilir?

İnceleyelim-Yazalım

Aşağıda gölgeli yazıyla verilmiş harfleri, üzerinden geçerek yazınız. Harfleri yazarken yazılış yönlerine dikkat ediniz.

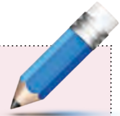
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب
پ	پ	پ	پ	پ	پ	پ
ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج	ج	ج	ج
چ	چ	چ	چ	چ	چ	چ
ح	ح	ح	ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ	خ	خ	خ
د	د	د	د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز	ز	ز	ز
ژ	ژ	ژ	ژ	ژ	ژ	ژ
س	س	س	س	س	س	س
ش	ش	ش	ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص	ص	ص	ص
ض	ض	ض	ض	ض	ض	ض
ط	ط	ط	ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظ	ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع
غ	غ	غ	غ	غ	غ	غ
ف	ف	ف	ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق	ق	ق	ق
ك	ك	ك	ك	ك	ك	ك
گ	گ	گ	گ	گ	گ	گ
ڭ	ڭ	ڭ	ڭ	ڭ	ڭ	ڭ
ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل
م	م	م	م	م	م	م
ن	ن	ن	ن	ن	ن	ن
و	و	و	و	و	و	و
ه	ه	ه	ه	ه	ه	ه
لا	لا	لا	لا	لا	لا	لا
ی	ی	ی	ی	ی	ی	ی

İnceleyelim

Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin bitişik yazılmış şekillerini inceleyiniz.

ثثث	تتت	پپپ	ببب	ا ا ا
د د د	خخخ	ححح	چچچ	ججج
سسس	ژ ژ ژ	ز ز ز	ر ر ر	ذ ذ ذ
ظظظ	ططط	ضضض	صصص	ششش
ككك	ققق	ففف	غغغ	ععع
ننن	ممم	للل	ڭڭڭ	گگگ
	ييي	لا لا لا	ههه	و و و

Yazalım

Aşağıda gölgeli yazıyla verilmiş harfleri, başlangıç ve bitiş yönlerine dikkat ederek örneklerdeki gibi yazınız.

ححح ححح ححح ححح ححح	ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا ااا
خخخ خخخ خخخ خخخ خخخ	ببب ببب ببب ببب ببب ببب ببب
د د د د د د د د د د د د د د د	پپپ پپپ پپپ پپپ پپپ پپپ پپپ
ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ	تتت تتت تتت تتت تتت تتت تتت
ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر	ثثث ثثث ثثث ثثث ثثث ثثث ثثث
ز ز ز ز ز ز ز ز ز ز ز ز ز ز ز	ججج ججج ججج ججج ججج
ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ ژ	چچچ چچچ چچچ چچچ چچچ

سسس سسس سسس سسس سسس	ككك ككك ككك ككك ككك
ششش ششش ششش ششش ششش	گگگ گگگ گگگ گگگ گگگ گگگ
صصص صصص صصص صصص	ڭڭڭ ڭڭڭ ڭڭڭ ڭڭڭ ڭڭڭ ڭڭڭ
ضضض ضضض ضضض ضضض	للل للل للل للل للل للل للل للل للل
ططط ططط ططط ططط ططط ططط	ممم ممم ممم ممم ممم ممم ممم ممم ممم
ظظظ ظظظ ظظظ ظظظ ظظظ ظظظ	ننن ننن ننن ننن ننن ننن ننن ننن ننن
ععع ععع ععع ععع ععع ععع ععع	و و و و و و و و و و و و و و و
غغغ غغغ غغغ غغغ غغغ غغغ غغغ	ههه ههه ههه ههه ههه ههه
ففف ففف ففف ففف ففف ففف	لا لا لا لا لا لا لا لا لا لا لا لا
ققق ققق ققق ققق ققق ققق ققق ققق ققق	ييي ييي ييي ييي ييي ييي ييي ييي

Yazalım

Aşağıda birleşik şekilleriyle verilen harfleri üzerinden geçerek yazınız.

ااا ابيات نجا هطات كلا ألما

بيت ثبا بتب پابث بجخ فبق بهى سبتب شص ضطب

ججحخ جاب پجث حجخ دچج هجى

ددذ داب دبپ خدذرزد شدص سطد لگد

ررز راب ترپ رزژ درد سشر كگر

سسش ساب شج چسج خرس ضشش

صصض صبا حصا خدص سشص

طططظ طچح چطخ دذط شصط

ععغ عچح عاخ دعذ شعص عظغ

ففقف فحخ عفغ ففقف منفق

ككگك كاپ كڭل جچكك قهگ

لللل لڑس لاپ تلث جحل گلل

ممم ما مچح امب پمت ثجم خمچ

ننن نات پنث جچن رزن نضطن

ووو واپ یوث شوص جچو هو

ههه هاپ تهث جهچ حخه وهه

ییی یاپ تیث دیذ جچی طضی هیـ

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (152. sayfa) "Yazalım" etkinliğini yapabilirsiniz.

Okuyalım-Yazalım

Aşağıda verilen harfleri örnekteki gibi birleştirerek yazınız.

(Kırmızıyla gösterilmiş harfler, kendinden sonraki harfle birleşmeyen harflerdir.)

ق ا ر ت و ن	پ ر د ه	ص ی ج ا ق	ك د ی
....	....	....	كدی ....
گ ل ه ن ك	گ و چ	ف ا ر ه	ج ك ت
....	....	....	....
ی ت ه ن ك	س س ل ی	ب ا ر د ا ق	ص ا غ لا م
....	....	....	....

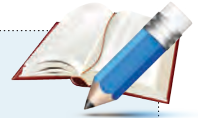

6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

Hazırlanalım

- Okuryazar olmakla sadece okur olmak arasında ne gibi farklılıklar söz konusudur? Düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Bir dili bildiğiniz, konuştuğunuz hâlde bu dille herhangi bir şey yazamazsanız ne gibi bir eksiklik olur?

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tablolarda gölgeli yazıyla verilmiş kelimeleri okuyup yazınız.

Tablo 1

پاشا	ماما	يايا	ماصا	داها	بابا
يازار	خرمان	باشاق	بال	چاى	چام
چاپراز	يانار طاغ	ياناشاماز	ياپاماز	ياقالا	باشلا
صاقلاما	چاپاق	باش	باشاران	بايراق	خاقان
قايا	صاپان	قاباق	يازاماز	باقار	چاتما
ياتاق	چاقال	صاقال	قازانچ	صاواش	چاناق
قايناق	پاراغراف	صارماش	قاصناق	پارلاق	طاقلا
آناختار	آووقات	آپارتمان	آياق	آق	آل

Tablo 2

تپه	دره	ننه	دده	تازه	نانه
آرابه	چانطه	لامبه	باجه	قاصه	لاله
صاندالیه	کستانه	کیپچه	سرچه	قاناریه	بادانه
پاچاوره	باراقه	چاره	باشقه	آنتیقه	آقچه
مارقه	نه‌دن	یانده	نره‌ده	نه چاره	پاسته
بزلیه	کلیچه	دسته	آننه	صالچه	بالطه
بینه	سوه‌جن	کرپه‌تن	گله‌نك	دژه‌نه‌ره	کرسته
أتك	ألك	أگه	أل	أركك	أو

Tablo 3

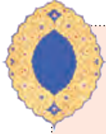
بالون	قورتولوش	ئولوم	كوچوك	بويوك	بو
سوزولوش	ياغمور	صولونوم	چابوق	چوق	چوجوق
اوچوروم	قورو	اودون	كومور	طوپراق	قونوشويور
أورمك	أوزگون	اوروچ	بولونسون	كوتوك	بوتون
صوص	بويله	اويله	أورنك	أوزوم	اوزون
قورومق	كولمك	اويقو	اومورغه	صوڭوچ	صور
صوسام	صامسون	طولوم	فونوغراف	تلهفون	فوطوغراف
دوزگون	طوغله	كوسه	پوصه	صوغان	صوڭره

Tablo 4

باشاريلى	ايمانلى	سيورى	يالديزلى	ييلديز	يازى
صاريق	صيغيناق	ديريليش	آراشديريجى	چاليشقان	باريشجى
سيويل	ديريليش	گميجى	بيليم دالى	ديل بيلگيسى	بيلگى صايار
أكشى	ايش بيلير	تيلكى	بيندير	ييقيلير	بيلديرى
ايليشيك	ايليق	ايليك	بيلييور	يازييور	ييمك
سيلكى	ييرتيق	كيتديگڭز	ايپ اينجه	ايلك	ايشيقلى
صيزى	كيرچ	كيره‌ميت	كيمياگر	كيرلى	ايشلك
صيقينتى	ياريم	بيچيم	فيچى	كيرپي	كيراز

Bakarak Yazalım

Boş bırakılan yerlere aşağıdaki kelimeleri -üst satırdaki şekline bakarak- yazınız.

دده	بابا	آننه	أو
....	....	....	....
چوجوق	صيره	اوقول	بايراق
....	....	....	....
چاتال	بيچاق	چاناق	بارداق
....	....	....	....
يورغان	دولاپ	قولتوق	پرده
....	....	....	....
فيرين	اوجاق	سوپورگه	تلهفون
....	....	....	....
آنقره	استانبول	قاناريه	قونيه
....	....	....	....
بتول	مريم	احمد	سليم
....	....	....	....

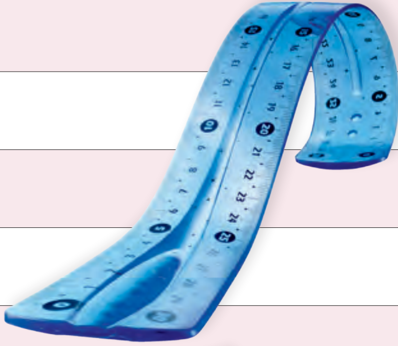

Bakarak Yazalım

Boş bırakılan noktalı alanlara aşağıdaki cümleleri -üst satırdaki şekline bakarak- yazınız.

اوقو، ياراداڭ ربّنڭ آديله!
....
آق آقچه قره گون ايچوندر.
....

أگرى جدولدن طوغرى چيزگى چيقماز.

....

أيي انسانلر، أيي آتلره بينوب گيتديلر.

....

كتاب، انسانى؛ انسان ده دنيايي دگيشديرر.

....

گوزل گورن گوزل دوشونور.

....

ربّم قولايلاشدير زورلاشديرما؛ خيرليسيله تمامنه أردير.

....

او راضى اولسه بوتون دنيا كوسسه اهمّيّتى يوق.

....

دوانڭ أڭ خيرليسى قرآندر.

....

كورلر چارشيسنده آيينه صاتما، صاغيرلر چارشيسنده غزل آتما.

....

هر سوزڭ طوغرى اولملى فقط هر طوغرىيى سويله‌مك طوغرى دگل.

....

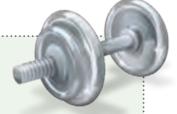

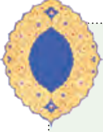
Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (154. sayfa) "Yazalım" ve "Cümle Yazalım" etkinliklerini yapabilirsiniz.

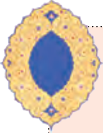
Kendimizi Deneyelim

Aşağıda belirtilen isimlerin Osmanlı Türkçesiyle yazılışlarını, öğretmeninizin veya yardımcı kaynakların yardımıyla öğrenip noktalı alanlara yazınız.

Adınız: .... Babanızın adı: ....

Soyadınız: .... Doğum yeriniz: ....

Annenizin adı: .... Başkentimiz: ....

İnceleyelim-Yorumlayalım

Aşağıdaki Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış hüsnühat örneklerini okuyup inceleyiniz. Yazı örneklerinin güzelliğine (harflerin dizilişi ve uyumu, derinlik, çekicilik, zarafet ve renklerin uyumu vb.) ilişkin görüşlerinizi belirtiniz.

"Bu da geçer yâ Hû"

"Bu da geçer yâ Hû"

"Edeb yâ Hû"

"Hiç"

"Edeb yâ Hû"

"Hoş gör"

Okuyalım-Yorumlayalım

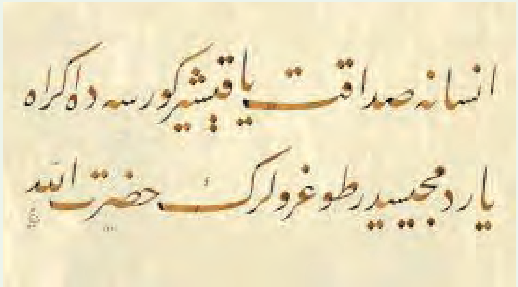
Aşağıda verilen hüsnühat örneklerini okuyup inceleyiniz ve örneklerdeki sözlerin güzelliğine (etkileyicilik, özlülük, derin anlamlılık, düşündürücülük, geçerlilik vb.) ilişkin görüşlerinizi belirtiniz.

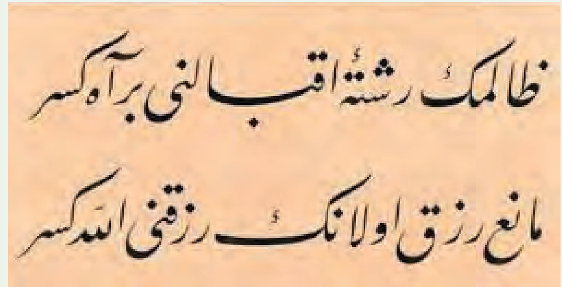
(Fukara kalbine her kim dokuna,
Dokuna sinesi Allah okuna.)

(Dünya madem fânidir.
Değmiyor alaka-i kalbe.)

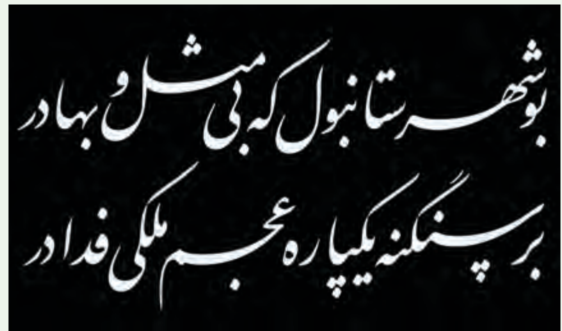
(İnsana sadakat yakışır görse de ikrah
Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah.)

(Zalimin rişte-i ikbalini bir ah keser
Mâni-i rızk olanın rızkını Allah keser.)

(Din hayatın hayatı, hem nuru, hem esası;
İhya-yı din ile olur bu milletin ihyası.)

(Bu şehr-i Stanbul ki bi-misl ü bahadır
Bir sengine yekpare Acem mülkü fedadır.)

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Be, sad, kaf, cim ve mim harflerinin ortadaki yazılış biçimleri seçeneklerden hangisinde alfabetik sırayla (sağdan sola) ve doğru olarak verilmiştir?

A) ـقـ، ـجـ، ـصـ، ـبـ، ـمـ B) ـبـ، ـجـ، ـصـ، ـقـ، ـم C) ـبـ، ـصـ، ـقـ، ـجـ، ـمـ

D) ـبـ، ـجـ، ـصـ، ـقـ، ـمـ E) بـ، جـ، صـ، قـ، مـ

2. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde, "uçurum" kelimesinin Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılışı doğrudur?

A) اوچوروم B) اچورم C) اوچوريم D) اوچورورم E) عوچوروم

3. "Dinleyen, söyleyenden daha iyi anlar." cümlesinin Osmanlı Türkçesiyle yazılışı, aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) دينله‌ين، صويله‌يندن داها أيي آنلار.

B) ديڭلاين، سويلايندن داها أيي آڭلار.

C) ديڭله‌ين، سويله‌يندن داها أيي آڭلار.

D) طيڭله‌ين، سويله‌يندن داها أيي آڭلار.

E) ديڭله‌يك، سويله‌يڭدك داها أيي آڭلار.

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

( ) Osmanlı Türkçesi alfabesi sağdan sola doğru yazılır.
( ) Ye harfi sadece ı ve i ünlülerinin işaretlenmesinde kullanılır.
( ) Je harfi kendinden sonraki harfle birleşmez.
( ) Hüsnühat eserlerinde estetik kaygı gözetilmez.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Osmanlı Türkçesi alfabesinde .... adet harf vardır.
2. Osmanlı Türkçesinde ünlülerin işaretlenmesinde kullanılan harfler ....., ..., ... ve ..... dir / dır.

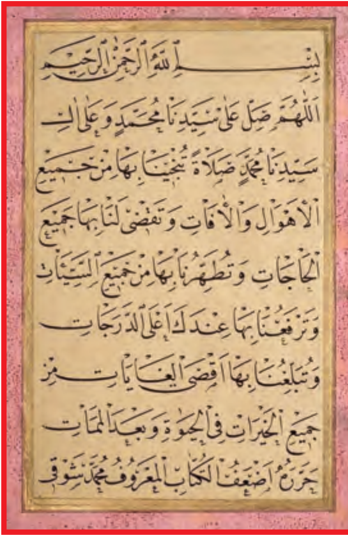
D. Aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. "Yapan bilir, bilen konuşur." cümlesini Osmanlı Türkçesi alfabesiyle defterinize yazınız.
2. Osmanlı Türkçesi alfabesinin estetik yönüyle ilgili görüşlerinizi söyleyiniz.

Okuma Metni

GÜZEL YAZI ÜZERİNE

Sülüs

Nesih

Talik

Hüsnühat, kelime olarak "güzel yazı" anlamına gelmektedir. Istılah olarak ise İslam yazısının estetik endişelerle birlikte yazılması manasına gelir.

Arap yazısı başlangıçta çok iptidai olduğu gibi hareke ve birbirine benzeyen harf şekillerini ayıran noktalardan da mahrumdur. Bütün bunlar Arap yazısına sonradan ilave edilmiştir. İlk iki asırda yazının imla gelişimi üzerinde durulmuş ancak ondan sonra estetik yapısıyla ilgili gelişmeler başlamıştır.

Aslında başlangıcından itibaren yazı estetiği üzerinde çalışmalar yapılmış, basit de olsa birtakım kaideler konmuştur. Hz. Ali kâtibine, "Mürekkebini karıştır, kalemin ucunu uzun tut, satırlar arasında tenasübe riayet et." demek suretiyle yazı ile alakalı ilk estetik kaideleri beyan etmiştir. Estetik kaidelerine dikkat edilerek yazılmış bir yazı, aynı zamanda doğru ve okunaklı bir yazı anlamına da gelir.

"Allah güzeldir ve güzeli sever." mealindeki kutsi hadis, insanın eşyaya bakış açısının ne olması gerektiğini ortaya koyan güzel bir tespittir. İnsan hayatında var olan her şeyin güzel olmasına dikkat gösterilmesi, şuurlu insan için gerekli bir hedeftir. Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygambere ait her türlü hususun tespiti, güzel sözlerin insanlara yazı ile aktarılmasında kullanılan yazıya da metin kadar özen gösterilmesi Müslümanların hedeflerinden olmuştur.

Aslında güzel yazıda, sözün güzelinin kullanılması, Osmanlı yazı sanatındaki estetiğin ana unsurunu oluşturmuştur. Genellikle cami ve mescit giriş kapılarına, **"Oraya güven içinde esenlikle girin."** ve **"Selam size, hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin."** mealindeki ayetler, içerilere ise Kur'an ve hadislerden güzel nasihatler müminlerin nazarına verilir. Bu bazen **"Ölünceye kadar Rabbine kulluk et."**, **"Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur."** mealinde ayetler

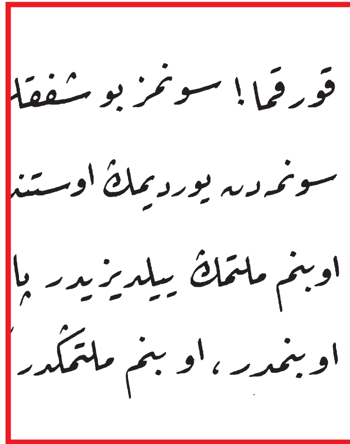

bazen de **"Vaktinde kılınan namaz, ana babaya iyilik ve cihat, Allah'a en sevimli gelen ibadetlerdendir."**, **"Zamanında namaz kılmaya gayret edin."**, **"Ölmeden tövbeye gayret edin."** mealindeki hadisler, bazen de kelimeitevhit, kelimeişehadet olurdu. İsm-i celal, ism-i nebi, ciharyâr-ı güzin ile Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin isimleri cami ve mescitlerin mutlaka bulunması gereken hüsnühat levhalarıdır.

Osmanlıda evlerin girişine Cenabıhakk'ın isimlerinden "Ya Hafız: Ey Koruyucu" konulması güzel bir gelenekti. Aynı şekilde evlerin içine Hz. Peygamberin fiziki ve ahlaki vasıflarından bahseden hilye-i şerif asılması bir anane hâlini almıştı. Bu hilyenin, haneyi ve halkını musibetlerden uzak tuttuğu inancı yaygındı.

Yazı, başlangıcından itibaren, nesilden nesile büyük bir dikkat ve gayretle geliştirilerek güzel sanatlar seviyesine yükseltilmiştir. Daha Abbasiler zamanında İbn Mukle (ö. 328/940) isimli sanatkâr, harf şekillerini belli ölçülere bağladı. Yazıyı düzene koyarken nokta, elif ve daireyi ölçü olarak aldı. Noktayı harflerin boyu, elifi dik harflerin boyu, daireyi ise çanak şeklindeki harflerin genişliği için ölçü olarak koydu. Böylece aklam-ı sitte denilen altı çeşit yazıyı (sülüs, nesih, reyhani, muhakkak, tevkii ve rıkaa') ölçü içerisine alıp düzene soktu. Osmanlı yazı sanatında bir harfin diğer harfe olan nispeti, satırda duruşu, meyli ve kalemin cereyanı estetik unsurlarını oluşturur. Bunun yanında kâğıdın rengi, mürekkebin tonu, sayfaların düzeni bu estetiği tamamlayan hususlardır. Özellikle celi yazıda istif öne çıkmaktadır. Yazıyı oluşturan harflerin dağılımı, yani espas, leke dağılımı yazının can damarını oluşturmaktadır. Yazıda harfin okuyuşu bozmayacak yere, gözü rahatsız etmeyecek şekilde yerleştirilmesi, bunun yanında harfin ölçüsünde olması estetik kurallardandır. Bütün bu hususları Osmanlı hattatlarının meydana getirdikleri eserlerde görmek mümkündür. Bunun için İstanbul'da tarihî mekânları gezerken dikkatli olmak yeterli olacaktır.

Süleyman Berk, Standard Dergisi
(Düzenlenmiştir.)

Rika

Reyhani

Muhakkak

2. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Kazanımlar	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harfleri adlarıyla okur. Harflerin; kelimenin başında, ortasında ve sonunda aldıkları şekilleri tanır. Kendinden sonraki harflere birleşmeyen harfleri ayırt eder. Rakamları ve noktalama işaretlerini tanır.
Beklenen Performans	Araştırma, İş birliği, Planlı Çalışma
Süre	1 Hafta
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Performans Görevi Konusu

Sizden, Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harflerin müstakil (tek başına), başta, ortada ve sonda yazılışlarının yer aldığı; rakamlar ve noktalama işaretlerini de içeren, uygun yerlerde sergilenebilecek bir tablo hazırlamanız beklenmektedir.

Hazırlayacağınız tabloda;

1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harflerin müstakil biçimlerine, başta, ortada ve sondaki yazılışlarına yer verilmelidir.
2. Kendinden sonra birleşmeyen harfler belirtilmelidir.
3. Osmanlı Türkçesi alfabesinde kullanılan rakamlara yer verilmelidir.
4. Osmanlı Türkçesinde kullanılan noktalama işaretleri tanıtılmalıdır.

Performans Görevini Hazırlarken Dikkat Etmeniz Gerekenler

1. Performans görevini hazırlamak için sınıfınızdan grup hâlinde çalışabileceğiniz arkadaşlar belirlemelisiniz.
2. Çalışmalarınızı, verilen süre içinde bitirebilecek ve okulda sergileyebilecek şekilde bir planlama yapmalısınız.
3. Grup üyeleri olarak kendi aranızda çalışma sürecinde üstleneceğiniz sorumlulukları belirlemelisiniz.
4. Tablodaki harfleri, rakamları ve noktalama işaretlerini hazır görsel malzemeler kullanarak veya kendiniz yazarak hazırlayabilirsiniz.
5. Çalışmalarınızın görselliğini güçlendirmek için süsleme yapabilirsiniz.
6. Çalışmanızı okuldaki arkadaşlarınızın görebileceği bir yerde sergilemelisiniz.
7. Çalışmalarınızı en geç .../.../20... tarihine kadar bitirmelisiniz.

Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı			
Nitelikler	**Geliştirilmeli (1)**	**İyi (2)**	**Mükemmel (3)**
Araştırma	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harfler, rakamlar ve noktalama işaretlerine ait uygun görsellere yer verilmemiştir.	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harfler, rakamlar ve noktalama işaretlerine ait uygun görsellere kısmen yer verilmiştir.	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harfler, rakamlar ve noktalama işaretlerine ait uygun yeterli düzeyde görsellere yer verilmiştir.
İçerik	Osmanlı Türkçesindeki harfler, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları; rakamlar ve noktalama işaretleri uygun şekilde verilememiştir.	Osmanlı Türkçesindeki harfler, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları; rakamlar ve noktalama işaretleri kısmen verilmiştir.	Osmanlı Türkçesindeki harfler, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları; rakamlar ile noktalama işaretleri eksiksiz ve başarılı bir şekilde verilmiştir.
Görsellik	Hazırlanan tablo ilgi çekici değildir. Harf, rakam ve noktalama işaretlerinin görselleri özenle hazırlanmamıştır.	Hazırlanan tablo kısmen ilgi çekicidir. Harf, rakam ve noktalama işaretlerinin görselleri gelişigüzel hazırlanmıştır.	Hazırlanan tablo ilgi çekicidir. Nitelikli görseller kullanılmış; harf, rakam ve noktalama işaretlerinin görselleri özenle hazırlanmıştır.

5. ÜNİTE PROJE GÖREVİ

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Ünite Adı	Osmanlı Türkçesiyle Yazılmış Kolay Metinler
Beklenen Performans	Araştırma, Okuma, Yorumlama ve Lügat Kullanma.
Süre	2 Ay
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Proje Konusu

Sizden, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış matbu metinlere ulaşmanız, bunları okuyup incelemeniz, incelediğiniz metinlerdeki anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını Osmanlı Türkçesi lügatlerinden bulup kelime defteri oluşturmanız ve bu metinlerin özetini çıkararak bir sunum hazırlamanız beklenmektedir.

Hazırlayacağınız sunuda;

1. İncelediğiniz metinlerin fotoğraflarına veya fotokopilerine,
2. Metinlerden bazı bölümlerin bugünkü alfabeye aktarılmış biçimlerine,
3. Metinlerde anlamını bilmediğiniz kelimelerin (kelime defterinizden) anlamlarıyla verildiği bir bölüme,
4. Metinlerin özetlerine yer verilmelidir.

Proje Görevini Hazırlarken Dikkat Etmeniz Gerekenler

1. Sunu için en az üç metin belirleyiniz.
2. Metinler şiir, biyografi, makale, hikâye, mektup, fıkra, hatıra ve kıssa türlerinden biri olabilir. Üç metne ait fotoğraf veya fotokopileri temin ediniz.
3. Belirlediğiniz metinleri okuyunuz.
4. Sunuda kullanmak üzere seçtiğiniz metinlerin bir bölümünü bugünkü alfabeyle yazınız.
5. Anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını Osmanlı Türkçesi lügatlerinden bulup sözlük oluşturunuz.
6. Metinlerin özetini çıkarınız.
7. Metinlerin ulaşıldığı kurum, yer veya kişiler hakkında bilgi toplayınız.
8. Elde ettiğiniz bilgileri (metinlerin fotoğrafları veya fotokopileri; metinlerin okunuşları ve özetleri) düzenleyerek sununuza ekleyiniz.
9. Sunumu yaparken verilen bilgileri görsel materyallerle (metinlerin elde edildiği kurum, yer ve kişilerin fotoğrafları) destekleyiniz.
10. Sunumunuzu …/…/20… tarihinde yapacak şekilde hazırlıklarınızı tamamlayınız.

Proje Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı			
Nitelikler	**Geliştirilmeli (1)**	**İyi (2)**	**Mükemmel (3)**
Araştırma	Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yeterli sayıda matbu metne ulaşılamamıştır.	Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yeterli sayıda matbu metne kısmen ulaşılmıştır.	Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yeterli sayıda matbu metne ulaşılmıştır.
İçerik	Amaca uygun metinler seçilememiştir. Metinler bugünkü alfabeye başarılı bir şekilde aktarılamamıştır. Bilinmeyen kelimelerin anlamıyla ilgili bölüm gelişigüzel hazırlanmıştır. Metinler, güzel bir şekilde özetlenememiştir.	Büyük oranda amaca uygun metinler seçilmiştir. Metinlerin bugünkü alfabeye aktarımı kısmen başarılıdır. Bilinmeyen kelimelerin anlamıyla ilgili bölüm kısmen yeterlidir. Metin özetleri tam anlamıyla başarılı sayılmaz.	Metinler amaca uygun, başarılı bir şekilde seçilmiştir. Metinler bugünkü alfabeye başarılı bir şekilde aktarılmıştır. Bilinmeyen kelimelerin anlamıyla ilgili bölüm çok güzel hazırlanmıştır. Metinler, başarılı bir şekilde özetlenmiştir.
Görsellik ve Sunum	Sunuda görsel materyal kullanılmamıştır. Dinleyicilerle iletişim kurulamamıştır. Doğru ve etkili bir beden dili kullanılmamıştır. Sunuda kullanılan anlatım akıcı değildir.	Sunu, yeteri kadar görsel materyallerle desteklenmiştir. Dinleyicilerle iletişim kısmen kurulabilmiştir. Tam anlamıyla doğru ve etkili bir beden dili kullanılamamıştır. Sunuda kullanılan anlatımın akıcılığında sorun vardır.	Sunu, zengin görsel materyallerle desteklenmiştir. Dinleyicilerle iletişim başarılı bir şekilde kurulmuştur. Doğru ve etkili bir beden dili kullanılmıştır. Sunuda kullanılan anlatım, akıcı ve ilgi çekicidir.

6. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Kazanımlar	Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazma çalışmaları yapar. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki estetik yönü fark eder.
Beklenen Performans	Araştırma, Beceri
Süre	2 Hafta
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Performans Görevi Konusu

Sizden, geçmiş dönemlerde yaşamış sanat, edebiyat, bilim veya siyaset alanında meşhur olmuş kişilerin topluma mal olmuş veciz sözlerini tespit etmeniz ve bunları Osmanlı Türkçesi alfabesiyle renkli kartonlara yazıp sınıfınızın ve okulunuzun görünür yerlerinde sergilemeniz beklenmektedir.

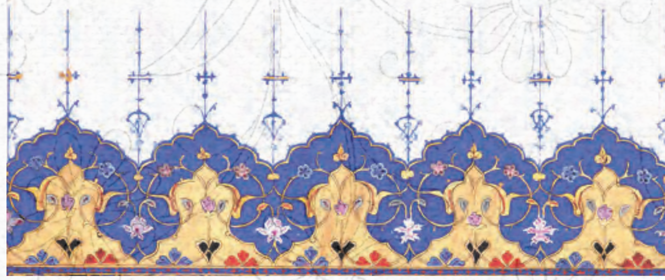
Performans Görevini Hazırlarken Dikkat Etmeniz Gerekenler

1. Kartonların eşit ebatta olmasına ve üzerine yazılacak yazıların okunur ve dikkat çekici olmasına özen göstermelisiniz.
2. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazdığınız sözlerin okunuşlarını da uygun bir bölüme, görünür şekilde yazmalısınız.
3. Ders öğretmeninden konuyla ilgili size rehberlik yapmasını isteyebilirsiniz.
4. Çalışmalarınızı, verilen süre içinde bitirebilecek ve okulda sergileyebilecek şekilde bir planlama yapmalısınız.
5. Çalışmalarınızı okuldaki arkadaşlarınızın görebileceği bir yerde sergilemelisiniz.
6. Performans görevinizi en geç …/…/20… tarihine kadar bitirmelisiniz.

Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı			
Nitelikler	**Geliştirilmeli (1)**	**İyi (2)**	**Mükemmel (3)**
Araştırma	Güzel sözlerin seçilmesine dikkat edilmemiş, yeteri kadar söze yer verilmemiştir.	Güzel sözlerin seçilmesine büyük oranda dikkat edilmiştir. Yeteri kadar söze yer verilmemiştir.	Güzel sözlerin seçimi çok başarılıdır. Yeteri kadar söze yer verilmiştir.
İçerik	Sözlerin yazımı için yeterli çalışma yapılmamıştır. Yazım hataları vardır.	Sözlerin yazımı için istenilen düzeyde çalışma yapılmamıştır. Kısmen yazım hataları vardır.	Sözlerin yazımı için yeterli çalışma yapılmış, gerekli yardımlar alınmıştır. Yazım hataları bulunmamaktadır.
Görsellik ve Sunum	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin yazımında başarılı olunamamıştır. Görsellik beklenilen düzeyde değildir.	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin yazımında kısmen başarılı olunmuştur. Görsellik, orta düzeydedir.	Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin yazımı çok başarılıdır. Görsellik ilgi çekicidir.

EK ETKİNLİKLER

Ünite 1

Fotoğraflar Konuşuyor

Üç grup oluşturunuz. Gruplar arasında, bulunduğunuz ildeki Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri, eski mezar taşı ve kitabelerini ve Osmanlı Dönemi'ne ait mimari eserlerin üzerindeki yazıları araştırıp fotoğraflamak üzere iş bölümü yapınız. Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çektiğiniz fotoğrafları sınıfça yorumlayınız ve bunları sınıf panosunda sergileyiniz.

Tanıyalım

Osmanlı mezarlıkları ve mezar taşları dün olduğu gibi bugün de herkesin ilgisini çekmektedir. Çünkü bu mezarlıklar, endamlı servileri, rengârenk çiçekleri ve sanat şaheseri taşlarıyla insana huzur veren mekânlardır. Eski mezarlıklarımızda ölümün, insana ürperti veren soğuk yüzü görülmez. Osmanlı medeniyeti buraları birer "manevi istirahat bahçesine" çevirmiştir. Mezar taşı kitabeleri yapıları itibarıyla da sanat ve estetiğin konusu olmuşlardır. Çok ince taş işçiliği, çeşitlilik arz eden başlıkları, taşıdıkları edebî ifadeler ve yazı sanatının çok güzel örneklerini taşımaları onları önemli kılmıştır. Ayrıca kişi ile ilgili en doğru bilgiler mezar taşlarından elde edilmiştir. Mesela, Sicill-i Osmani müellifi Mehmed Süreyya kitabını telif ederken büyük ölçüde mezar taşlarından faydalanmıştır.

...

Hayatın her safhasında gerçek güzelliği yakalama gayreti, mahallenin bu mezar köşesinin de estetikten nasiplenmesini sağlamıştır. Kadın mezar taşına ayrı bir güzellik, erkek mezar taşına ayrı bir özellik verilmiştir. Mezar taşına yazılan edebî ifadeler, düşürülen tarih mısraları, hayatı şuurla yaşamanın bir ifadesi olarak görülebilir. Mezardaki kişi ile ilgili bilgiler taşa kaydedilmiş; en doğru bilgiler taşa kaydedilerek sağlam bir kaynak oluşturulmuştur.

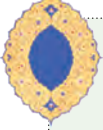
Mezarlıklar bir millet için yaşanılan yerin müzesi ve tapusu hükmündedir. Mezarlıklar, müze yanında önemli arşiv vesikalarıdır. Tarihte yaşamış birçok önemli şahısla ilgili bilgiler mezar taşı kitabelerinden öğrenilmektedir. Alman şairlerinden Heine'nin şu sözü ne kadar önemlidir: "Her mezar taşının altında bir dünya tarihi yatar."

Süleyman Berk, Zamanı Aşan Taşlar

Ünite 2

Harfler Kutuda

Aşağıdaki işlemleri sırasıyla yapınız.

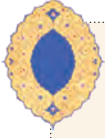
1. Harflerin başta, ortada ve sondaki şekillerini gösteren tablodaki harfleri inceleyiniz.
2. Sınıfça belirlediğiniz harfleri öğretmeninizin yardımıyla kâğıtlara ayrı ayrı kopya ediniz.
3. Harflerin bulunduğu kâğıtları katlayıp bir kutu içerisine atınız.
4. Kutudan çektiğiniz harflerin isimlerini söyleyiniz.

ـا، ء	ـا، ـئـ	ا، ئـ	ا، ء
ـب	ـبـ	بـ	ب
ـپ	ـپـ	پـ	پ
ـت	ـتـ	تـ	ت
ـث	ـثـ	ثـ	ث
ـج	ـجـ	جـ	ج
ـچ	ـچـ	چـ	چ
ـح	ـحـ	حـ	ح
ـخ	ـخـ	خـ	خ
ـد	ـد	د	د
ـذ	ـذ	ذ	ذ
ـر	ـر	ر	ر
ـز	ـز	ز	ز
ـژ	ـژ	ژ	ژ
ـس	ـسـ	سـ	س
ـش	ـشـ	شـ	ش
ـص	ـصـ	صـ	ص

ـض	ـضـ	ضـ	ض
ـط	ـطـ	طـ	ط
ـظ	ـظـ	ظـ	ظ
ـع	ـعـ	عـ	ع
ـغ	ـغـ	غـ	غ
ـف	ـفـ	فـ	ف
ـق	ـقـ	قـ	ق
ـك	ـكـ	كـ	ك
ـك	ـگـ	گـ	گ
ـڭ	ـڭـ	ڭـ	ڭ
ـل	ـلـ	لـ	ل
ـم	ـمـ	مـ	م
ـن	ـنـ	نـ	ن
ـو	ـو	و	و
ـه	ـهـ	هـ	ه
ـلا	ـلا	لا	لا
ـى	ـيـ	يـ	ى

Rakamları Kullanıyorum

a) Aşağıdaki çarpma ve bölme işlemlerini yapınız.

```
    ٥٤          ٨٦        ٤٦٥|١٥       ٤٨٨|٨
×   ٧١      ×   ٣٤           |            |
------      ------
........    ........
+ ......    + ......
------      ------
........    ........
```

b) Aşağıdaki sayıların okunuşunu alt satırdaki noktalı alanlara yazınız.

٥٠٥٧	١٠٠٢	٨٧٠	٩٤٣	٤٨٦
....	....	....	....	....

c) Aşağıda boş bırakılan yerlere anne ve babanızın telefon numarasını Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazınız.

Telefon | Yeni Numara

Annem

Babam

d) Aşağıdaki tabloda verilen tarihleri, bugünkü rakamlarla boş bırakılan yerlere yazınız.

١٩٦٠/٠٣/٢٣	٢٠٠١/١٢/٢٨	٥٧١/٠٥/٢٠	٢٠١٦/٠٩/١٩
....	....	....	....

Ünite 3

Eşleştirelim

Kutucuklarda verilen aşağıdaki ifadeleri okunuşlarıyla eşleştiriniz.

kirli	پرده
çatal	طوپراق
masal	كومور
perde	قاریش
kömür	چاتال
toprak	كیرلی
karış	ماصا

Okuyalım

Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış aşağıdaki kelimeleri okuyunuz.

قازان	پازار	چای	باق	ماصا
یاناشاماز	باشاران	صاچاق	بایراق	یارادان
ننه	پرده	تپه	دره	نه
چانطه	صالچه	كله بك	سرچه	كچه
گول	قویون	بویوك	سوز	چوق
صوڭ	سورگون	بورج	قویو	قوش
سیویل	ییلدیز	شیمدی	قیش	بیل
ژیلت	ییلدیریم	چیزگی	فیچی	صیوی

Ünite 4

Bulmaca Çözelim

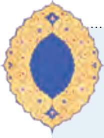

1. Aşağıdaki kelimeleri okuyup inceleyiniz.

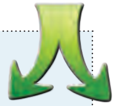
Çekim eki almış kelimeler	گونلر، گوزه، باشده، ایشدن، چایم، قوشلری، آرایاجق، گولگه‌سی، ألمز، صولری
Yapım eki almış kelimeler	صاغلق، صوجی، صوللا، یاردیملاش، سیلگی، سویندیر، قیریلابیلمه، مسلکداش، قرداش، ئولوملی

2. Aşağıdaki bulmacada çekim eki almış kelimeler soldan sağa, yapım eki almış kelimeler de yukarıdan aşağıya yerleştirilmiştir. Yukarıda verilen kelimelerin okunuşlarını kelime (kelime avı) tablosundan bularak işaretleyiniz.

Ş	Ö	A	Ü	G	Ö	Z	E	P	Y	K	H	F	Ş	O
L	L	E	V	S	E	İ	E	L	İ	M	İ	Z	T	Y
G	Ü	N	L	E	R	K	H	I	Y	S	F	G	J	A
U	M	K	B	V	J	A	R	A	Y	A	C	A	K	R
İ	L	K	B	İ	K	R	M	V	Ü	Ğ	D	Z	I	D
R	Ü	Ö	C	N	C	D	E	Ğ	İ	L	C	N	R	I
Ç	N	S	B	D	B	A	S	F	I	I	T	Ö	I	M
D	S	O	Ş	İ	D	Ş	L	C	F	K	O	P	L	L
S	U	L	A	R	I	S	E	İ	G	İ	Y	İ	A	A
S	C	L	İ	O	I	İ	K	Z	B	L	V	C	B	Ş
Z	U	A	R	K	Z	L	D	Ç	A	Y	I	M	İ	Ş
C	İ	Ş	T	E	N	G	A	E	V	C	Ö	H	L	İ
G	Ö	L	G	E	S	İ	Ş	B	A	Ş	T	A	M	G
İ	B	G	İ	S	K	U	Ş	L	A	R	I	İ	E	P

Sınıflandıralım

1. Aşağıdaki metni okuyunuz.
2. Metinden yapım veya çekim eki almış kelimeler bulunuz.
3. Bulduğunuz kelimeleri boş bırakılan yerlere okunuşlarıyla yazınız.

طوغانڭ قازلرى قره يه دعوت ايتمه سى

قازلر صوده نازلى نازلى يوزه رك گزينييور، ييه جك طوپلايارق تهلكه لردن اوزاق ياشييورلردى. بونى گورن بر طوغان قوشى اونلرى قره يه دعوت ايدرك،

– قازلر، نيچون أويله صويڭ اورته سنده گزينوب طورويورسڭز؟ قره يه گللڭ، بو راده يشيل چاييرلر، رنكلى چيچكلر، بول دانه لى لذّتلى أكينلر وار. صودن چيقڭ، بو نعمتلردن فائده لانڭ، كنديڭزه يازيق ايتمه يڭ، ديدى.

عقللى بر قاز اوڭا جواب ويردى:

– أى طوغان، أيي دييورسڭ، خوش دييورسڭ ده صو بزم قلعه مزدر، بزى قورور. صودن چيقارسه ق بيڭ بر تهلكه يه معروض قاليرز. قيرلرڭ يشيل چمنلرى، رنكلى چيچكلرى، أكينلرى سنڭ اولسون، صويمز بزه يتر.

مولانا (دوزنلنمشدر.)

(شفيق جان، مثنوى ترجمه سى)

Yapım eki alan kelimeler	Çekim eki alan kelimeler
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

Herkes Yerine

(Aşağıdaki kelimeler öğretmen tarafından yazılarak bir kutuya konulur.) Kutudan çektiğiniz kelimelerle atasözü, deyim ve özdeyişler oluşturunuz.

Atasözleri:

Deyimler:

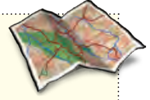

Özdeyişler:

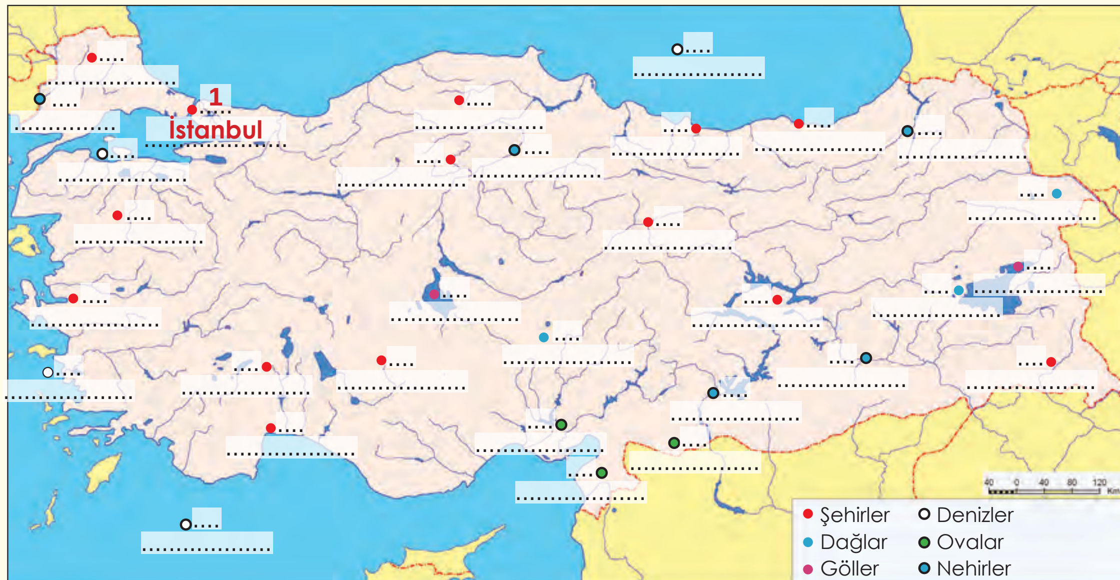

Harita Oluşturalım

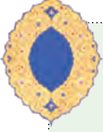

Aşağıdaki şehir, dağ, nehir, ova, göl ve deniz isimlerinin Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış şekillerini inceleyiniz. Bu kelimelerin yanındaki numaraları haritadaki uygun yerlere bugünkü Türk alfabesiyle örnekteki gibi yazınız.

(1) استانبول
(2) ازمير
(3) آنقره
(4) قونيه
(5) طرابزون
(6) الازيغ
(7) ادرنه
(8) آنطاليه
(9) اسپارطه
(10) اوردو
(11) سيواس
(12) باليكسير
(13) حكارى
(14) قسطمونى
(15) آغرى طاغى
(16) ارجييس طاغى
(17) نمرود طاغى
(18) وان گولى
(19) طوز گولى
(20) قره دكز
(21) آق دكز
(22) أگه دكزى
(23) مرمره دكزى
(24) عميق اووه سى
(25) چوقور اووه
(26) حرّان اووه سى
(27) قيزيل ايرماق
(28) چوروخ
(29) فرات
(30) دجله
(31) مريج

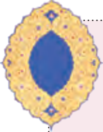
Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tabloda gün ve ay adları Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmıştır. Gün ve ay adlarını okuyup inceleyiniz ve okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

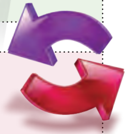
Ay Adları	
نیسان	....
اکیم	....
اوجاق	....
قاسم	....
آغستوس	....
شباط	....
آرالق	....
مارت	....
ایلول	....
تمّوز	....
مایس	....
حزیران	....

Gün Adları	
صالی	....
جمعه	....
چهارشنبه	....
پازار ایرته‌سی	....
پازار	....
جمعه ایرته‌سی	....
پنجشنبه	....

Eşleştirelim

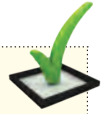
Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış sayıları okunuşlarıyla eşleştiriniz.

یدی	dokuz	یوز	doksan
بش	yirmi	طقسان	kırk
طقوز	beş	سکز	sekiz
یتمش	iki	أللی	bin
بر	dört	اوچ	altmış
آلتی	yedi	صفر	sıfır
ایکی	yetmiş	آلتمش	seksen
اون	altı	بیك	yüz
یگرمی	bir	سکسن	üç
دورت-درت	on	قرق	elli

Ünite 5

Test Çözelim

Aşağıdaki metni okuyunuz ve metnin sonundaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

يازينڭ تاريخده كى موقعى پك مهمدر. أوّلجه تربيه آلمش، تحصيل ايتمش اولمق ايچون كتابت و حسنِ خطده مقتدر اولمق لازم ايدى. اسكى دورلرده مكتبده، مدرسه‌ده تحصيل ايدنلر ايچون ثُلُث، نسخ، تعليق أوگرنمك بر زينت دگل؛ بلكه لزوم ايدى. ماضيده يازى دائما بديعى بر صنعتدى. بالخاصّه دينى معمارينڭ بر ثروتى ايدى. جامعلر، تكيه‌لر، تربه‌لر، سبيللر هپ يازيلرله سوسلنيردى. غرب معبدلرنده‌كى رسم و هيكل يرينه اسلام معبدلرنده هپ يازى واردى. يازى يالڭز عمومى بنالرى سوسله‌مكله قالمييور، خصوصى بنالرڭ داخلنده ده قوللانيلييوردى. فقط يازينڭ بو استعمالى الڭ زياده لوحه‌لردن عبارتدى. حالبوكه عمومى بنالرده يازى داها زياده محكوكات شكلنده ايدى. بوندن باشقه يازى قرآن كريملرده، يازمه كتابلرده، سلاحلرده، آلتلرده ده هپ گوزللك عنصرى اولارق قوللَانيلمشدر. عمومى و خصوصى حياتڭ تجلّيلرنده بو قدر مهم بر موقعى اولان حَرثله بو درجه صميمى علاقه‌سى بولونان يازينڭ يڭى نسللره تعليمى طبيعى ايدى. اسكى زمانده يازى خطّاطلر طرفندن و خطّاطلرڭ حجره‌لرنده تعليم ايديليردى. عين خطّاطدڭ درسنى آلان متعدّد طلبه‌لر واردى. صوڭره بونلره مراسمِ مخصوصه ايله اجازتنامه ويريليردى. مشروطيتدن أوّلكى مُلكيه مكتبلرنده ده يازىَ مهم بر درس موقعنده ايدى. رُشديه‌لرڭ پروغرامنده ثلث ايله رقعه، اداديلرده ايسه يالڭز رقعه واردى. مشروطيتدن صوڭره يازينڭ تعليمنه بر عطالت گلدى. رقعه درسلرينڭ ساعتلرى آزالتيلديغى گبى ثلث ده گيت گيده تعليم ايديلمز اولدى.

اسماعيل حقّى، يازينڭ اصولِ تدريسى

1. (کتابت-تحصیل-حَرَث-عطالت)

پارانتز ایچنده ویریلن کلمه‌لرڭ معنالری -بو پارچه‌ده‌کی باغلاملرینه گوره- سچه‌نکلرڭ هانگیسنده صیره‌سیله و طوغری اولارق ویریلمشدر؟

A) کتابلر-بورج آلمه-طوتقو-تنبللك

B) کاتبلك-کولتور-ایشلرلك-بورج أودمه

C) ادبیات-گوزللك-کولتور - ایشسزلك

D) یازی یازمه-أوگرنیم-کولتور-طورغونلق

E) گوزل قونوشمه-أوگرنیم-أوفکه-چالیشمه

2. **بو متندن آشاغیده کیلردن هانگیسی چیقاریلاماز؟**

A) یازینڭ تاریخده چوق أونملی بر یری اولدیغی

B) یازینڭ گچمشده یالگزجه گوزللك عنصری اولارق قوللانیلدیغی

C) یازی چشیتلرینڭ بولوندیغی

D) مشروطیت صوڭره سی یازی اگیتیمنڭ آزالدیغی

E) یازی و کولتور آراسنده صیقی بر ایلیشکینڭ اولدیغی

3. **آشاغیده کی سچه‌نکلرده، اوقودیغیڭز متنده گچن بعض کلمه‌لر ویریلمشدر. سچه‌نکلرڭ هانگیسنده توميله عربجه آصللی تورکجه‌لشمش کلمه‌لر یر آلمقده‌در؟**

A) ثروت- ماضی- ساعت

B) گبی- أوگرنمك-یالگز

C) هپ-حالبوکه- بلکه

D) دگل-مدرسه- مکتب

E) پروغرام-اجازتنامه-مراسم

4. متنده آصل آڭلاتيلمق ايستننلرى آشاغيده‌كى افاده‌لردن هانگيسى أڭ ايى أوزتلر؟

A) باتيده‌كى رسم و هيكل صنعتلرينه قارشيلق اسلام مدنيتنده حسن خط قوللانيلمشدر.

B) يازى اگيتيمى گچمشده داها پروغراملى بر شكلده يوروتولمشدر.

C) يازى اگيتيمنه أونم ويريلمسى، چشيتلى آلانلرده كولتورل گليشمه‌لر صاغلاميشدير.

D) اسلام يازيسى، كولتور و مدنيتمزڭ واز گچيلمز بر اگيتيم واسطه‌سى اولمشدر.

E) يازى اگيتيمى، اسكى اوگرتيم قوروملرنده بر صنعت دالى و تمل درس اولارق ير آلمقده ايكن زمانله اهمال ايديلمشدر.

5. بو پارچه‌ده گچن آشاغيده‌كى جمله‌لرڭ هانگيسنده يايیم أكى آلمش بر كلمه يوقدر؟

A) يازينڭ تاريخده‌كى موقعى پك مهمدر.

B) ماضيده يازى دائما بديعى بر صنعتدى.

C) بالخاصّه دينى معمارينڭ بر ثروتى ايدى.

D) عين خطّاطدڭ درسنى آلان متعدّد طلبه‌لر واردى.

E) مشروطيتدن صوڭره يازينڭ تعليمنه بر عطالت گلدى.

6. اوقوديغڭز متن ايچون الڭ اويغون باشلق آشاغيده‌كيلردن هانگيسى اولابيلير؟

A) يازمه اصولى

B) نيچون يازارز؟

C) يازى نوعلرى

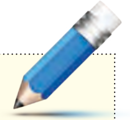
D) يازينڭ دونى، بوگونى

E) ايى يازينڭ نيته‌ليكلرى

Ünite 6

Yazalım

Aşağıda birleşik şekilleriyle verilen harfleri üzerinden geçerek yazınız.

ااا اب پات ثجا اس شاه طات طاغ فاق كلا ألما امن نال

ببتث باب تبپ ابث بجخ بدر زبذ سبت بشص

ضطب ظبع بغف فبق قكب بلك گبل مگب بوه بهى

ججحخ جاب جبت پجث حجخ دچج جرژ سجش صزج

ضجط طعج جغف قجك گگج جلم مجل جنو وجه يجلا هجى

د د ذ داب دبپ تدث جتد دحج خدذ رزد دسژ شدص سضد

دطص عدظ طغد دفق قدف كلد دگن لگد مدن نمد دين نيد

ر ز ژ راب ترپ بتر رجچ حرخ رزژ درذ سشر رشص

ضرط ظعر رغف قرف ككر رگق لرم نمر روى يرو مرى

سسش ساب بست پتس سثج چسح خرس سزژ دسذ

شسص ضشس سطع ظسغ قفس سگك كسم لنس سون يسه

صصض صبا اصپ تثص صجچ حصا خدص صذر زصژ سشص

صشط ظصع غفص صغق كصك گلص صمن نصو هيص

ططظ اطب تطپ جثط طچح چطخ دذط طرز ژطس

شصط طضع غطف قكط طگك لطم نمط طوه يطه نلاط

عغع اعب يعت ئجع عجچع عاخ دعذ رزع عژس شعص
ضطع عظغ فعق كگع عكل معن وهع عمى يعه

ففف افب فاپ تفث جچف فحخ دفذ رفز فژس سفش
صطف فضظ عفغ ققف فكك گفل منف فوه يفلا

ققق اقب قاپ تقج ئجق قحخ قدذ رقز ژسق
قشص ضقط ظعق قغف ققك گلق قمك نقو هيق قلام

كگك اكب كاپ تكث جچك كحخ كدك ذكر زژك كسر
شكص ضطك كظع غكف قگك ككل مكن وهك يكلا

للل الب لاپ تلث جحل لچخ دلذ رزل لژس شلص
ضطل طلع غلف قلك لكظ گلل منل لوه للاى

ممم ما امب يمت ئجم مچح خمچ دمذ رزم مژس
شمص ضمط ظعم مضغ فمن قكم مگك ومه همى ملاو

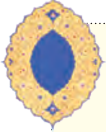
ننن انب نات ينث جچن نحخ دنذ رزن نژس شنص
ضطن نظع غنف قكن نگك لنم وهن نين نلام

ووو اوب واپ يوث جچو وحخ دوذ رزو وژس
شوص ضطو وظع غوف قكو وگك لوم نمو ووه هيو

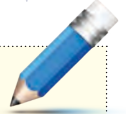
ههه اهب هاپ تهث جهچ حخه هدر ذهز ژسه
هشص ضهط ظعه هغف قهغ كگه هكل مهن وهه يهلا

ييي ايب ياپ تيث جچى يحخ ديذ رزى يژس
شيص طضى يظع غيف قفى يكك گيل منى يوه هيي

Yazalım

Aşağıda bazı ülkelerin adları Osmanlı Türkçesiyle yazılmıştır. Bayrak görsellerinden de faydalanarak ülke isimlerini okuyup boş bırakılan yerlere yazınız.

لبنان	كويت	روسيه	توركيه
....	....	....	....
ايسپانيه	انكلتره	چين	سوريه
....	....	....	....
عراق	آمريقه	آلمانيه	جزائر
....	....	....	....
ژاپونيه	اردن	مصر	فرانسه
....	....	....	....

Cümle Yazalım

En fazla dört beş kelimeden oluşan bir cümle belirleyiniz. Seçtiğiniz cümleleri Osmanlı Türkçesi alfabesiyle aşağıdaki boş bırakılan yere yazmaya çalışınız. Yazdıklarınızı ders öğretmeninizle birlikte değerlendiriniz.

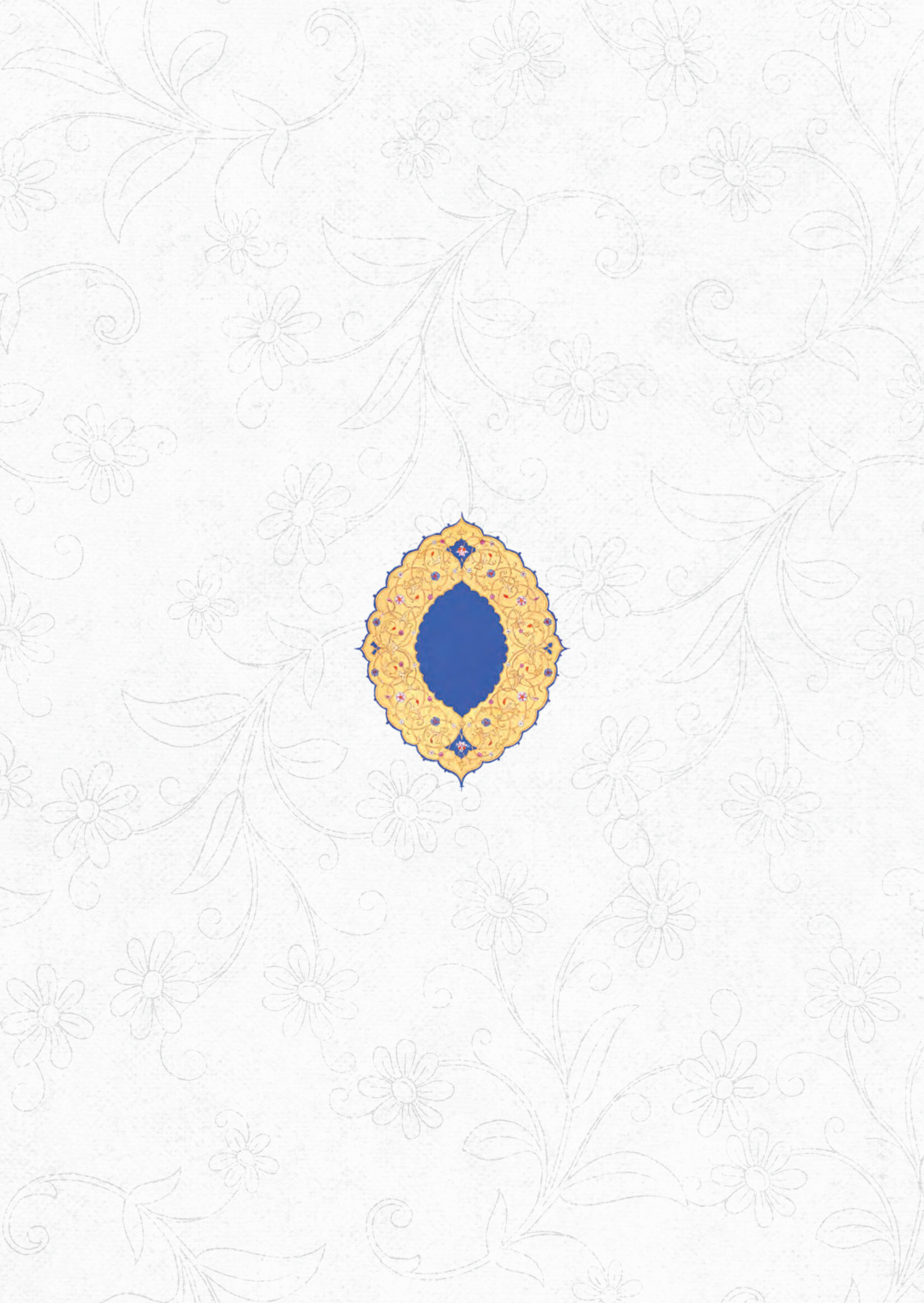
....

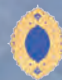
....

....

....

....

۱۱- آقینجی(لر)

بیڭ آتلی آقینلرده چوجقلر گبی شندك
بیڭ آتلی او گون دیو گبی بر اوردویی یڭدك

آق طولغه‌لی بگلربگی هایقیردی "ایلرله!"
بر یاز گونی گچدك طونادن قافله‌لرله

شیمشك گبی بر سمته آتیلدق یدی قولدن
شیمشك گبی تورك آتلرینڭ گچدیگی یولدن

بر گون طولی دیزگین بوشانان آتلریمزله
یردن یدی قات عرشه قناتلاندق او خیزله

جنّتده بو گون گللری آچمش گورورز ده
حالا او قیزیل خاطره تیترر گوزیمزده

بیڭ آتلی آقینلرده چوجقلر گبی شندك
بیڭ آتلی او گون دیو گبی بر اوردویی یڭدك

یحیی کمال بگ آتلی
(سلیمان شوکت، گوزل یازیلر ۱)

۱۰- جنك شرقیسی

یوردیكٔی اللّهه بیراق چیق یوله:
"جنگه" دییوب چیقكه وطن قورتولا.
بویله میسّرمی غزا هر قوله؟
هایدی لوند عسكر، اوغورلر اولا.

ای سورودن آرقه‌یه قالمش ییگیت
آرقداشڭ گیتدی، یتیش سن ده گیت
باق نه دییور، جدّ شهیدڭ، ایشیت:
طورما گیت اولادم اوغورلر اولا

طورما گیت اولادم آچیقدر یولڭ...
جنگه صیوانسین او بوكولمز قولڭ؛
سونگوڭی طاق، اوڭ صفه گچمش بولون.
اوغرڭ آچیق اولسون، اوغورلر اولا

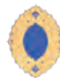
یرلری یرتان سیل اولوب طاشملی!
طاغ دیمه‌یوب طاش دیمه‌یوب آشملی!
سنده‌كی جوشقونلغه ایل شاشملی!
هایدی گیت اولادم، اوغورلر اولا!
(...)
بالقانی بیلدكٔمی نه‌در، همشهری؟
سوگیلی اجدادیكٔڭ أڭ صوڭ یری.
بر صله ایستردڭ آ چوقدن بری
شیمدی تمام وقتی، اوغورلر اولا!

بالقانڭ أوستنده صیزان هر پیكٔار
بر یاره‌در طورماز ایچندن قانار!
هانگی طاشڭ قلبنی دشسه‌ڭ مزار!
گور نه مبارك یر، اوغورلر اولا!

أش هله بر طاغلری أورتن قاری؛
اوت دگل اونلر دده‌كٔڭ صاچلری
دیكٔله: شهید سسلریدر روزگاری!
طورما، لوند عسكر... اوغورلر اولا!

ای وطنڭ شانلی غزا مَوْكِبی
صالدیریكٔز دشمانه آرسلان گبی.
ایشته خدا یاوریكٔز هم نبی.
هایدی گیدڭ، هایدی، اوغورلر اولا!

محمد عاكف أرصوی، صفحات

سسنی چیقارمایوردی. هرکس، هر شی، بتون موجودات اونی، او مقدّس سسی دیڭله‌یوردی.

اذان بیتدی. او دره‌دن بن ده بر آبدست آلدم. جماعتله نمازی قیلدق. او کوزل چاییرڭ اوزرینه دیز چوکدم. بتون دنیانڭ دغدغه دبدبه‌لرینی اونوتدم. أللریمی قالدیردم، کوزیمی یوقاری دیکدم، آغزیمی آچدم و دیدم:

...

– أی بنم ربّم! شو قهرمان عسکرلرڭ بتون دیلکلری، اسم جلالڭی انکلیزلره و فرانسزلره طانیتمقدر. سن بو شرفلی دیلکی احسان أیله و حضورڭده تیتره‌یه‌رك بویله کوزل و ساکن بر یرده سڭا دعا ایدن بز عسکرلرڭ سونگولرینی کسکین، دشمانلرینی ذاتاً قهر ایتدڭ یا، بتون بتون محو ایله دییه رك بر دعا ایتدم و قالقدم. آرتق بنم قدر مسعود، بنم قدر مسرور بر کیمسه تصوّر ایدیله مزدی.

آننه‌جگم، اوغلڭ خالد ده بنم کبی گوزل یرلرده در. دنیانڭ اڭ گوزل یرلری بوراسی ایمش. یالڭز بو مملکتلرده دوگون اولمایور. ان شاء اللّٰه دشمان عسکر چیقارر ده بزی ده گوتوررلر، بر دوگون یاپارز، اولمازمی؟ قدیره مکتوب یازدم.

والده‌جگم، أوده‌کی سند وسائره‌یی کیمسه‌لره قطعیاً ویرمه‌یڭ و صوراراسه بز بیلمه‌یورز دییڭ. چانطه یی آل، صندیغه قوی. بن سڭا وقتیله آڭلاتمش ایدم، بو دنیا بویله‌در؛ فقط سن مراق ایتمه. او پاره‌یی ویرمه‌سه عدلیه‌ده‌کی آدم ویرمزدی. هانی ناصل آلدق؛ یالڭز زمان ایستر.

والده‌جگم، چاماشیر فلان ایسته‌مه‌م؛ پاره‌لرم طورویور. اللّٰه راضی اولسون.

٤ نیسان ١٣٣١ (١٧ نیسان ١٩١٥)

اوغلڭ حسن ادهم

(متین اوچار، چاناق قلعه مکتوبلری)

حسّیاتمه اشتراك ایتدیگنی اینجه غاغالرینی آچارق كوسترمك ایسته یوردی. ایشته بو گچن دقیقه‌لر آننده خدمتجی:

- أفندم، چایكز، بویورك، ایچیكز، دیدی.

- پك اعلی، دیدم. آلدم باقدم، سوتلی چای...

- مصطفی، بو سوتی نره‌دن آلدك، دیدم.

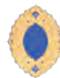
- افندم، شو دره‌نك كنارینه یاییلا یاییلا كیدن سورو یوقمی؟

- اوت نه قدر كوزل.

- ایشته اونك چوباننده‌ن ١٠ پاره‌یه آلدم.

والده‌جگم، ١٠ پاره ، ١٠٠ درهم سوت، هم ده صو قاتیلمامش. قویوندن شیمدی صاغیلمش، آلدم و ایچدم. فقط بو صیره‌ده دوشونویوردم ... بن والده‌مك سایه‌سنده اونك كوندردیگی پاره ایله بویله سوت ایچه‌یم ده آننەم ایچمه‌سین، اولورمی؟ شوكت نه‌دن ایچمه‌یور، دیدم. فقط یوقاریده‌كی بلبل باغیرییوردی: والده‌ك قدرینه كوسسون، نه یاپالم؟ او ده اركك اولسه‌یدی بو چیچكلردن قوقلایاجق، بو سوتدن ایچه‌جك، بو أكینلرك سجده‌لرینی كوره‌جك و دره‌نك آهسته آقیشنی تدقیق ایده‌جك و چیقاردیغی سسلری دویاجق ایدی. شوكت مراق ایتمه سین؛ او گورور، بلكه‌ده داها گوزللرینی گورور. فقط والده‌جگم، سن بینه متأثر اولما. بن سنی، أوت سنی مطلقا بورالره كتیره جگم. و شو طبیعی منظره‌یي گوستره جگم. شوكت، حلمی ده سنك سایه‌كده گوره جكدر.

او گوزل چاییرك قویو یشیل هر طرفنده ، چاماشیر ییقایان عسكرلرم صف صف دیزیلمشلر. غایت گوزل سسلی بری اذان اوقویوردی. أی اللّٰهم، بو اووه‌ده اونك سسی نه قدر كوزلدی. بلبل بیله صوصدی، أكینلر بیله حركتدن كسیلدی، دره بیله

٩- بر چاناق قلعه شهیدی حسن ادهمڭ والده‌سنه صوڭ مکتوبی

والده‌جگم، درت عسکر طوغورمقله مفتخر شانلی تورك آنه‌سی!

نصیحت آمیز مکتوبڭی، دیورین اووه‌سی کبی کوزل، یشیللك بر اووه‌جغڭ اورته‌سندن کچن دره‌نڭ کنارنده‌کی آرمود آغاجنڭ سایه‌سنده اوتوروركن آلدم. طبیعتڭ یشیللکلری ایچنده مست اولمش روحمی بر قات داها تقویه ایتدی. اوقودم، اوقودقجه بیوك بیوك درسلر آلدم. تکرار اوقودم. شویله کوزل و مقدّس بر وظیفه‌نڭ ایچنده بولوندیغمدن سویندم. کوزلریمی آچدم. اوزاقلره طوغری باقدم. یشیل یشیل أکینلرڭ روزکاره مقاومت ایده‌مه‌یه‌رك اگیلمسی بڭا، آنه‌مدن کلن مکتوبی سلاملایور کبی کلدی. هپسی بندن طرفه طوغری أگیلوب قالقییوردی و بنی، آنه‌مدن مکتوب کلدی دییه‌رك تبریك ایدییوردی. کوزلریمی براز صاغه چویردم؛ کوزل بر یاماجڭ أتکلرنده‌کی محتشم چام آغاچلری کندیلرینه مخصوص بر صدا ایله بنی تبشیر ایدییورلردی. نظرلریمی صوله چویردم؛ چیغیل چیغیل آقان دره، بڭا والده‌مدن گلن مکتوبدن طولایی کولویور، اوینایور، کوپورویوردی... باشمی قالدیردم، گولکه‌سنده استراحت ایتدیگم آغاجڭ یاپراقلرینه باقدم؛ هپسی بنم سوینجمه اشتراك ایتدیگنی، یاپدقلری رقصلرله آڭلاتمق ایسته‌یوردی. دیگر بر دالنه باقدم؛ کوزل بر بلبل، طاتلی صدایله بنی تبشیر ایدییور و

یالگز بو اولسه ایدی چینده بزم دینمزه دائر نه واردیکه اورایه قدر گیدیگز دیسكڭ؟ دیمك علم دیدیگی شی ایشه یارار هر تورلی بیلگیدر.

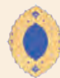
...آقشام نمازندن صوکره ییمك یرم، ییمکده اولسون ییمکدن باشقه زمانلرده اولسون اِبی صودن باشقه بر شی ایچمم. هر بری آیری آیری زهر اولوب ایچکی دیدکلری شیلرڭ هیچ بری ذاتاً بر مسلمان أوینه گیرمز و گیرممه‌لیدر. انسانڭ کندیسنه، چوجق و طورونلرینه دنیا و آخرتده بو ایچکیلرڭ نه قدر زیانلری وار بیلسه‌ڭ؟ ...

ییمگه بسمله ایله باشلار، اللّٰهه شکر ایده‌رك قالقارز. چولوق چوجغمله قونوشا قونوشا آغیر آغیر یر و لقمه‌یی چوق چیگنه‌رز. ییمکدن صوکره أللریمزی، آغزیمزی صابونله ییقار، هپ برلکده اوتوردیغمز اوطه‌یه گیدرز...

قادینلرده بیلگی

بیلگی قادینڭ نه‌سنه گرك دیینلری صاقین دیڭله‌مه. هرکسه زیانلری طوقونان او جاهللر، قادینلری اوقوتمق گناهدر دیرلر. یالان سویله‌یورلر. بونلره اینانمق بلکه گناهدر. سن بو قره جاهلله دیکه سزڭ بو سویله‌دکلریکزی نه اللّٰه نه ده پیغمبر سویله‌مش دگلدر. "طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ" پیغمبریمز، "أرکك و قادین هر مسلمانه بیلگی ایسته‌مك فرضدر." بویورمشلردر. اونڭ ایچوندرکه یوکسلمه‌یی، دائما یوکسلمه‌یی امر ایدن اسلاملقده پك چوق عالِم قادین یتیشمش و ایچلرنده شامده قاضیلق بیله ایدنی اولمشدر. یا اسلاملغك الڭ اولو چهره‌لرندن بری اولان حضرت عائشه‌یی اونوتویورلرمی؟ پیغمبردن صوکره أوینڭ فتواخانه اولدیغنی یوقسه دویمامشلرمی؟ پیغمبریمزدن أوگرندیگی بیلگی سایه‌سنده دگلمیدرکه بو آنامز برچوق عالِه بیله‌مدکلری برچوق شیئی أوگرتمشدر. پیغمبریمز، "دینڭزڭ أوچده ایکیسنی بو قادیندن أوگرنیگز." بویورمشلر. ...علمه آیدینلق، جهله قراڭلق دیین اسلاملق، اسلاملرڭ یاریسنی... جاهل بیراقیرمی هیچ! جاهل قادینلرڭ قوجه‌لرینه، چوجقلرینه، مملکته وطنه و بتون انسانلغه نه قدر زیانلری طوقونابیله‌جگنی اسلاملق پك اِبی بیلدیگی ایچون أوگرنمه‌یی فرض ایتمشدر. بگلربگی ۲۵ نیسان ۳۳۰

معلّم سعید جمیل، تورك اوغلنه أوگوتلر

ایشته شو أکسیکلگی شو بویوك نقصانی گوجم یتدیگی قدر قالدیروب سیلمك و حقیقتنی گوسترمك ایچون "تورك اوغلنه أوگوتلرم" آدلی شو کتابی جُزء جُزء یازمه‌یه أوزندم. بندن چالیشمق، أوگرنوب أوگرنمگه عزم ایتمك؛ اللّٰهدن ده موفّقیت.

بیلگی و تمیزلك

...جناب حقّ "بیلنلرله بیلمه‌ینلر بر اولورمی هیچ؟" بویورویور.

یا پیغمبریمڭ دیدکلرینی بیلیرمیسڭ؟ بیلگی ایچون باق نه بویورویور؟

"أرکك و قادین هر مسلمان اولانه بیلگی ایسته‌مك فرضدر."

"بیلگی یولنه گیدنه ملائکه قناتلرینی قور، گوکلر ده یرلر ده صولر ده نه عالمَلر وارسه اوڭا دعا ایدر."

"اون دردنده بولونان آی بتون ییلدیزلردن نه قدر اولو ایسه بیلگی صاحبی ده بیلگیسزدن او قدر اولودر."

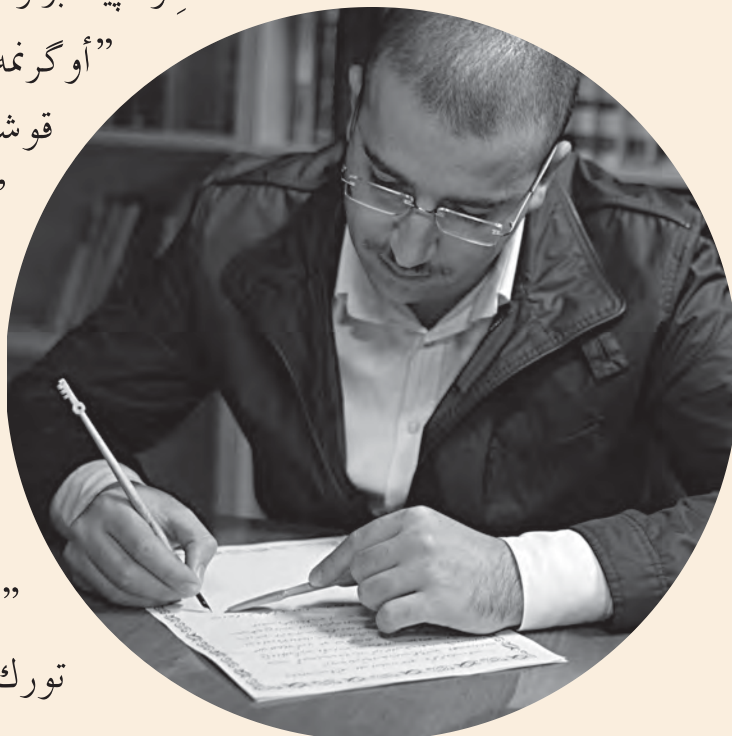
"سزڭ أڭ بایاغیڭزدن بن نه قدر مقبول ایسه‌م بیلگی صاحبی ده بیلگیسزدن او قدر مقبولدر."

"عالِملر، پیغمبرلرڭ میراثجیسیدر."

"أوگرنمه‌نڭ پشینه بشیکدن تا مزاره قدر قوشیڭز."

"بیلگی چینده بیله اولسه ایسته‌مه‌یه گیدیڭز." دیدیگی گبی وجودینی قوللامه‌سنی بیلمه‌يی أوگرتن علمڭ بتون علملردن أوڭجه اولدیغنی سویله‌دی.

اما سڭا دییه‌جکلرکه پیغمبریمزڭ "علم" دیدیگی شی، دین علمیدر. خیر تورك اوغلی، یالڭز او دگل. سن اونلره دیکه

٨- تورك اوغلنه أوگوتلر

مقدّمه

بو آرالق برچوق یرده، چوق کره سویلنی سویلنی ویرمکده اولدیغنی ایشیتدیگمز بر سوز وارسه او ده اسلامیتك ترقّیه مانع اولدیغی سوزیدر، قره جاهلجه افتراسیدر. أویله‌که بیلیر گبی گورونن کرلی فرلی صاندیغمز آدملر ده بو افترابی کور کورینه یاپی یاپیویرییورلر؛ دعوالرینی قازانمق ایچون ده بتون اسلام مملکتلرینك حالنی گوسترییورلر و نره ده اسلام وارسه اوراده پیسلك، تنبللك و بونلردن آیریلمایان سفالتی سویله‌یورلر. گوردکلری طوغری آنجق چیقارمق ایسته‌دکلری نتیجه یاڭلیش، صِرفاً (تماميله) یاڭلیشدر. اسلاملرده گورولن بو حاله سبب اسلاملقدر صانییورلرکه چوق، پك چوق آلدانییور و خلقی ده آلداتییورلر. بوڭا گوستریله‌بیله‌جك اصل و تك اولارق بر سبب وار، او ده اسلاملغڭ نه دیمك اولدیغنی بیلمه‌ین اسلاملردر. جغرافیه‌جه، گورونوشده اسلاملردر. جناب حقّ ده پیغمبر ده اسلامیت ده بوندن صییریلمشدر (مبرّادر) . چونکه یوکسلوب ایلری گیتمك بختیار و خشنود یاشامق ایچون نه‌که لازم ایسه اسلامیت اونی امر ایدییور و انسانلرڭ گری گری گیتمه‌لرینی ایجاب ایده‌جك بوتون شیلری هپ اما هپسنی منع ایدییور. اسلاملغڭ تماميله تطبیق ایدیلدیگی زمانلری گوسترن تاریخ ایشته طورویور. ایشته پیغمبرڭ سوزلری، ایشته حضرت قرآن میدانده! فقط بونی آڭلایان کیم؟ بیلوب خلقه آڭلاتان نره ده؟

٧- نامق كمالدن سچمه شعرلر

وطن توركيسى

ايشته عدو، قارشيده حاضر سلاح،
آرش ييگيتلر وطن امدادينه!
آرش ايلرى آرش، بزمدر فلاح،
آرش ييگيتلر، وطن امدادينه!

جمله‌مزڭ والده‌مزدر وطن،
هركسى لطفيله اودر بسله‌ين؛
باصدى عدو گوگسنه بز صاغ ايكن،
آرش ييگيتلر، وطن امدادينه!

(...)

ياره نشاندر تننه أرلرڭ،
موت ايسه صوڭ رتبه‌سيدر عسكرڭ؛
آلتى ده بر، أوستى ده بردر يرڭ
آرش ييگيتلر، وطن امدادينه.

بكجى توركيسى

آرقداشله چيقدم يوله،
سلام ويردم صاغه صوله.
استانبولده غاز ماز يوقدر،
چاتماياڭلم قره قوله.

رمضان ويردى شهره فر،
ماهيه‌لاندى هپ جامعلر.
كاتبلر حقّه يوز طوتمش،
بر مَاهِيَه* آلمق ايستر.

*mahiye: ücret, bahşiş.

وطن شرقيسى

(...)

قان ايله قيليچدر گورونن بايراغمزده؛
جان قورقوسى گچمز اووه‌مزده، طاغمزده؛
هر كوشه‌ده بر شير ياتار طوپراغمزده.
غوغاده شهادتله بتون كام آليرز بز.
عثمانليلرز، جان ويرر، نام آليرز بز.

طوپ پاتلاسين، آتشلرى اطرافه صاچيلسين؛
جنّت قاپيسى جان ويرن اخوانه آچيلسين.
دنياده نه بولدقكه ئولومدن ده قاچيلسين؟
غوغاده شهادتله بتون كام آليرز بز
عثمانليلرز، جان ويرر، نام آليرز بز.

نامق كمال

(حاضرلايان: أوندر گوچكون)

٦- عشقنه محمّدك

حقّ یاراتدی عالمَی عشقنه محمّدك
آی و گونی یاراتدی شوقنه محمّدك

اول دیدی اولدی عالم، یازیلدی لوح و قلم
اوقوندی ختمِ کلام شاننه محمّدك

هپ أرنلر گلدیلر درگاهه یوز سوردیلر
ذکر توحید ایتدیلر نورینه محمّدك

ویسل قارانی قازاندی آخر بینه أوزندی
سکز اوچمق بزندی عشقنه محمّدك

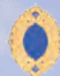
فرشته‌لر گلدیلر صف صف اولوب طوردیلر
بش وقت نماز قیلدیلر عشقنه محمّدك

هواده اوچان قوشلر یاشاروب طاغ و طاشلر
یمش ویرر آغاچلر عشقنه محمّدك

ایمانسزلر گلدیلر آندن ایمان آلدیلر
بش وقت نماز قیلدیلر عشقنه محمّدك

یونس کیم ایده مدحی أوگر قرآن آیتی
آكْ ویرگیل صلواتی عشقنه محمّدك

یونس امره
(حاضرلایان: یوسف طواسلی)

٥- حقّك سسلرندن

”اوغوللرم! گيديگز ده يوسفله قرداشنى آراشديريگز. هم صاقين اللّهك عنايتندن اميديگزى كسمه‌يگز. زيرا كافرلردن باشقه‌سى اللّهك عنايتندن اميدينى كسمز.“ (يوسف سوره‌سى، ٨٧. آيت.)

آتي‌يي قراڭلق گوره‌رك عزمى بيراقمق،
آلچاق بر ئولوم وارسه، امينم، بودر آنجق.
دنياده ايناندم، هانى گورسه‌م ده گوزمله،
ايمانى اولان كيمسه گبرمز بو ئولومله.
أى ديپ ديرى ميّت! ايكى أل بر باش ايچوندر.
طاورانسه‌ڭ آ! أللر ده سنك، باش ده سنڭدر!
حس يوق، حركت يوق، آجى يوق. لشمى كسيلدك؟
حيرت ويرييورسڭ بڭا، سن بويله دگلدك.
قورتولمه‌يه عزمڭ نه‌يه بيلممكه سوركسز؟
كنديڭمى سنڭ يوقسه اميدڭمى يوركسز؟
آتي‌يي قراڭلق گورووير مكله آپيشدڭ؟
اسبابي ألڭدن آتارق يأسه يابيشدڭ!

قارشيڭده ضيا يوقسه صاغڭدن يا صولڭدن
تك بر ايشيق اولسون بولوير، قالما يولڭدن.
يأس أويله باتاقدركه دوشرسه‌ڭ بوغولورسڭ؛
اميده صاريل صيم صيقى، سير ايت نه اولورسڭ!
أولر تونك اولمش، أوتويور بر سورو بايقوش.
سسلر ده ”وطن تهلكه‌ده‌يمش، باتييورمش!“
لكن، هانى، ميليونلرى أورتن شو ييغيندن،
تك قول ده يايپيشسه‌م ديمه‌يور بر طرفدن!
صاحبسز اولان مملكتك باتمه‌سى حقّدر،
سن صاحب اولورسه‌ڭ بو وطن باتماياجقدر.
فريادى بيراق، كنديڭه گل، چونكه زمان طار.
اوغراشكه تلافى ايده‌جك بونجه ضرر وار.

محمدعاكف أرصوى، صفحات (دوزنلنمشدر.)

٤- لقمان (عليه السلام) قصّه‌سى

لقمان سوره‌سى، ١٢-١٩. آيتلر:

١٢- بز لقمانه حكمتى ويردك و اللّٰهه شكر ايت ديدك. شكر ايدن، نفسى ايچون شكر ايدر؛ كفر ايدن ده اللّٰهه ضرر ويره‌مز. اللّٰه غنى و بِذاتِهِ حمده لايقدر.

١٣- لقمان اوغلنه وعظ ايدرك "أى اوغلم! اللّٰهه شرك ايتمه، زيرا شرك پك بويوك بر ظلمدر." (ديدى).

١٤- بز انسانه والدَيْنى (آننه باباسى) ايله وصيت ايتدك. آناسى اونى ضعف أوزرينه ضعفه دوشرك قارننده طاشيدى. سوتدن كسيلمسى ده ايكى سنه‌در. بڭا و والدينڭه شكر ايت. نهايت گلينه‌جك ير بنم نزْدمدر (يانمدر).

١٥- اگر اونلر سنڭ بيلمديگڭ بر شيله بڭا شرك ايتمگه جهد ايدرلرسه (اوغراشيرلرسه) اونلره اطاعت ايتمه. اونلره دنياده حسنِ معامله ايله رفاقت ايت. بڭا رجوع ايدنلرڭ (يوكْلنلرڭ) يولنه اتّباع ايت (اوى)، رجوعڭز (دونوشڭز) بڭادر. سزه ايشله‌ديگڭز شيلردن خبر ويررم.

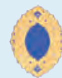
١٦- لقمان اوغلنه: أى اوغول اگر عملڭ بر خردال دانه‌سى قدر اولسه بر قايانڭ ايچنده ياخود گوكلرده ويا ارضده بولونسه اللّٰه اونى ميدانه گتيرر. اللّٰه لطيف و خبيردر.

١٧- أى اوغلم! نمازيڭى قيل، معروف (اييلك) ايله امر و منكَردن (كوتولكلردن) نهى ايت، سڭا اصابت ايدنه صبر ايت، بو أڭ بويوك أموردندر (ايشلردندر).

١٨- كبر ايله انسانلردن يوز چويرمه، ير يوزنده مغرورانه و ايكى طرفڭه صاللانارق يورومه. اللّٰه فخر و غرور ايله صاللانانلرى سومز.

١٩- يورودیگڭده نه عجله و نه ياواش يورو. سسنى يوكسلتمه. چونكه أڭ مستكره (چركين) سس، أشك سسيدر.

ازميرلى اسماعيل حقّى، معانئ قرآن كريم

٣ - آننه‌جگم

آق صاچلی باشڭی آلوب ألڭه،
قره خلیالره طال آننه‌جگم!
او تیترك قلبڭی بختك یلنه،
بر اینجه توگ گبی صال آننه‌جگم!

صانما بر گون گچر بو قراڭلقلر،
گیجه‌نڭ آردنده یینه گیجه وار؛
چوجقلر هیچقیرر، آننه‌لر آغلار،
یاشلی گوزلرڭله قال آننه‌جگم!

گوزلرڭده عکسی بر درین هیچڭ،
قنادڭ یاییلمش، چیرپینمق ایچون؛
بو قیش یولجیلق وار، دییورسه ایچڭ،
بنی ده برابر آل آننه‌جگم!...

نجیب فاضل قیصه‌کورك، چله

خواجه:

- أگر شوكا بوكا طاغيتسه‌يدم قرق

ييلدن سركه قاليرميدى، ديمش.

خواجه‌نڭ ياشى

خواجه‌يه قاچ ياشنده اولديغنى

صورمشلر:

- قرق ياشنده‌يم، ديمش.

آرادن اون سنه گچدكدن صوڭره

يينه صورمشلر. خواجه يينه:

- قرق، ديمش.

- افندى، بوندن اون سنه أوّل قرق

ياشنده‌يم، ديمشدڭ. شيمدى يينه قرق

دييورسڭ، ديمشلر.

خواجه مرحوم:

- أر اولان سوزندن دونمز. سوز

بر، الله بر. يگرمى سنه صوڭره

صورارسه‌ڭز يينه سويله‌يه‌جگم بودر،

ديمش.

طولنجه‌يه قدر

تيمور لنك بر گون خواجه‌يه:

- انسانلر نه وقته قدر طوغار ئولور،

دييه صورمش.

خواجه همن جواب ويرمش:

- جنّت ايله جهنّم طولنجه‌يه قدر.

آلتنجى پارماق

بريسى خواجه‌يى تام بر اشتها ايله

ييمك ييركن گوروب:

- نيچون بش پارماغڭله ييورسڭ،

دييه صورمش.

خواجه:

- آلتى پارماغم اولماديغى ايچون،

ديمش.

آدم اولمه‌نڭ يولى

خواجه‌يه:

- آدم اولمه‌نڭ يولى نه‌در، ديمشلر.

- بيلنلر سويلركن جان قولاغيله

ديڭله‌ملى، ديڭله‌ين اولورسه

سويله‌ديگى سوزى يينه انسانڭ كندى

قولاغى ايشيتملى، ديمش.

حقّ نره‌ده‌در؟

خواجه‌يه:

- حقّ نره‌ده‌در، ديمشلر.

- حقّڭ موجود اولماديغى بر يرمى

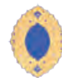
واركه مكان تعيينه لزوم گوره‌لم،

ديمش.

لطائفِ نصرالدين خواجه

(دوزنلنمشدر.)

(حاضرلايان: بهائى-ولد چلبى ايزبوداق)

او اثناده بر جنازه گوتورولویورمش. خواجه مرحوم، تابوتی گوسترمش و أکله مش:

- بو صورینك اربابی شو گیدندر. اوکا صوریکز. باقیکز، او داها شیمدی أولچمش، گیدییور."

یکی آی – أسکی آی

خواجه یه:

- آی یکی اولدقده أسکی آیی نه یاپارلر، دییه صورمشلر.

- قیرقار قیرقارلرده ییلدیز یاپارلر، دیمش.

دیش آغریسی

خواجه‌دن گوز آغریسنه علاج صورمشلر:

- گچنده بنم دیشم آغریدی، چیقارتمقدن باشقه هیچ بر علاج کار ایتمه‌دی، دیمش.

دنیانك دنگه‌سی

خواجه یه:

- صباح اولنجه خلقك کیمی او یانه کیمی بو یانه گیدر، او نه‌دن، دییه صورمشلر.

خواجه:

- أگر هپسی بر طرفه گیتسه‌لر دنیانك دنگه‌سی بوزولور، دوریلیر، دیمش.

قیامت

- قیامت نه زمان قوپاجق، دییه خواجه‌دن صورمشلر.

- هانگی قیامت، دیمش.

- قیامت قاچ دانه‌در، دیمشلر.

- قاریم ئولورسه کوچك قیامت، بن ئولورسه‌م بیوك قیامت، دیمش.

غائب مرکب

خواجه مرکبنی غائب ایتمش. هم آرار هم شکر ایدرمش. شکر ایتمه‌سنك سببنی صورمشلر:

- أوستنده بولونمادیغمه شکر ایدییورم. أگر بولونایدم بن ده برابر غائب اولوردم، دیمش.

قرق ییللق سرکه

بر گون قومشوسی:

- خواجه أفندی، سزده قرق ییللق سرکه وارمی، دییه صورمش.

- وار، دیمش.

- بر پارچه ویرسه‌که، دیینجه:

- ویره‌مه‌م، دیمش.

قومشوسی:

- نیچون، دیمش.

٢- نصرالدّين خواجه‌يه صورمشلر...

بر زمانلر خواجه‌يه صورمشلر... هر صورى‌يه بر حاضر جواب ويرمش او ده. كيمى زمان "بيلگى" ويرمش، كيمى زمان "تبسّم" ايتديرمش، كيمى زمان ايسه "نصيحت" اولمش جوابلرى... ايشته حاضر جواب نصرالدّين خواجه‌مز...

پاره‌يى سورميسڭ؟

جمرينڭ برى خواجه‌يه صورار:
"پاره‌يى سن ده‌مى سوييورسڭ؟"
خواجه‌نڭ جوابى حاضردر: "انسانى برطاقيم وجدانسز، جمرى آدملره محتاج ايتمه‌ديگى ايچون سوسه‌م ده يرى وار."

سرداش كيمدر؟

خواجه‌يه صورارلر:
- شهريمزده سرداش اولابيله‌جك كيمى طانيرسڭ؟
خواجه:
- خلقڭ سينه‌سى، بنم آنبارم اولماديغنى بيلديگم ايچون شيمدى‌يه قدر كيمسه‌يه سرّيمى آچمادم.

عكسى ميدانه چيقمادقجه

بر گون خواجه مرحومه،
- بورنڭ هانگى طرفده، ديمشلر.
أكسه‌سنده‌كى بوغوم يرينى گوسترمش.
- خواجه افندى، تماميله ضدينى و قارشيسنده بولونانى تعريف ايتديگز، ديمشلر.
خواجه:
- هاه، گوردگمى، عكسى ميدانه چيقمادقجه اصلى قرارلاشماز، ديمش.

دنيا قاچ آرشيندر؟

بر گون خواجه‌يه صورمشلر:
- ياهو سن اولدقجه عالِمسڭ، شو بزم مشكلمزى حلّ ايدى وير. عجبا دنيا قاچ آرشيندر؟

٥٠- أوّل زحمت چکن صوکره راحت ایدر.

٥١- فقیرلك عیب دگلدر، تنبللك عیب.

٥٢- گلن قسمتیله گلیر.

٥٣- گنچلگك قیمتی بیلینسه قوجه‌لغك (اختیارلغك) شکایتی آز اولور.

٥٤- گوگنمه وارلغه دوشرسك طارلغه.

٥٥- گوزللگه قرق گونده طویولور ایی خویه قرق ییلده طویولماز.

٥٦- خائن اولان قورقاق اولور.

٥٧- حقّ گلینجه باطل گیدر.

٥٨- حرامدن گلن حرامه گیدر.

٥٩- خیر دیله ایشگه خیر گلسین باشگه.

٦٠- حیوان ئولور سمری قالیر، انسان ئولور اثری قالیر.

٦١- حلال مال ضایع اولماز.

٦٢- هر صودن آبدست آلینماز.

٦٣- حسابی تمیز اولانك یوزی آق اولور.

٦٤- حیله ایله ایش گورن محنت (صیقینتی) ایله جان ویرر.

٦٥- علم، صاحبنی عزیز ایدر.

٦٦- ایسته‌دیگنی سویله‌ین ایسته‌مه‌دیگنی ایشیتیر.

٦٧- أییلگه أییلك هر کیشینك کاری، کوتولگه أییلك أر کیشینك کاری.

٦٨- قناعت توکنمز خزینه‌در.

٦٩- کندی گوزنده‌کی مرتگی گورمز ده ایلك گوزنده‌کی چوپی گورور.

٧٠- کیشی، آرقداشندن بللیدر.

٧١- کیشینك حرمتی کندی ألنده‌در.

٧٢- لاف ایله دکّان آچیلماز.

٧٣- لقمه چیگنه‌مه‌ینجه یوتولماز.

٧٤- محکمه قاضی‌یه ملك اولماز.

٧٥- مجلسده دیلگی، سفره‌ده ألگی قیصه طوت.

٧٦- شیطانله قباق أکنك، قباق باشنده پاتلار.

شناسی، ضروب امثالِ عثمانیّه

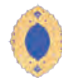
٢٣- آته بينرسه‌ك اللّهى، آتدن اينرسه‌ك آتى اونوتما.
٢٤- آتيلان اوق گرى دونمز.
٢٥- آز سويله‌مك، چوق سويله‌مكدن اولادر.
٢٦- عيبسز دوست آرايان، دوستسز قالير.
٢٧- باغه باق أوزوم اولسون، ييمه‌يه يوزك اولسون.
٢٨- باش باشه ويرمه‌ينجه طاش يرندن قالقماز.
٢٩- بسمله‌سز چيقما يوله، باشه گلير تورلى بلا.
٣٠- بر آغيزدن چيقان بر اوردويه يايبلير.
٣١- بر بابا طقوز اوغلى بسلر، طقوز اوغول بر بابايى بسله‌يه‌مز.
٣٢- بر ايشى بيتيرمه‌ينجه بر ايشه قوشما.

٣٣- بر سورويه بر چوبان.
٣٤- برى يير برى باقار، قيامت اوندن قوپار.
٣٥- بورچسز چوبان يوقسول بگدن يگدر.
٣٦- بيوك لقمه يى، بيوك قونوشمه.
٣٧- چوبانسز قويونى قورت قاپار.
٣٨- چوروك مرديونله طامه چيقيلماز.
٣٩- طاوولك سسى اوزاقدن خوش گلير.
٤٠- دردينى صاقلايان درمان بولاماز.
٤١- درديڭى ويرن درمانڭى ده ويرر.

٤٢- قلم قيليچدن كسكيندر.
٤٣- طوغرى سوز يمين ايسته‌مز.
٤٤- طوغرينڭ ياردېمجيسى اللّهدر.
٤٥- دنياده أكن آخرتده بيچر.
٤٦- ايلك عيبنى سويله‌ين سنڭكينى ده سويلر.
٤٧- ايلك آغزينه باقان آچ قالير.
٤٨- امانته خيانت اولماز.
٤٩- أو ياپ، أو ييقما.

OKUMA METİNLERİ

۱- سچمه آتاسوزلری

۱- آنا گبی یار اولماز، بغداد گبی دیار اولماز.

۲- قسمت ایسه گلیر هنددن یمندن، قسمت دگلسه نه گلیر ألدن.

۳- بوش چووال دیك طورماز.

٤- بلبلی آلتون قفسه قویمشلر "آه وطنم" دیمش.

٥- دمیر طاونده دوگولور.

٦- ایکی أل بر باش ایچوندر.

۷- انسانڭ صویی بر، خویی بیڭدیر.

۸- أییلك ایت دگزه آت، بالیق بیلمزسه خالق بیلیر.

۹- کیشی ئولمکله خاطری ئولمز.

۱۰- کیشی نقصاننی بیلمك گبی عرفان اولاماز.

۱۱- یڭا بندن اولور هر نه اولورسه باشم راحت بولور دیلیم طورورسه.

۱۲- عقل عقلدن أوستوندر.

۱۳- آچما سرّینی دوستکه، دوستنڭ دوستی واردر، او ده سویلر دوستنه.

۱٤- عقل کیشی‌یه سرمایه‌در.

۱٥- آلداتایم دیین آلدانیر.

۱٦- اللّٰه بر قاپیی قاپارسه بیڭ قاپیی آچار.

۱۷- آلما مظلومڭ آهنی چیقار آهسته آهسته.

۱۸- آلتی اولور، یدی اولور هپ اللّٰهڭ دیدیگی اولور.

۱۹- آڭلایانه سیوری سینك سازدر، آڭلامایانه طاوول زورنه آزدر.

۲۰- عرفه گونی یالان سویله‌ینڭ بایرام گونی یوزی قره چیقار.

۲۱- آته نعل چاقیلدیغنی گورمش ده قورباغه آیاقلرینی اوزاتمش.

۲۲- آتشڭ دوستلغی اولماز.

CEVAP ANAHTARI

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI CEVAP ANAHTARI

1. ÜNİTE

A) 1. B, 2. C, 3. E, 4. E
B) D, Y, Y, D, Y
C) 1. Kur'an (Arap), 2. Arapça-Farsça, 3. Osmanlı, 4. kültür, 5. hat (hüsnühat)

2. ÜNİTE

A) 1. C, 2. E, 3. D, 4. B, 5. A, 6. C, 7. C
B) Y, D, Y, D, D, Y
C) 1. se-sin-sad, 2. elif (dal / zel / ra / ze / je / vav), 3. sağdan sola

3. ÜNİTE

A) 1. B, 2. A, 3. C, 4. D
B) D, Y, D, D
C) 1. elif, 2. ı-i, 3. vav, 4. ye
E)

B	U	R	S	A	N	C	A	K	K	Ö	Ç	Ğ	I	V
A	Z	Y	A	K	P	B	İ	Ş	E	T	M	K	Ç	D
Ğ	Ü	İ	K	İ	A	A	Ğ	A	D	Ö	İ	O	C	A
F	P	H	S	Ö	Z	Y	E	Ş	İ	L	N	L	A	Y
N	İ	P	I	N	A	R	Ş	U	S	U	L	T	Ç	A
Y	L	İ	Ş	U	R	A	T	V	İ	N	Ü	U	Z	Ğ
K	O	L	T	Ü	Z	M	T	**U**	**Z**	**U**	**N**	K	Ş	M
Ö	C	A	K	A	E	O	D	Y	C	Z	B	İ	V	U
M	A	R	Ö	Ğ	R	E	N	C	İ	K	D	E	K	R
S	K	I	S	P	O	L	K	U	R	Ö	L	A	M	B

4. ÜNİTE

A) 1. D, 2. B, 3. C, 4. B, 5. A, 6. E, 7. A
B) Y, D, D, D
C) 1. Arapça, 2. sad-sin, 3. Farsça, 4. Divan-ı Lügati't-Türk

5. ÜNİTE

A) 1. C, 2. B, 3. D, 4. E
B) D, Y, D, D
C) صوصمه‌يي، صوڭسزه، قورديغم، باقڭ، أوه، بوتون، چكردم، بويننه، هيچ بر شى

6. ÜNİTE

A) 1. D, 2. A, 3. C
B) D, Y, D, Y
C) 1. 34, 2. elif, he, vav, ye

SÖZLÜK

A

abide: Anıt. Önemi ve değeri çok olan yapıt.

Acem: İranlı. İran ülkesi.

açık hece: Ünlü ile biten heceler için kullanılır.

adû (adüv): Düşman.

agâh: Bilen, bilgili, haberli.

aheste: Yavaş, ağır.

âlâ: İyi, pekiyi.

amal: İşler, işlemler.

amel: Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

anane: Gelenek.

antropoloji: İnsanın yeryüzüne gelmesinden bugüne kadar gelişmesini inceleyen bilim dalı.

arş: İslam inanışına göre göğün en yüksek katı.

asap: Sinir.

asayiş: Bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik.

ashap: Sahipler. Sahabe.

atalet: Tembellik. İşsizlik, işsiz kalma. Boş durma.

ati: Gelecek.

aza: Üye. Vücut parçası, organ.

B

ba'de't-tenzil: Düşürüldükten sonra.

badısaba: Sabah yeli.

baha: Paha, değer, fiyat.

baht: Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahî iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih.

bedhah: Başkasının kötülüğünü isteyen, kötü yürekli.

bedii: Güzellik ölçülerine uyan, gözü gönlü okşayan, beğenilen. Estetik.

bermutat: Alışılagelen biçimde, her zaman olduğu gibi.

beyhude: Yararsız, anlamsız. Boşuna.

beynelmilel: Uluslararası.

bezeme: Süsleme. Süs, süsleyen şey.

bi-misl: Benzersiz.

C-Ç

cariye: Hizmetçi genç kadın, halayık.

cehil: Bilgisizlik, bilmezlik.

ceht etmek: Çalışıp çabalamak, uğraşmak.

celal: Büyüklük, ululuk. Öfke, kızgınlık. Allah'ın yücelik sıfatı ile tecellisini ifade eden ismi.

celi: Açık, aşikâr. Parlak, cilalı.

cem: Toplama, bir araya getirme. Çokluk.

Cenab-ı vacibü'l-vücut: Varlığı zorunlu olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Allah.

cereyan: Bir yöne doğru akma, akış, akıntı.

cet: Dede, büyük baba, ata.

cihanşümul: Evrensel.

ciharyâr-ı güzin: Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife, hulefa-i raşidin.

cihet: Yön, yan, taraf.

çehre: Yüz.

çeşm: Göz.

D

dağdağa: Gürültü, patırtı, telaş, karmakarışık durum, sıkıntı.

dâhil: İç, içeri. İçinde, ... ile birlikte.

darbımesel: Atasözü, atalar sözü.

debdebe: Görkem.

delailü'l-hayrat: Meşhur salavat-ı şerifelerin toplandığı kitaplar.

derd-i maişet: Geçim sıkıntısı.

derhatır: Hatırlama.

destur: İzin, müsaade. Yol verin, savulun, izin verin anlamlarında kullanılan bir söz.

deveran: Dolaşım, dönme.

didar: Yüz, çehre.

duahan: Dua okuyucu.

dülger: Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse.

E

ecdat: Geçmişteki büyükler, atalar.

efdal: Erdemli. Yeğ tutulan, tercih edilen.

elem: Acı, üzüntü, dert, keder.

elhak: Gerçekten, hiç şüphesiz, doğrusu.

emîrü'l-müminin: "Müminlerin başı" anlamında halifeler için kullanılan unvan.

enam: Kur'an-ı Kerim'in altıncı suresinin adı. Bu sure ile çok okunan diğer bazı kısa Kur'an surelerinin bir araya getirilmesinden meydana gelen, genellikle cepte taşınacak küçük boyda kitapçık.

encam: Son, işin sonu. *mec*. Gelecek.

entelektüellik: Bilim, teknik ve kültürün değişik dallarında özel öğrenim görmüş (kimse) olma; aydın, münevver olma.

esaret: Kölelik, tutsaklık, esirlik.

esbap: Sebepler, nedenler.

esna: Bir işin yapıldığı an, sıra.

estetik: Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat. Güzellik duygusu ile ilgili olan.

evrat: Müslümanlarca belirli zamanlarda okunması âdet olan dualar ve Kur'an ayetleri.

F-G

fahr: Övünme, iftihar, gururlanma.

fakih: Anlayışlı, zeki kimse. Fıkıh bilgini.

fâni: Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.

faraza: Diyelim ki, sayalım ki, tutalım ki, varsayalım ki.

felah: Kurtuluş, selamet.

fena: İyi nitelikte olmayan, kötü.

fer: Parlaklık, aydınlık, nur.

ferişte: Melek.

feylesof: Filozof.

firak: Ayrılış, ayrılık.

fonetik: Ses bilgisi. Sesçil.

gaip: Görünmez âlem. Göz önünde olmayan, hazır bulunmayan, nerede olduğu bilinmeyen.

gani: Zengin, varlıklı.

garp: Batı, günindi.

gayriihtiyari: İstemeksizin, düşünmeden, elinde olmayarak.

gaza: İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş.

gramer: Dil bilgisi.

güzide: Seçkin, seçilmiş, seçme.

H

hab: Uyku. Gaflet.

habir: Her şeyden haberdar olan.

hadimü'l-harameyn: Yavuz Sultan Selim'e ve ondan sonraki Osmanlı padişahlarına verilen, "Mekke ve Medine gibi iki mukaddes yere hizmet eden" anlamında unvan.

halel: Bozma, bozukluk.

hamide: Övülmeye layık, methedilecek sıfatlara sahip olan. "Hamit" kelimesinin kadını ifade eden, kadın ismi olarak kullanılan veya tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.

hamt: Tanrı'ya şükretme.

harabati: Maddi şeylere değer vermediği için üstüne başına özenmeyen, dağınık, derbeder.

harabe: Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı, yıkı.

harabi: Haraplık, harabiyet.

hars: Tarla sürme. Kültür.

hasıl: Ortaya çıkan, görünen.

hasılı: Sözün kısası, kısacası.

hat: Çizgi. Yazı. Ulaşım sağlayan bir taşıtın uğradığı yerlerin bütünü, yol.

hattat: Güzel el yazıları yazan ve mesleği hattatlık olan kimse.

hattatin: Hat sanatkârları, bunu meslek olarak seçen kimseler.

hayâ: Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma.

hayırhah: İyilik dileyen, iyilik isteyen, iyicil, hayırsever.

haysiyet: Değer, saygınlık, itibar.

haz: Hoşa giden duygulanma, hoşlanma, zevk. Bir şeyden duyusal veya manevi sevinç duyma.

hazan: Sonbahar.

hazret: Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

hemşire: Kız kardeş, bacı.

hıyanet: Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet.

hicran: Bir yerden veya bir kimseden ayrılma, ayrılık.

hikmet: Bilgelik, gizli sebep.

hilye: Hz. Muhammed'in dış görünüşünü ve niteliklerini anlatan manzum ve mensur eser.

hissiyat: Duygular, sezişler.

hoşnut: Memnun, kıvançlı.

husul: Olma, oluş, oluşma, meydana gelme.

hususi: Özel olarak, özel bir biçimde.

hücre: Küçük oda.

Hüda: Allah, Tanrı, Cenabıhak.

hülya: Tatlı düş, hayal.

hürmet: Saygı.

hüsnühat: Güzel yazı sanatı.

hüsün: Güzellik.

hüviyet: Kimlik.

I-İ

ıstılah: Terim.

ızdırap: Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.

iane: Yardım.

ibaret: Oluşan, meydana gelen.

icazetname: İzin belgesi, onay belgesi. Diploma.

içtinap: Sakınma, çekinme, kaçınma.

idadi: Lise derecesindeki okul.

iftihar: Övünme, kıvanma, kıvanç, övünç.

iftitah tekbiri: Namaza başlarken söylenen tekbir.

ihata: Kuşatma. *mec*. Kavrayış, anlayış.

ihsan: İyilik etme, iyi davranma. Bağışlama, bağışta bulunma.

ihtar: Uyarma, dikkat çekme, uyarı.

ihtiva: İçine alma, içinde bulundurma, içerme.

ihtizaz: Titreşme, titreşim.

ihvan: Yakın dostlar, arkadaşlar. Aynı okul veya tarikattan olan kimseler.

ihya: Diriltme, canlandırma. İyilik, lütuf. Uyandırma, canlandırma, tazelik verme.

ikame: Yerine koyma, yerine kullanma.

ikbal: Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.

ikrah: Tiksinme, iğrenme. İsteği dışında bir şey yaptırma.

imarethane: Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulmuş hayır kurumu.

inayet: İyilik, kayra, atıfet, ihsan, lütuf.

iptidai: İlk ile ilgili, ilk derece.

irfan: Bilme, anlama, sezme.

iskemle: Arkalıksız sandalye.

istif: Eşya veya başka nesnelerin düzgün bir biçimde üst üste konulmasıyla oluşan yığın.

istifade: Yararlanma.

istimal: Kullanma.

iştiha: Arzu, istek.

iştirak: Ortaklık, ortak olma, paydaşlık.

itibar: Saygınlık. Saygı gösterme, önem verme. Onur, şeref.

ittiba: Ardı sıra gitme, uyma, tabi olma.

K-L

kâfi: Yeterli, yetecek ölçüde olan.

kahır: Yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme.

kâm: Zevk, mutluluk, tat.

kâmil: Olgun, yetkin kimse. Kültürlü, bilgili, bilgin. Bütün, tam, eksiksiz.

kapalı hece: Ünsüz ile biten heceler için kullanılır.

katiyen: Hiçbir zaman, asla. Kesinlikle.

kemter: Daha aşağı, aşağıda bulunan. Eksik, noksan.

kırat: Elmas, zümrüt vb. değerli taşların tartısında kullanılan, 0,20043 gramlık ağırlık ölçü birimi. *mec*. Nitelik, değer, düzey, seviye.

kitabe: Yazıt.

kitabet: Yazı yazma. Yazmanlık, kâtiplik. Kompozisyon, tahrir.

konsonant: Ünsüz.

lahza: Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, an.

latif: Hoş, narin, şirin. Yumuşak, nazik.

latife: Güldüren, tuhaf ve güzel söz, şaka.

levh ü kalem: Yaratılmışlar hakkındaki bütün bilgiyi kapsayan kitab-ı mübin, levhimahfuz.

M

mağrurane: Gururlu, kibirli bir tarzda, mağrur bir insana yakışacak şekilde.

mah: Yılın on iki bölümünden her biri, ay. Ay parçası, sevgili.

mahiyet: Nitelik, vasıf, öz, asıl, esas. İçyüz.

mahkukat: Kazılmış, hakkedilmiş şeyler.

mahsusa: Mahsus (özgü, özel) kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.

mahşer: Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

mahv: Yok etme, varlığına son verme.

mahya: Ramazan gecelerinde, camilerde iki minare arasına gerilen ipler üzerine kandil veya elektrik ampulleriyle yazılan yazı veya yapılan resim.

mahzun: Üzgün.

malik: Bir şeye sahip, bir şeyi olan.

mamur: Bayındır.

mâni: Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel.

manidar: Anlamlı.

manzume: Şiir.

maruz: Bir olayın, bir durumun etkisinde veya karşısında bulunan.

mazi: Geçmiş.

mensup: Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

mensur: Düz yazı. Saçılmış, dağılmış. Ölçüsüz, uyaksız, manzum olmayan söz.

merasim: Tören. *mec*. Resmî işlerde yol yöntem, yol yordam.

merhum: Ölmüş Müslüman (erkek), rahmetli, rahmetlik.

mesh: Bir şeyi elle sıvazlama. Abdest alırken ıslak eli başa ve meste sürme.

mesrur: Sevinmiş, sevinçli.

mest: Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş (kimse).

mesut: Mutlu, sevinçli.

mevcudat: Var olan şeyler, varlıklar.

mevki: Yer, mahal. Makam. Durum.

mevkib: Atlı veya yaya olarak büyük bir zatın yanında yürüyen, ona refakat eden heyet, takım, alay.

mevt: Ölüm.

mevzu: Konu.

meyyit: Ölü, ölmüş.

mezhep: Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri. *mec*. Anlayış, görüş.

mezkûr: Adı geçen, anılan, sözü edilen, zikredilen, zikrolunan.

minval: Biçim, yol, tarz.

mizan: Terazi, ölçü.

muadil: Eşit, denk, eş değer.

mucip: Gerektiren, lazım kılan. Neden, sebep.

muhacir: Göçmen. Hz. Muhammed'e uyarak Mekke'den Medine'ye göç eden.

muhalefet: Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olma durumu, aykırılık.

muhasebe: Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme.

muhit: Çevre, yöre, etraf.

muhteva: İçerik.

mukabil: Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan. Bir şeyin karşısında bulunan. Karşılıklı.

mukaddes: Kutsal, mübarek.

muktedâ: Fikir ve davranışları ölçü olarak benimsenen, örnek alınan (kimse).

muktedir: Bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten, erkli.

muşamma (muşamba): Bir tarafına kauçuk veya yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez.

mübalağa: Abartı.

müberra: Temize çıkmış, aklanmış.

mücerret: Soyut.

müftehir: Bir şeyi övünç bilerek onunla sevinen, övünen, iftihar eden.

mülk: Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal. Vakıf olmayıp doğrudan doğruya birinin malı olan yer veya yapı. Devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.

mülkiye: Devlet yönetimindeki sivil görevliler sınıfı.

münafık: Arabozan. Dinî kurallara inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen.

münasebet: İlişik, ilişki, ilinti. İki şey arasındaki uygunluk. Sebep, vesile, gerekçe, neden.

mürekkep: Birleşmiş, birleşik.

müsebbibü'l-esbab: Sebepleri yaratan Allah.

müstakil: Kullanış yönünden başka bir yapı ile bağlantısı olmayan, bağımsız.

müstekreh: Tiksinilecek nitelikte olan, iğrenç.

müşahede: Görme, gözlem.

müşarünileyh: Adı geçen, adı anılan kişi.

müşkül: Zor, güç, çetin.

mütalaa: Etüt. Herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı düşünme ile oluşan görüş ve yorum.

müteaddit: Birçok.

müteşekkir: Teşekkür etme durumunda olan.

müyesser: Kolaylıkla ortaya çıkan.

N

nadide: Az görülür, görülmedik, seyrek görülen.

nail: Erişmiş, ele geçirmiş, başarmış, kazanmış, ulaşmış.

nasihat-amiz: Nasihat veren.

nazil: İnen, inmiş.

nebi: Haberci. Peygamber.

nefer: Er, kişi.

nehiy: Bir işin yapılmasını yasak etme, engelleme, men etme.

nesir: Düz yazı.

neşvesiz: Neşesiz.

nezdinde: Yanında, huzurunda, gözetiminde.

nihayetsiz: Sonsuz, sonu gelmez, bitip tükenmez.

nispet: Bağıntı, ilgi, ilinti. Oran.

nüans: İnce ayrım.

nüfuz: İçine geçme. *mec*. Söz geçirme, güçlü olma, erk

O-P-R

otorite: Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü, yetke, sulta, velayet. Siyasi veya idari güç. *mec*. Çalışmalarıyla kendini kabul ettirmiş, başarılı kimse.

parşömen: Yazı yazmak, resim yapmak için özel olarak hazırlanan deri.

paye: Aşama, rütbe, derece. Basamak.

perestiş: Tapınma. Delicesine sevme.

rahle: Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa.

raks: Bir tür dans.

revaç: Sürümü, itibarı olma, herkes tarafından aranır olma, sürüm. *mec*. İtibar, değer, kıymet.

riayet: Uyma, boyun eğme.

rişte: İplik. *mec*. Bağ, alaka, rabıta.

Rü'yetullah: Allah'ın cennette müminler tarafından görülmesi.

rüştiye: Ortaokul derecesinde olan eğitim kurumu.

S-Ş

sabâvet: Çocukluk, sabilik.

sadıku'l-va'dü'l-emin: Verdiği sözü yerine getiren, sözünde duran, güvenilir (kimse).

sahih: Gerçek, doğru, hakiki.

samimi: İçten, içtenlik.

sarraf: Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları birbiriyle değiştirmek, tahvil alışverişi yapmak olan kimse.

say: Çalışma, emek.

sebil: Yol, büyük cadde. Su dağıtılan yer. Hayır için parasız dağıtılan su.

seda: Ses.

selamet: Esen olma durumu, esenlik. Her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu.

senk (g): Taş.

sıla: Bir süre ayrı kaldığı bir yere veya yakınlarına kavuşma. Gurbetteki bir kimse için doğup büyüdüğü ve özlediği yer.

sırat: Sırat köprüsü, yol.

silsile: Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra.

sofa: Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol.

sosyoloji: Toplum bilimi.

sukut: Düşme.

suret: Görünüş, biçim. Yazı veya resim kopyası, nüsha. Yüz, çehre.

sülüs: Üçte bir. Arap alfabesiyle yazılan bir tür süslü yazı.

şark: Doğu.

şerif: Kutsal, şerefli. Soylu, temiz. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in soyundan olan kimse.

şeyh: Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse.

şifahane: Hastane.

şir: Aslan. *mec*. Cesur, yiğit, kahraman kimse.

şiraze: Ciltçilikte, kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit.

şuara: Şairler.

şuur: Bilinç.

T

taaccüp: Şaşma, hayret etme.

taala: "Şanı yüce olsun" anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

tabir: Deyiş, anlatım, ifade.

tahayyül: Hayalde canlandırma.

tahsil: Parayı alma, toplama. Öğrenim.

takdim: Tanıtma, tanıştırma.

talik: Asma, yukarı kaldırma. Bir işin yapılmasını herhangi bir şarta bağlı tutma. Belli bir zamana bırakma, erteleme. Arap alfabesinde geliştirilen, yatık olarak yazılan yazı türlerinden biri. Bu tür yazı ile yazılmış.

talim: Öğretim. Alıştırma. Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi.

tamahkâr: Açgözlü.

tasavvur: Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde canlandırma. Tasarım. Düşünce, amaç, niyet, maksat, plan.

tasdik: Doğrulama. Onay, onaylama.

tatbik: Uygulama, pratik.

tebşir: Müjdeleme, muştulama.

tecelli: Görünme, belirme. Kader, talih. Allah'ın lütfuna kavuşma.

tefekkür: Düşünme, düşünüş.

tekke: Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh.

telafi: Kötü bir etkiyi veya sonucu başka bir etki ile yok etme, karşılama, yerine koyma.

telif: Kitap yazma.

telin: Lanet okuma, lanetleme, kargıma.

temenni: Dileme, arzulama, dilek.

teminat: Güvence.

tenasüp: Birbirine uyma, yakışma, aralarında uygunluk bulunma, oran, orantı.

tercüman: Çevirmen.

terennüm: Güzel ve alçak sesle şarkı söyleme. Anlatma, ifade etme.

terkip: Birleşim, birleştirme, bir araya getirme. Tamlama. Bileşim.

tesir: Etki.

teşekkül: Belli bir varlık ve biçim kazanma.

teşkil: Oluşturma, ortaya çıkarma, meydana getirme.

tevellüt: İnsanın doğumu, doğduğu zaman.

tezhip: Yazma kitaplarda, sayfaların yaldız ve boya ile bezenmesi, yaldızlama. Süsleme, bezeme.

tıbbiye: Doktor yetiştiren öğretim kuruluşu, tıp fakültesi.

tolga: Miğfer.

U-Ü

ukbâ: Öbür dünya, ahiret.

umumi: Genel.

unsur: Öge.

Ülker: Boğa burcunda yedi yıldızdan oluşan takım.

ümmi: Okuyup yazması olmayan.

üryan: Çıplak.

V-Y-Z

vaaz: Cami, mescit vb. yerlerde vaizlerin yaptığı, genellikle öğüt niteliği taşıyan dinî konuşma.

vade: Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil.

vaka: Olay, hadise.

vakfetmek: Mal ve mülkünü satılmamak şartıyla bir hayır kurumuna veya işine bağışlamak.

vakıa: Olgu.

vasıf: Nitelik.

vecize: Özdeyiş.

vergil: Vermek fiilinin eski emir hali.

vesika: Belge.

vesile: Sebep, bahane. Elverişli durum, fırsat.

yâ Hû: "Ey Allah" anlamında zikir sözü olarak kullanılır.

yazma: Basım tekniğinin gelişmediği dönemlerde elle yazılmış kitap, yazma nüsha.

yegâne: Biricik, tek.

yeis: Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.

zaaf: Düşkünlük.

zam: Bir şeyin fiyatını artırma, bindirim.

zem: Bir kimseyi kötüleme, yerme, yergi.

zembil: Öteberi taşımakta, koymakta kullanılan örme, yassı sepet, meyve sepeti.

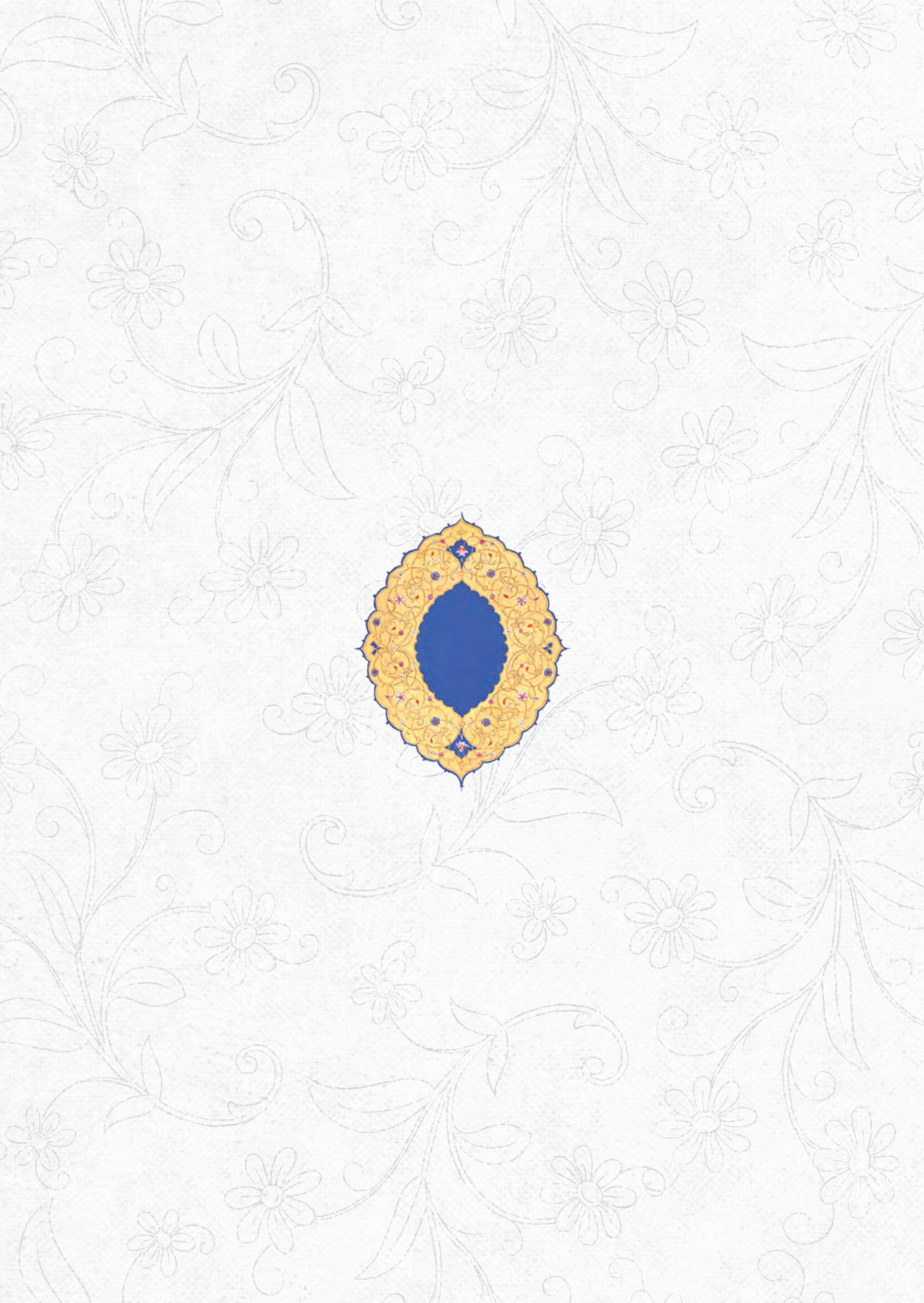
zevküsefa: Eğlenme, eğlence.

ziya: Işık.

ziyade: Çok, daha çok, daha fazla.

ziynet: Süs, bezek.

zümre: Topluluk, takım, grup. Tür, cins.

KAYNAKÇA

Abdürrahim Pertev. (1340/1924). *Esir Çocuklara Ahlak Aşısı*. Yer belirtilmemiş: Necm-i İstikbal Matbaası.

Ahmet Cevdet Paşa. (1985). *Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa*. Mahir İz. (Hazırlayan). Yer belirtilmemiş: KTB.

Ahmet Rasim. (1328). *Şehir Mektupları*. Dersaadet: Kader Matbaası.

Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı.

Bahaî (Veled Çelebi İzbudak). (1325). *Letaif-i Hoca Nasreddin*. İstanbul: Hilal Matbaası.

Banarlı, N, S. (2007). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı.

Berk, S. (2005). *Hüsn-i Hat, Güzel Yazı Üzerine*. Standard Dergisi, Sayı 519.

Berk, S. (2016). Zamanı Aşan Taşlar 1. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi.

Büyükduzcu, C. (2016). *Osmanlıca İmla Klavuzu 1-2*. Isparta: Hayrât.

Can, Ş. (1997). *Mesnevi Tercümesi*. Cilt 3. İstanbul: Ötüken.

Çamlıbel, F, N. (1999). *Han Duvarları*. İstanbul: Millî Eğitim.

Develi, H. (2009). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1-2*. İstanbul: Kesit.

Develi, H. Köklerimize Gitmek İçin Osmanlıca Şart. Millî Gazete, 15.05.2011.

Elçin, Ş. (1993). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ.

Elçin, Ş., Tevfikoğlu, M. (1987). *Yeni Türk Nesri Antolojisi*. Ankara: KTB.

Ensari, M, A. (2009). *Osmanlıca İmla Müfredatı*. İstanbul: Hayrât.

Ergin, M. (2009). *Üniversiteler İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.

Ersoy, M, A. (1980). *Safahat*. Doğrul, Ö, R. (Hazırlayan). İstanbul: İnkılâp ve Aka.

Göçkün, Ö. (1987). *Namık Kemal*. Ankara: KTB.

Göze, M. (Mülakat). Türkiye Gazetesi, 5 Kasım 1997.

Güneş, M. (1998). *Eşrefoğlu Rumi*. İstanbul: Timaş.

Günümüzde Okunan Kasideler, İlahiler ve Na't-ı Şerifler. (Tarihsiz). Tavaslı, Y. (Hazırlayan). İstanbul: Tavaslı.

Haşim Veli. (Tabi ve Naşiri). (1339). *Kur'an-ı Kerim'in Tercümesinden Bir Numune*. Yer belirtilmemiş: Teşebbüs Matbaası.

Hattın Çelebisi Hasan Çelebi. (Derleyen: Hikmet Ülker), (2003). İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı.

Heyet-i İlmiye. (1927). *Tercümeli Kur'an-ı Kerim*. İstanbul: Maarif Kütüphanesi.

İlhan, Attila. (1998). *Ulusal Kültür Savaşı*. Ankara: Bilgi.

İnceimamoğlu, M. (2013). *Osmanlıca Nedir*? İrfan Mektebi Dergisi. Sayı 81. İstanbul.

İsmail Hakkı. (1342). *Kur'an Tercüme Edilebilir mi ve Yeni Vadide Fatiha Tercümesi ve Tefsiri*. 2. baskı. İstanbul: Hilal Matbaası.

İsmail Hakkı. (1927). *Meani-i Kur'an-ı Kerim*. Cilt 1. İstanbul: Millî Matbaa.

İsmail Hakkı. (1340). *Yazının Usul-i Tedrisi*. İstanbul: Matbaa-i Amire.

Kaplan, M. (1983). ***Kültür ve Dil***. İstanbul: Dergâh.

Karacaoğlan. (1982). Karaer, M. N. (Hazırlayan). İstanbul: Dergâh.

Karaosmanoğlu, Y, K. (1920). İkdam Gazetesi.

Karay, R. H. (2009). Guguklu Saat. İstanbul: İnkılap.

Kısakürek, N, F. (1999). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu.

Mithat Sadullah, Necmettin Sadık. (1342). *Cumhuriyet Kıraati*. Dördüncü Kısım. İstanbul: İkdam Matbaası.

Osmanlı Türkçesi Dersi (10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı. (2016). MEB.

Ömer Seyfettin. (1985). *Seçme Hikâyeler II*. İstanbul: Millî Eğitim.

Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi. Cilt 1. (1346/1928). Evkaf Matbaası. İstanbul: Diyanet İşleri Reisliği.

Said Cemil. (1330). *Türk Oğluna Öğütler*. İstanbul: Matbaa-i Hayriye ve Şürekası.

Sarıtaş, İ. (2015). *Elifbatik Atasözleri* (Osmanlıca). İstanbul: Süeda.

Süleyman Şevket. (1336-1338). Güzel Yazılar. Cilt 1. İstanbul: Matbaa-i Amire.

Şemsettin Sami. (1296). *Emsal*. İstanbul: Mihran Matbaası.

Şinasi. (2003). *Durub-ı Emsal-i Osmaniye*. Beyzadeoğlu, S, A. (Hazırlayan). Ankara: MEB.

Tezel, N. (2004). *Türk Halk Bilmeceleri*. İstanbul: MEB.

Timurtaş, F, K. (1998). *Osmanlı Türkçesi Metinleri II*. İstanbul: Alfa.

Timurtaş, F, K. (2005). *Osmanlı Türkçesi Grameri I*. İstanbul: Alfa.

Timurtaş, F, K. (2008). *Osmanlı Türkçesine Giriş*. İstanbul: Alfa.

Türkçe Sözlük. (2012). Ankara: TDK.

Türk Dili. (1989). *Türk Şiiri Özel Sayısı III (Halk Şiiri)*. Ankara: TDK.

Uçar, M. (2015). *Çanakkale Mektupları*. Isparta: Süeda.

Ünaydın, R, E. (1334). *Diyorlar ki*. Dersaadet: Kanaat Matbaası.

Vahit. (1338). *Köylü İlmihâli*. İstanbul: Matbaa-i Amire.

Yazım Kılavuzu. (2009). Ankara: TDK.

Genel Ağ Adresleri

http://w3.balikesir.edu.tr/~iacar/osmanlica.htm (Son erişim tarihi: 25.08.2016)

http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/osmanlica-kalp-krizi-gecirmis-gibi (Son erişim tarihi: 09.07.2018)

http://www.amasya.edu.tr/media/157778/osmanl_.pdf (Son erişim tarihi: 25.08.2016)

http://www.milliyet.com.tr/osmanlica-ve-osmanlilik-kultur-531832/ (Son erişim tarihi: 27.10.2018)

https://www.yazmalar.gov.tr/elyazmaciligimiz_tr.php (Son erişim tarihi: 25.08.2016)

http://www.islamansiklopedisi.info/ (Son erişim tarihi: 08.09.2016)

http://www.kubbealtilugati.org/ (Son erişim tarihi: 08.09.2016)

http://www.tdk.gov.tr/ (Son erişim tarihi: 08.09.2016)

http://www.lugatim.com/onsoz (Son erişim tarihi: 09.07.2018)

https://safahat.diyanet.gov.tr/PoemDetail.aspx?bID=13&pID=126 (Son erişim: 04.05.2019)

http://www.turkdili.gen.tr/tan-nmayan-adam.html (Son erişim tarihi: 22.08.2016)

http://www.yenidunyadergisi.com/ukbadan-dunyaya-haber/ (Son erişim tarihi: 09.07.2018)

GÖRSELLER İÇİN KAYNAKÇA		
Ünite No.	**Sayfa-Sıra**	**Adres-Açıklama**
1	11	Dr. Erdem Köymen arşivi
1	12-1	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	12-2	Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinden tarama.
1	13-1	http://osmanli.site/sanat-osmanli-sanatci/onemli-sanatcilar-ve-kurumlar/divan-edebiyati-siiri-bicim-icerik-ozellikleri-donemleri-kaynaklari-tarihsel-gelisimi/
1	13-2	http://nezihuzel.net/index.php/2011/12/11/devran-erbab-i-safanindir/
1	13-3	http://www.turksanatmuzigi.org/sanatcilarimiz/sairlerimiz/karacaoglan
1	13-4	http://www.bircokbilgi.com/namik-kemalin-hayati-edebi-kisiligi-ve-eserleri
1	14-1	http://www.akhepedia.com/forum/turk-dili/gokturk-alfabesi/
1	14-2	https://www.bilgiustam.com/turklerin-tarih-boyunca-kullandigi-alfabeler-nelerdir/
1	14-3	http://www.alfabe.gen.tr/arap-alfabesi.html
1	14-4	http://www.wikiwand.com/tr/Kiril_alfabesi
1	14-5	https://www.lafsozluk.com/2010/08/latin.html
1	15-1	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	15-2	Said Nuri Tetik arşivi
1	16	http://robertsztar.com/pharmacy-invoice-document-management-part1/
1	17-1	http://www.kubbealti.org.tr/galeri.asp?g=4
1	17-2	Said Nuri Tetik arşivi
1	18	http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR-52035/turkiye-islam-dunyasinin-kutsal-emanetlerini-restore-ed-.html
1	19-1	Mustafa Yılmaz arşivi
1	19-2	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	19-3	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	19-4	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	20	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	21	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	22-1	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	22-2	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	22-3	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	23-1	Dr. Erdem Köymen arşivi
1	23-2	https://simgesiir.wordpress.com/2009/10/31/gazel-fuzuli/
1	23-3	http://aiitaum.mersin.edu.tr/Etkinlik.html
1	23-4	Ömer Faruk Yıldırım arşivi
1	24	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	27-1	Mustafa Yılmaz arşivi
1	27-2	Mustafa Yılmaz arşivi
1	28	Mustafa Yılmaz arşivi
2	29	Mustafa Yılmaz arşivi
2	30-1	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
2	30-2	https://kutuphanem.wordpress.com/tag/osmanlica-ogreniyorum/
2	30-3	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
2	36-1	Said Nuri Tetik arşivi
2	36-2	Said Nuri Tetik arşivi
2	36-3	Bülent Kurt arşivi
2	36-4	Süeda Yayıncılık arşivi

2	36-5	Mustafa Faraylı arşivi
2	36-6	Said Nuri Tetik arşivi
2	36-7	Mustafa Faraylı arşivi
2	39-1	https://arabianmusings.wordpress.com/2011/10/28/arabic-lesson-2-arab-time/
2	39-2	http://www.wikiwand.com/ms/Metro_Kaherah
2	39-3	http://detail.chiebukuro.yahoo.co.jp/qa/question_detail/q1183243871
2	39-4	https://www.travelblog.org/Photos/195697
2	39-5	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
2	42	http://www.milliyet.com.tr/sifir-bedelli-antika-muzayedesi-istanbul-yerelfotogaleri-4370305/
3	43	Said Nuri Tetik arşivi
3	46	https://www.flickr.com/photos/bnhsu/15504881843/
3	47	http://pakirecipe.blogspot.com.tr/2012/08/german-bread-by-chef-shireen-anwer.html
3	49-1	http://cliparts.co/clipart/3778467
3	49-2	http://gallery.yopriceville.com/Free-Clipart-Pictures/Birds-PNG/Sparrow_PNG_Picture_Clipart#.WByRzmuLS70
3	50	http://www.deviantart.com/art/Png-Donkey-341652940
3	51-1	http://kidsonking.com/products/copy-of-le-za-me-red-dress-shirt-toddler-boy
3	51-2	http://www.flatcast-terapi.com/index.php?topic=2354.0
3	52-1	http://cliparts.co/clipart/2561546
3	52-2	http://yuchao.me/2012/07/08/final-test-2/
3	52-3	http://tr.freeimages.com/photo/eraser-1427670
3	52-4	http://pngimg.com/img/animals/fox
3	52-5	http://www.gifseli.com/showthread.php?8562-Meyveli-Pngler#.WByV82uLS70
3	53	Mustafa Yılmaz arşivi
3	54-1	Said Nuri Tetik arşivi
3	54-2	İstif: Dr. Erdem Köymen
4	57	Said Nuri Tetik arşivi
4	59	http://tudofruta.blogspot.com.tr/2015/04/peras_26.html
4	60	Süeda Yayıncılık arşivi
4	61-1	Mustafa Yılmaz arşivi
4	61-2	Mehmet Akif Güler arşivi
4	61-3	Hat: Dr. Yusuf Bilen
4	63-1	Mustafa Yılmaz arşivi
4	63-2	http://www.cerkezkoyhaber.com.tr/haber/15550/askida-ekmek-projesi.html
4	66	Süeda Yayıncılık arşivi
4	69	Said Nuri Tetik arşivi
4	71	Süeda Yayıncılık arşivi
4	74-1	Mehmet Akif Güler arşivi
4	74-2	Said Nuri Tetik arşivi
4	74-3	Mustafa Yılmaz arşivi
4	74-4	Mustafa Yılmaz arşivi
5	75	Mehmet Akif Güler arşivi
5	76-1	https://sites.psu.edu/siowfa15/2015/10/01/does-homework-promote-academic-achievement/
5	76-2	http://imgpng.ru/download/517

5	76-3	http://www.dkfindout.com/uk/animals-and-nature/camels/
5	76-4	Mustafa Yılmaz arşivi
5	76-5	Muhammet Oçan arşivi
5	77-1	Dr. Erdem Köymen arşivi
5	77-2	http://wincey.deviantart.com/art/Nantan-343508633
5	77-3	https://sites.google.com/site/matongrungnguyenchat100/
5	77-4	http://www.resimle.net/e-kart.8291.html
5	77-5	http://weclipart.com/gimg/C6BD92BA95D01361/doctor-stethoscope-clip-art-clipart-free-clipart.jpg
5	77-6	http://www.bavul24.com/
5	78-1	http://incolors.club/collectionkdwn-kilij-deadliest-warrior.htm
5	78-2	Mustafa Faraylı arşivi
5	80	Süeda Yayıncılık arşivi
5	81	http://ahmetsimsirgil.com/kanuni-sultan-suleyman-hanin-sahsiyeti/
5	82-1	http://wallpapersok.com/tr/pictures/141831
5	82-2	http://findpik.com/img/15101581
5	83	Mustafa Faraylı arşivi
5	84	http://trend.mynet.com/turkiyenin-en-kahraman-10-kadini-1056051
5	86	https://www.aquila-style.com/focus-points/global-snapshots/disabled-muslims-mosque-barriers/77434/
5	87-1	http://worldartsme.com/orange-peel-clipart.html#gal_post_56436_orange-peel-clipart-1.jpg
5	87-2	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
5	88	http://www.dogancam.com/cam-cesitleri/
5	89	http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/54228-yasam-canakkale-nin-kadin-kahramani--erica-ana/4
5	92	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
5	93	Süeda Yayıncılık arşivi
5	94	Mustafa Yılmaz arşivi
5	95	Dr. Erdem Köymen arşivi
5	97	Hat: Dr. Yusuf Bilen
5	100-1	Mustafa Yılmaz arşivi
5	100-2	http://www.bursa.com.tr/iznik-cinisi-26589.html#.WCCH4WuLS70
5	100-3	http://www.sozlukanlaminedir.net/zeybek-oyunu-ne-demektir/
5	101	http://www.turkishairlines.com/tr-cy/skylife/makaleler/2006/haziran/kilimler-gizli-bir-dil-konusur
5	102	http://cocuk.islamidavet.com/
5	105	Süeda Yayıncılık arşivi
5	106	http://www.hirkaiserifvakfi.com/TR/658/Hirka-i-Serif/Galeri.aspx
5	107	Süeda Yayıncılık arşivi
5	108	Süeda Yayıncılık arşivi
5	109	Hat: Dr. Yusuf Bilen
5	112-1	Hüseyin Aydemir arşivi
5	112-2	Mehmet Akif Güler arşivi
5	113-1	Mustafa Yılmaz arşivi
5	113-2	Hilal Şençelik arşivi
6	117	Dr. Erdem Köymen arşivi
6	121	Mehmet Akif Güler arşivi
6	123	Mehmet Akif Güler arşivi

6	126-1	http://kalemguzeli.org/
6	126-2	http://kalemguzeli.org/
6	126-3	http://kalemguzeli.org/
6	126-4	http://kalemguzeli.org/
6	126-5	http://kalemguzeli.org/
6	126-6	http://kalemguzeli.org/
6	127-1	İstif: Dr. Erdem Köymen
6	127-2	http://kalemguzeli.org/
6	127-3	http://kalemguzeli.org/
6	127-4	http://kalemguzeli.org/
6	127-5	Hat: Dr. Yusuf Bilen
6	127-6	İstif: Dr. Erdem Köymen
6	129-1	Hat: Dr. Yusuf Bilen
6	129-2	http://kalemguzeli.org/
6	129-3	Hat: Tahsin Kurt
6	130-1	Hat: Mesut Hızarcı
6	130-2	http://kalemguzeli.org/
6	130-3	http://kalemguzeli.org/
Ek Etkinlikler	139	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	141	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	145	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	146	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	148	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	149	Mehmet Akif Güler arşivi
Ek Etkinlikler	156-1	http://bursagocmuzesi.com
Ek Etkinlikler	156-2	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	157	Arif Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	158	Orijinal Çanakkale Savaşı fotoğrafları
Ek Etkinlikler	159	Orijinal Çanakkale Savaşı fotoğrafları
Ek Etkinlikler	160	Orijinal Çanakkale Savaşı fotoğrafları
Ek Etkinlikler	162	Ömer Faruk Yıldırım arşivi
Ek Etkinlikler	163	Bekir Arslan arşivi
Ek Etkinlikler	164	http://hocalihaber.com/namik-kemal-vatan-sarkisi/
Ek Etkinlikler	165	http://muslima78692.deviantart.com/art/Madinah-Request-156200898
Ek Etkinlikler	166	Ömer Faruk Yıldırım arşivi
Ek Etkinlikler	168	http://islamicartdb.com/muslim-mother-and-child/muslim-mot her-and-son-2/
Ek Etkinlikler	171	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	172	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
Ek Etkinlikler	173	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	174	Süeda Yayıncılık arşivi

Görsellere erişim tarihi: Temmuz 2018

TÜRKİYE HARİTASI

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

İŞARETLER

- Devlet sınırı
- Özerk cumhuriyet ve vilayet sınırı
- Bağımsız Türk devletleri
- Özerk cumhuriyet, eyalet ve vilayetler
- Özerk olmayan Türk bölgeleri
- Kanal (Süveyş Kanalı)

BAĞIMSIZ DEVLETLER

a) Azerbaycan C.	Bakü
b) Kazakistan C.	Astana
c) Kırgız C.	Bişkek
ç) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC)	Lefkoşa
d) Özbekistan C.	Taşkent
e) Türkiye Cumhuriyeti	Ankara
f) Türkmenistan C.	Aşkabad

ÖZERK CUMHURİYETLER

a) Başkortostan C.	Ufa
b) Çuvaşistan C.	Çeboksarı
c) Dağıstan C.	Mahaçkala
ç) Gagavuz C.	Komrat
d) Kabardin-Balkar C.	Nalçik
e) Karakalpakistan C.	Nukus
f) Nahcivan C.	Nahcivan
g) Saha (Yakutistan) Muhtar C.	Yakutsk
ğ) Tuva C.	Kızıl
h) Uygur (D. Türkistan) C.	Urumçi
ı) Tataristan C.	Kazan
i) Altay C.	Krasnoyarsk
j) Hakasya C.	Abakan
k) Karaçay-Çerkes C.	Çerkesk

1. Türkiye Türkleri
2. Balkan Türkleri
3. Gagavuz Türkleri
4. Kazaklar
5. Özbekler
6. Kırgızlar
7. Türkmenler
8. Karakalpaklar
9. Uygurlar
10. Sarı Uygurlar ve Salarlar
11. Tatarlar
12. Çuvaşlar
13. Başkurtlar
14. Kırımçaklar
15. Ahıska Türkleri
16. Azerbaycan Türkleri
17. Dağıstan Türkleri
18. Kumuklar
19. Karaçaylar
20. Balkarlar (Malkarlar)
21. Nogaylar
22. Stavropol Türkmenleri
23. Saha (Yakut) Türkleri
24. Altay Türkleri
25. Hakaslar
26. Tuva Türkleri
27. Tobol Tatarları
28. Barabalar
29. Şorlar
30. Çulım
31. Kumandı
32. Kandak
33. Karagas
34. Uranhay
35. Irak Türkleri
36. Suriye Türkleri
37. Kıbrıs Türkleri
38. Kaşgaylar
39. Hamse Türkmenleri
40. Karaim Türkleri
41. Kırım Türkleri
42. Avrupa'daki Türkler
43. Kabardin-Balkar Türkleri
44. İran Türkleri